

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

РЕГИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ПОДКРЕПА НА ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

3400 Монтана, ул. Неофит Бозвели №22А тел.: 096/306 219 факс: 096/ 306 219
e-mail: info-1201031@edu.mon.bg <http://rcm.dstcenter.eu/index.php/bg>

ДОКЛАД – АНАЛИЗ

ЗА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛНИЯ ЦЕНТЪР ЗА ПОДКРЕПА НА ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТ МОНТАНА ПРЕЗ УЧЕБНАТА 2022/2023Г.

I. МАТЕРИАЛНА БАЗА

С оглед осигуряване на дейностите по планиране, организиране и реализиране на качествен образователно-възпитателен и рехабилитационен процес е необходимо материално-техническо осигуряване в съответствие с новите изисквания на Европейската общност.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Монтана разполага с осем помещения в Административната сграда – Дирекция, Учителска стая, Конферентна зала, Деловодство, Информационно – консултативно студио за допълваща и алтернативна комуникация, Сензо – моторна зала, зала за Ерготерапия, Кабинет по диагностика и терапия на функционалното развитие.

Информационно-консултативно студио за допълваща и алтернативна комуникация „Чуй ме“ разполага с принтер CANON, ламинатор, принтер цветен лазерно устройство RICOH M C2000, формат А3, лаптопи с тъч скрийн 2бр. ASUS Zeenbook Flip OLED, устройство за контрол с поглед, софтуер за синтезирана реч ДАРИЯ и софтуер за комуникатор 5.

Регионалният център е оборудван с учебно – технически средства, дидактически материали и помагала, Монтесори материали, тест на Векслер, комплект тест САВ за диагностика, мултимедийни дискове, компютърна и копирна техника /компютърни конфигурации, лаптопи, принтери, многофункционални устройства/. Брайлова машина, шило и брайлова плочка за децата с нарушено зрение, закупени очила OrCamMyEye 2, говореща програма „Гергана”, брайлови геометрични прибори, материали за развитие на тактилноста на децата, дървени играчки „Дидактик”, бели бастуни за ориентиране и мобилност на децата с нарушено зрение, FM системи за децата с нарушен слух, логопедични материали и др.

Регионален център – Монтана разполага с две индивидуално обособени помещения, подходящи за терапевтика и рехабилитация. Богато оборудваните *Сензорна зала и зала за Ерготерапия* разполагат с прожектор със специални ефекти за концентриране на внимание и обучение, светлинен сноп с промяна на цветовете – за релаксация и стимулация, огледална сфера с двигател, диоден тунел, ултравиолетов панел, воден кът- водни кули с платформи и огледала, изпъкнали и вдлъбнати огледала, меки възглавници и топки за баланс, детски сензорен център за игра и обучение, батут, дъска за баланс, меки модули, дюшеци, люлки и хамаци, дидактични развиващи и образователни пособия, сух басейн с цветни топки, образователни книжки и енциклопедии, трасета и лабиринти за стена развиващи фина моторика, колело и дъски за баланс, гредата за стена, модули за качване, слизане, равновесие, обръчи и въжета за скачане и развитие на двигателна дейност на деца и ученици със СОП.

Кабинетът по диагностика и терапия на функционалното развитие разполага с настолни развиващи паметта образователни игри, принтер, ламинатор. Оборудван е с пособия за музикална терапия- караоке колона, тарамбука, ксилофони, музикални инструменти, карти и тестове за развитие на памет и мислене, карти и игри за емоциите, дидактични и образователни пособия – дървени и пластмасови конструктори, пъзели, домино, сметало, мозайка, форми за нанизване, шаблони с цифри и букви, логопедично огледало, карти за развитие на реч, макети и пособия за логопедична терапия - сонди, Z-Vibe комплект, схеми и табла по ДАК технологии, лазерно устройство.

В Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Монтана е изградена адаптирана тоалетна за хора с увреждания, рампа на един от входовете на сградата за инвалидни колички. Закупен е стълбищен робот за достъп на деца и ученици с двигателни увреждания.

Всички ресурсни кабинети в общообразователните училища разполагат с компютърни конфигурации, лаптопи, дидактични

материали, мултифункционални копирни устройства, мултимедийни дискове с обучителни програми.

ДГ №12 „Звънче“- гр. Лом, ДГ №2 „Червената шапчица“- гр. Лом, ДГ №1 „Щастливо детство“- гр. Монтана, ДГ №10 „Детелина“- гр. Монтана, ДГ №2 „Незабравка“- гр. Монтана, ДГ №5 „Дъга“- гр. Монтана, ДГ „Звездица“- с. Лехчево и ДГ „Звънче“- гр. Берковица, ДГ „Малина“- гр. Берковица, ДГ към Начално училище „Васил Левски“ - гр. Вършец разполагат със специално оборудвани ресурсни кабинети за работа с деца със специални образователни потребности в детската градина. В останалите детски градини се използват методични кабинети, които са оборудвани с необходимите дидактични материали за работа.

В съответствие с изискванията на нормативната уредба в област Монтана е изградена достъпна архитектурна среда в 18 общообразователни училища, 3 професионални гимназии, 2 профилирани гимназии, 10 детски градини и 2 ЦСОП, в които се обучават деца и ученици със специални образователни потребности:

- III ОУ „Д-р Петър Берон“ – гр.Монтана - изградени са две рампи за достъп до голяма и малка сграда за деца с двигателни увреждания, два приспособени санитарни възли на първите етажи в двата корпуса на училището и два асансьора;

- IV ОУ „Иван Вазов“ – гр. Монтана - две рампи и два санитарни възела за деца, три асансьора, закупени и монтирани две пейки до класните стаи на децата с церебрална пареза, с цел създаване на условия за пълноценно общуване през междучасията; осигурена е класна стая на I етаж, с цел по-лесен достъп на деца с двигателни увреждания;

- V ОУ „Христо Ботев“ – гр. Монтана - към училището има изградена рампа, санитарен възел, пригоден за достъп на хора с увреждания;

- VI СУ „Отец Паисий“ – гр.Монтана - създадена е на централния вход на училището достъпна архитектурна среда, позволяваща придвижването с инвалидни колички - рампа; на първия етаж в централен корпус е изграден санитарен възел, подходящ и достъпен за ученици с увреждания на двигателния апарат; изградено е сервизно помещение за трудноподвижни ученици;

- I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр.Берковица - рампа и санитарни възли за инвалиди;

- II ОУ „Христо Смирненски“ – гр. Берковица - изградени са 4 подстъпа - към сградата на 1. клас, основния корпус на училището, физкултурния салон и ученическият стол. Подстъпите са снабдени с устойчиви, здраво поставени метални перила;

- III ОУ Иван Вазов” - гр. Берковица - изградена е рампа за инвалиди, пригодени са санитарни възли за деца с двигателни проблеми;

- Профилирана гимназия „ Д-р Иван Панов” – гр.Берковица - изградена е рампа за инвалидни колички с достъп до първи етаж на сградата и санитарен възел за инвалиди;

- СУ „Ив. Вазов” – гр. Вършец - разполага с изградена платформа за инвалиди, подстъпи до входовете, рампи за инвалиди, ученически санитарен възел за инвалиди, аудиосистема за озвучаване на деца със слухови проблеми;

- СУ „Д-р Петър Берон” – с. Якимово – изградени са рампа и санитарен възел за лица с увреждания;

- СУ „Отец Паисий”- гр.Лом - достъпна архитектурна среда - асансьор, адаптиран санитарен възел;

- ОУ „П. Парчевич” – гр. Чипровци – изградена е вътрешна рампа с помощен парапет с достъп до 1-ви етаж;

- I ОУ „Никола Първанов” – гр.Лом – изградени са адаптирани санитарни възли за инвалиди и асансьор;

- II ОУ „Константин Фотинов” – гр. Лом – асансьор, санитарно – хигиенни помещения, парапети;

- СУ „Христо Ботев” – гр. Брусарци – изградена са рампи и адаптирани санитарни възли;

- ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Замфирово - изградена е рампа;

- СУ „Димитър Маринов“ – гр. Лом - изградена е рампа и адаптиран санитарен възел;

- НУ „Васил Левски” – гр. Вършец – изградена е рампа за инвалиди;

- ДГ № 6 „Слънце” - гр. Монтана - разполага с рампа, санитарен възел и асансьор за хора с увреждания;

- ДГ № 7 „Приказен свят” - гр. Монтана - изградена е рампа, адаптиран санитарен възел;

- ДГ №10 „Детелина”- гр. Монтана – изградена е рампа;

- ДГ №11 „Изгрев“-гр. Монтана - изградена е рампа;

- ДГ №9 „Светулка“-гр. Лом - изградена е рампа;

- ДГ „Пролетна дъга” – гр. Берковица – изградена е рампа за инвалиди;

- ДГ „Звънче” – гр. Берковица – рампа и стъпалокатерач;

- ДГ №4 „Калинка” – гр. Монтана – рампа, санитарен възел, верижен транспортър;

- ДГ № 3 „Буратино” – гр. Монтана – изградена е рампа за деца с инвалидни колички;

- ДГ № 2 „Червената шапчица” – гр. Лом – В края на учебната 2022/2023 година е открит нов ресурсен кабинет, в който е създадена

подходяща подкрепяща среда и е оборудван с множество дидактични материали за децата със специални образователни потребности;

- ЦСОП „Д-р Петър Берон” – гр. Лом - на входа на центъра и на столовата за хранене са изградени рампи за инвалидни колички, изграден е санитарен възел за хора с увреждания и училищен автобус с рампа за колички;

- ЦСОП „Христо Ботев” - гр. Берковица - изградени са рампи за инвалидни колички, за достъп до всички сгради, приспособени са санитарни възли за лица с увреждания, обезопасени стълби, училищен автобус с рампа за инвалидни колички;

Изградена е достъпна архитектурна среда в две професионални гимназии, в които се обучават ученици със СОП:

- ПГСАН „Проф. арх. д-р Стефан Стефанов” – Монтана - изградена е бетонова пътека за достъп и рампа за достъп на лица с увреждания. Бетоновата пътека е изградена върху основа от трошен камък. Настилката е армирана и е ограничена с градински бордюри. Рампата за достъп е от стоманобетон с грапава повърхност за предотвратяване на хлъзгането, има метален парапет с ръкохватка;

- ПГТЕ „Христо Ботев” - Монтана (държавна професионална гимназия, в която не се обучават ученици със СОП) - осигурена е достъпна архитектурна среда чрез обособена рампа на един от входовете на Гимназията и адаптирано санитарно помещение за лица с увреждания;

- ПГПТ – гр. Лом- изградени са рампа и два адаптирани санитарни възли.

В 17 общообразователни училища и гимназии все още няма обособени (самостоятелни) ресурсни кабинети за ресурсните учители и логопедите. В тези училища за индивидуална работа с учениците се използват свободни класни стаи, методични кабинети или други. Това създава допълнителна трудност или неудобство на преподавателския състав при организацията за работа. В останалите общообразователни училища на територията на област Монтана са създадени и оборудвани ресурсни кабинети с компютърни конфигурации, копирни устройства, преносими компютри и дидактични материали.

Липсата на достъпна архитектурна среда в някои детски градини и училища затруднява достъпа на децата и учениците с двигателни увреждания до класните стаи.

II. КАДРОВА ОСИГУРЕНОСТ

Регионален център – област Монтана реализира своята дейност чрез екип от висококвалифицирани специалисти в областта на специалната

педагогика и психология, които със задълбочения си творчески опит и усета към нововъведенията спомагат за успешната социална интеграция на децата и учениците със специални образователни потребности в съвременното гражданско общество.

1. Брой специалисти по видове квалификация - ресурсни учители, психолози, логопеди и т.н.

Съгласно Списък-Образец 3 утвърдената численост на персонала за учебната 2022/2023 е **22 щатни бройки**. Екипът се състои от категория персонал с педагогически функции - **директор; главен учител, ресурсен; 5,5 старши учители, ресурсни; 3 учители, ресурсни; 1 старши учител, ресурсен, сензорен и ерготерапевт; 3 логопеда; 1 рехабилитатор на слуха и говора; 1 старши учител на деца с нарушено зрение; 2 щатни бройки психолози; 1 главен счетоводител, 1 щатна бройка касиер-домакин, технически изпълнител, 1 шофьор, 0,5 щатна бройка чистач, хигиенист** в Административен център Монтана.

Наградени педагогически специалисти с национални отличия и награди през учебната 2022/2023г.

- Удостояване на **Даниела Алексиева** - **главен ресурсен учител** с грамота „Неофит Рилски“ за дългогодишна, цялостна, професионална трудова дейност в системата на предучилищното и училищното образование;
- **Теодора Калафатова** – **логопед** присъства на официалния прием на президента Румен Радев по случай 24 май - Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост.

1.1. Брой специалисти, участващи в РЕПЛР

На основание чл. 190, ал.1 и ал.2 от ЗПУО, чл. 133 и чл. 134 от Наредба за приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86 от 27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр.105/18.12.2018г., изм. и доп. ДВ, бр.48/26.05.2020г., изм. и доп. ДВ, бр. 92 от 28.10.2020г., изм. и доп. ДВ, бр. 91 от 02.11.2021г. със заповед № РД-374/01.09.2022г. на Директора на РЦПППО – област Монтана бе сформирани РЕПЛР в следния състав:

Състав на РЕПЛР

Ръководител: Орлин Орлинов – старши експерт по приобщаващо образование в РУО – Монтана.

Членове:

1. Елена Илиева - Истаткова – старши учител, ресурсен, сензорен и ерготерапевт в РЦПППО – Монтана
2. Виолета Георгиева – старши учител, ресурсен в РЦПППО – Монтана
3. Беатрис Рангелова – психолог в РЦПППО – Монтана
4. Антон Цифудин – психолог в РЦПППО – Монтана
5. Теодора Калафатова – логопед в РЦПППО – Монтана
6. Янита Сейкова – логопед в РЦПППО – Монтана
7. Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора в РЦПППО – Монтана / при необходимост /
8. Бисерка Салтирова – старши учител на деца с нарушено зрение в РЦПППО – Монтана / при необходимост /
9. Валентина Йотова – старши начален учител в III ОУ „ Д-р Петър Берон” – Монтана
10. Георги Георгиев – специален педагог в ЦСОП „Д-р Петър Берон” – Лом
11. Анелия Симеонова – старши учител, специален педагог в ЦСОП „Христо Ботев” – Берковица
12. Галина Петрова – социален работник към Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Монтана / при необходимост /
13. Марина Филипова– главен социален работник към Отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Лом /при необходимост/
14. Зина Гаврилова – социален работник в отдел „Закрила на детето”, Дирекция „Социално подпомагане” – Берковица /при необходимост/.

1.2 Брой специалисти, определени за предоставяне на ресурсно подпомагане по детски градини и училища в област Монтана

На територията на област Монтана приобщаващото образование се осъществява в **25** детски градини, **23** общообразователни училища, **10** професионални и профилирани гимназии и **2** ЦСОП.

През учебната година за предоставяне на ресурсно подпомагане от **РЦПППО – област Монтана** в детските градини и училища са определени следните педагогически специалисти:

- 1- Главен учител, ресурсен;
- 5,5 - Старши учители, ресурсни;
- 3 - Учители, ресурсни;

- 1 - Старши учител, ресурсен, сензорен и ерготерапевт;
- 3 - Логопеди;
- 1 - Рехабилитатор на слуха и говора;
- 1 - Старши учител на деца с нарушено зрение;
- 2 – Психолози

През учебната година за предоставяне на ресурсно подпомагане в **общообразователните училища и детски градини** на територията на област Монтана са назначени следните педагогически специалисти:

- 24- учители, ресурсни;
- 13 - логопеди;
- 17- психолози;
- 7 - педагогически съветника

Общият брой на педагогическите специалисти, които оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в общообразователни училища и детски градини на територията на област Монтана през учебната **2022/2023** година е показан в таблицата:

Таблица 1

Институция	Ресурсни учители	Логопеди	Психолози	Рехабилитатор на слуха и говора	Старши учители на деца с нарушено зрение	Старши учител, ресурсен, сензорен и ерготерапевт	Педагогически съветници
РЦПППО	9,5	3	2	1	1	1	0
Училища/ДГ	24	13	17	0	0	0	7

Диаграма 1

Изводи:

Данните показват, че по-голям процент от ресурсните учители, психолози и логопеди за предоставяне на допълнителна подкрепа се осигуряват от общообразователните училища. Рехабилитатор на слуха и говора, старши учител на деца с нарушено зрение и старши учител, ресурсен, сензорен и ерготерапевт се осигуряват единствено от Регионалния център и оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със сензорни нарушения на територията на цялата област.

1.3. Брой специалисти, участващи в РЕПЛР и определени за предоставяне на ресурсно подпомагане по детски градини и училища в областта.

През учебната година 2 ресурсни учители, 2 логопеди и 2 психолози, участващи в състава на РЕПЛР предоставяха ресурсно подпомагане в детски градини и училища в област Монтана по определен график. Същите изпълняваха и регламентираните дейности по чл. 190, ал. 1, ал.2 и ал.3 от ЗПУО.

III. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА РЦПППО

1. Организационна дейност

На 15.09.2022 г. РЦПППО – област Монтана откри учебната година, отбелязвайки шестнадесет години от своето създаване. На първия педагогически съвет се обсъдиха организационни въпроси, свързани с предстоящата учебна година, промените и предизвикателствата, които предстоят пред екипа на РЦПППО. Екипът към РЦПППО - Монтана се запозна подробно с принципите на приобщаващото образование и се обсъдиха промените в условията и реда за осигуряване на ресурсно подпомагане.

Бяха начертани перспективите и целите за работа на специалистите. На всички колеги бяха дадени подробни указания, свързани с особеностите относно условията и реда на работа, проведен бе начален инструктаж. Бяха посочени личните отговорности спрямо длъжностната характеристика на специалистите. Маркирани бяха акцентите, свързани с основните ключови фактори, които играят важна роля за резултатната работа на ресурсния учител за развитие на детето/ученика със специални образователни потребности, за обучение и възпитание, адекватни на обществените и личните очаквания и потребности.

2. Дейност, свързана с оценката на индивидуалните потребности (описва се проведеното оценяване на образователните потребности – период на оценяването на децата, формулировката на затрудненията на децата, статистика).

Методика и процедури на педагогическо оценяване от РЕПЛР

Педагогическите специалисти от състава на РЕПЛР извършват оценка на индивидуални потребности на децата и учениците в съответната детска градина или училище, където:

1. Обсъждат с екипа за подкрепа за личностно развитие извършената оценка на образователните потребности на детето или ученика и се запознават с основанията за нейното извършване;

2. Запознават се с документите, във връзка с извършената оценка на индивидуалните потребности на детето или ученика;

3. При необходимост провеждат събеседване с родителя/представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, и извършват наблюдение на детето или ученика със специални образователни потребности в естествената му среда;

4. Отправят препоръки към екипите за подкрепа за личностно развитие, във връзка с допълнителната подкрепа за личностно развитие на

децата и учениците със специални образователни потребности, в случай че направи предложение за одобряване на предоставянето.

В процеса на работа бяха използвани следните методики: методика за функционална оценка и работа с деца с умствена изостаналост и от аутистичния спектър на МОН, „Бине-Терман“, Тест на Уекслър, Тест на Лурия „Десет думи“. Тестове за класификация - „Четвъртият е излишен“, моторика, концентрация, вербални тестове, рисувателни тестове /нарисувай човек, рисунка на дърво, прерисувай/. Най-използвани са картинните тестове - „Езиково разбиране, ”Елементарни понятия”, ”Познаване на цветове”, ”Назоваване на предмети”, ”История с картинки”, ”Аналогии по сходство”, ”Аналогии по теми”, ”Светът около нас в 68 картинки”, “Разбиране на устна реч - Token test”. С картинните тестове се провокират умения за разказване и преразказване. Изследва се развитието на свързана реч (съставяне на изречения, умения за използване на съединителни съюзи, речников запас). Използват се и тестове за зрително-моторна координация и изследване формирането на понятия, тест за откриване на грешки – нелогичности - „Сбъркани картинки”, тестове за психомоторно развитие, представени от Весела Банова: наблюдение на пози и движения при двигателна дейност, рисуване на човешка фигура, къща, дърво, рисуване на графемни, невербални тестове за подражания на движения (теста на Хед -подражания на движения "ръка-око-ухо"). В предучилищна възраст се използва играта като метод за диагностика - конструктивни игри, игри-пъзели, игри за вгнездяване. Тези игри се използват като тест за мускулен тонус и оценяване качеството на жеста, движението. Оценява се развитието на нервно-двигателния контрол на ръката, китката, пръстите и координацията ръка - око. При учениците от начална и средна степен се отчитат четивни и писмени умения.

При организация и провеждане на редовни заседания на РЕПЛР за насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение, както и към центрове за специална образователна подкрепа се използва стандартизирана тестова методика за оценка на образователните потребности от членовете на РЕПЛР, попълват се карти за оценка и се изготвят протоколи от заседанията. Родителите се запознават с извършената оценка на образователните потребности на съответния ученик срещу подпис.

В годишния план за дейността са планирани и дейности за работа в онлайн режим в случай на усложняване на епидемичната обстановка в страната. Светът на модерни технологии и различните смарттехнологични посоки осигуряват възможността дейността на РЕПЛР да се реализира и в онлайн среда в ситуация на световна пандемия. Социалната изолация на специалисти, учители, родители и ученици е преодолима с наличните комуникационни канали за общуване в електронен вариант. Наличните в

съвременното ни дигитално-медийни компетентности в комбинация с високия професионализъм, добра квалификация и силна мотивация на специалистите от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана имат реален потенциал да предложат решения, ориентирани към осъществяване дейността на РЕПЛР съгласно чл. 190 от ЗПУО, обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015г., в сила от 01.08.2016г. при необходимост в електронна среда. През учебната година за реализиране на дейността по желание на родителя в определени случаи за извършване на оценка на образователните потребности бяха използвани електронни платформи за обучение, социални мрежи, приложения и др. в непрекъснато партньорство и взаимодействие между всички заинтересувани страни в процеса на предоставяне на допълнителна подкрепа.

Обобщена информация за изготвени доклади, мотивирани становища, протоколи, карти за оценка от РЕПЛР, чек-листове и др.

Мобилните групи от състава на РЕПЛР са изготвили подробни и мотивирани доклади и становища за насочване на деца и ученици със специални образователни потребности към допълнителна подкрепа за личностно развитие в училища и детски градини след заявено желание на родител. Изготвени и класирани в класъор са **67 доклади по чл.190, ал.3, т.1 и т.2 от ЗПУО**, от тях **91** деца и ученици със СОП са с потвърдени оценки и са насочени за **допълнителна подкрепа** в училища и детски градини и **15** са с **неодобрена оценка**, които са насочени за оказване на **обща подкрепа** от училища и детски градини. */Венислав Радомиров – IV клас, НУ „Г. Бенковски“ – гр. Монтана; Ивана Йорданова – II клас, II СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана; Кристиан Веселинов – IV група, ДГ „Пролетна дъга“ – гр. Берковица; Лъчезар Емилов – I клас, СУ „Димитър Маринов“ – гр. Лом; Николай Павлов – I клас, I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Берковица; Алекс Цветанов – V клас, VII СУ „Йордан Радичков“ – гр. Монтана; Гергана Георгиева – V клас, VI СУ „Отец Паусий“ – гр. Монтана; Мария Петрова – VII клас, VII СУ „Йордан Радичков“ – гр. Монтана; Цецко Цецков – III клас, СУ „Отец Паусий“ – с. Медковец; Галя Николова – II клас, СУ „Отец Паусий“ – с. Медковец; Ива Николова – IV клас, СУ „Отец Паусий“ – с. Медковец; Даниел Борисов – IV клас, СУ „Отец Паусий“ – с. Медковец; Анабел Стефанова – II клас, II ОУ „Иван Вазов“ – гр. Вълчедръм; Величко Кирилов – III клас, II ОУ „Иван Вазов“ – гр. Вълчедръм; Борислава Миткова – II клас, I ОУ „Н. Първанов“ – гр. Лом/.*

Изготвени са **мотивирани становища** относно:

- *Промяна формата на обучение*

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №АД-20-800/02.09.2022г. на директора на II СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана, вх. №1301/05.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Маринел Иванов VIII клас**, II СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от индивидуална в дневна*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №АСД-19-306/21.09.2022г. на директора на VI СУ „Отец Паисий“- гр. Монтана, вх. №50/21.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Васил Василев XII клас**, VI СУ „Отец Паисий“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от индивидуална в дневна*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №7/20.09.2022г. на директора на V ОУ „Христо Ботев“ - гр. Монтана, вх. №39/20.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Санчия Йорданова IIIa клас**, V ОУ „Христо Ботев“ - гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №АД-20-14/19.09.2022г. на директора на II СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана, вх. №30/19.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Александър Борисов XIIIa клас**, II СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №АД-20-14/19.09.2022г. на директора на II СУ „Н. Й. Вапцаров“- гр. Монтана, вх. №30/19.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Кристиан Кирилов XIIIa клас**, II СУ „Н. Й. Вапцаров“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №765/19.09.2022г. на директора на III ОУ „Д-р Петър Берон“- гр. Монтана, вх. №32/20.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Георги Иванов IIIв клас** - III ОУ „ Д-р Петър Берон“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №765/19.09.2022г. на директора на III ОУ „Д-р Петър Берон“- гр. Монтана, вх. №32/20.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Стелиан Димитров IVб клас** - III ОУ „ Д-р Петър Берон“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №765/19.09.2022г. на директора на III ОУ „Д-р Петър Берон“- гр. Монтана, вх. №32/20.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Давина Иванова VIа клас** - III ОУ „ Д-р Петър Берон“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №765/19.09.2022г. на директора на III ОУ „Д-р Петър Берон“- гр. Монтана, вх. №32/20.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Даниел Христов Iб клас** - III ОУ „ Д-р Петър Берон“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №765/19.09.2022г. на директора на III ОУ „Д-р Петър Берон“- гр. Монтана, вх. №32/20.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Красимир Славянов Vб клас** - III ОУ „ Д-р Петър Берон“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №765/19.09.2022г. на директора на III ОУ „Д-р Петър Берон“- гр. Монтана, вх. №32/20.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Силвия Ангелова VIIа клас** - III ОУ „ Д-р Петър Берон“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №05/15.09.2022г. на директора на VII СУ „Йордан Радичков“- гр. Монтана, вх. №14/16.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Румина Йорданова VIII клас** - VII СУ „Йордан Радичков“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №02/15.09.2022г. на директора на VII СУ „Йордан Радичков“- гр. Монтана, вх. №16/16.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Любомир Зарчев XII клас** - VII СУ „Йордан Радичков“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №03/15.09.2022г. на директора на VII СУ „Йордан Радичков“- гр. Монтана, вх. №15/16.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Николина**

Милкова IX клас - VII СУ „Йордан Радичков“ - гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение.*

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №4/23.09.2022г. на директора на I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ - Берковица, вх. №59/26.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Кирил Александров V клас, I ОУ „Н. Й. Вапцаров“** - Берковица и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №4/23.09.2022г. на директора на I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ - Берковица, вх. №59/26.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Надя Еленкова VII клас, I ОУ „Н. Й. Вапцаров“** - Берковица и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №4/23.09.2022г. на директора на I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ - Берковица, вх. №59/26.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Илиян Димитров I клас, I ОУ „Н. Й. Вапцаров“** - Берковица и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №10/29.09.2022г. на директора на IV ОУ „Иван Вазов“ – гр. Монтана, вх. №93/30.09.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Виктор Иванов IV клас, IV ОУ „Иван Вазов“** – гр. Монтана и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение.*

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №РД-11-21/05.10.2022г. на директора на III ОУ „Иван Вазов“ – гр. Берковица, вх. №114/05.10.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Алсу Пейчева IVБ клас, III ОУ „Иван Вазов“** – гр. Берковица и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение.*

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №РД-11-38/07.10.2022г. на директора на ФСПГ „Васил Левски“ – гр. Монтана, вх. №155/11.10.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Румен Славчев VIII клас, ФСПГ „Васил Левски“** – гр. Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална.*

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №36/21.10.2022г. на директора на III ОУ „Д-р Петър Берон“- гр. Монтана, вх. №341/07.11.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Борис Цветков VIIг**

клас - III ОУ „Д-р Петър Берон“- гр. Монтана и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №70/07.11.2022г. на директора на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Габровница, вх. №336/07.11.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Росина Тодорова II клас**, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Габровница и е изготвено становище относно *продължаване индивидуалната форма на обучение*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №69/07.11.2022г. на директора на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Габровница, вх. №337/07.11.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученичката **Василена Дикова I клас**, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Габровница и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №38/22.11.2022г. на директора на I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ - Берковица, вх. №424/23.11.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Иван Хойсов II клас**, I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ - Берковица и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от комбинирана в индивидуална*.

➤ По подадено заявление от родител и писмо с изх. №49/06.12.2022г. на директора на I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ - Берковица, вх. №470/08.12.2022г. на РЦПППО-Монтана е извършена специализирана оценка на образователните потребности на ученика **Александър Литов VI клас**, I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ - Берковица и е изготвено становище относно *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална*.

Изготвени са **25 становища** относно: *промяна формата на обучение от дневна в индивидуална – 22 на брой; промяна формата на обучение от индивидуална в дневна – 2 на брой*, *промяна формата на обучение от комбинирана в индивидуална – 1 на брой*.

- *Преместване на учениците от профил в професия и от професия в профил*

➤ На основание Уведомително писмо с изх. №АД-09-30/30.09.2022г. на директора на ПГЛП – гр. Монтана до Директора на РЦПППО – Монтана, вх. № 94/30.09.2022г. на РЦПППО- Монтана, във връзка с подадено заявление с вх. № 1529/14.09.2022г. от Виолета Славчова Страхилова – родител на **Николай Витков – IX клас** във връзка с искане за преместване в IX клас, професионална паралелка за придобиване на I квалификационна степен по професия „*Оператор в производството на*

облекло“, специалност *„Производство на облекло и текстил“* в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в ПГЛП – гр. Монтана.

➤ На основание Уведомително писмо с изх. №66/20.10.2022г. на директора на ПГ „Димитър Маринов“ – гр. Вълчедръм до Директора на РЦПППО – Монтана, вх. № 283/20.10.2022г. на РЦПППО- Монтана, във връзка с подадено заявление с вх. № 115/12.10.2022г. от Снежана Кирилова Здравкова – родител на **Цветелин Качов – VIII клас** във връзка с искане за преместване в VIII клас, професионална паралелка по специалност *„Сътрудник в малък и среден бизнес“*, професия *„Малък и среден бизнес“* в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в ПГ „Димитър Маринов“ – гр. Вълчедръм.

➤ На основание Уведомително писмо с изх. №АД-09-149/15.12.2022г. на директора на ПГЛП – гр. Монтана до Директора на РЦПППО – Монтана, вх. № 461/05.12.2022г. на РЦПППО- Монтана, във връзка с подадено заявление с вх. № АД-03-287/10.11.2022г. от Величка Илиева Илиева – родител на **Мария Генчова – IX клас** във връзка с искане за преместване в IX клас, професионална паралелка по специалност *„Производство на облекло от текстил“*, професия *„Оператор в производството на облекло“* в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в ПГЛП – гр. Монтана.

➤ На основание Уведомително писмо с изх. №АД-09-161/14.12.2022г. на директора на ПГЛП – гр. Монтана до Директора на РЦПППО – Монтана, вх. № 522/14.12.2022г. на РЦПППО- Монтана, във връзка с подадено заявление с вх. № АД-03-288/10.11.2022г. от Благой Найденов Славчев – родител на **Величко Петков – VIII клас** във връзка с искане за преместване в VIII клас, професионална паралелка по специалност *„Производство на облекло от текстил“*, професия *„Оператор в производството на облекло“* в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в ПГЛП – гр. Монтана.

➤ На основание постъпил Доклад с изх. №292/31.01.2023г. на директора на ПГТ „Вл. Минчев“ – с. Владимирово до Директора на РЦПППО – Монтана, вх. №645/03.02.2023г. на РЦПППО – Монтана, във връзка с подадено заявление с вх. №521/26.01.2023г. на ПГТ „Вл. Минчев“ – с. Владимирово от Петя Руменова Борисова – родител на **Румен Славчев – VIII клас** с искане за преместване в VIII клас, професионална паралелка по специалност *„Механизация на селското стопанство“*, професия *„Монтьор на селско – стопанска техника“* в индивидуална форма на обучение по индивидуален учебен план в ПГТ „Вл. Минчев“ – с. Владимирово.

➤ На основание Уведомително писмо с изх. №248/13.02.2023г. на директора на ПГ „Димитър Маринов“ – гр. Вълчедръм до Директора на РЦПППО – Монтана, вх. №662/13.02.2023г. на РЦПППО – Монтана, във връзка с подадено заявление с вх. №460/08.02.2023г. на ПГ „Димитър

Маринов“ – гр. Вълчедръм от Теменужка Асенова Петрова – родител на **Борислав Кирилов – VIII клас** с искане за преместване в VIII клас, професионална паралелка по специалност „*Малък и среден бизнес*“, професия „*Сътрудник в малък и среден бизнес*“ в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в ПГ „Димитър Маринов“ – гр. Вълчедръм.

➤ На основание Уведомителни писма с изх. №43/25.11.2022г., изх. №57/14.12.2022г. и изх. №170/31.03.2023г. на директора на СУ „Христо Ботев“ – гр. Брусарци до Директора на РЦПППО – Монтана, вх. №435/29.11.2022г., вх. №523/14.12.2022г. и вх. №891/31.03.2023г. на РЦПППО – Монтана, във връзка с подадено заявление с вх. №163/24.11.2022г. на СУ „Христо Ботев“ – гр. Брусарци от Елена Стефанова Анкова – родител на **Стилиян Николаев – VIII клас** с искане за преместване в VIII клас, професионална паралелка по специалност „*Контрол на качеството и безопасност на храни и напитки*“, професия „*Техник – технолог по качество на храни и напитки*“ в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план в СУ „Христо Ботев“ – гр. Брусарци.

2.1. Извършени дейности за одобряване/неодобряване на оценка по чл. 190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО и чл. 135 от Наредбата за приобщаващо образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО е извършена **оценка на 95 нови случая**. Изготвени са мотивирани доклади и чек-листове за осъществена комуникация с родители или настойници, директори, заместник-директори и учители. По желание на родителите и невъзможност за пътуване поради влошено здравословно състояние на учениците оценки на образователни потребности се извършват в онлайн режим посредством платформи, приложения и други.

Таблица 2

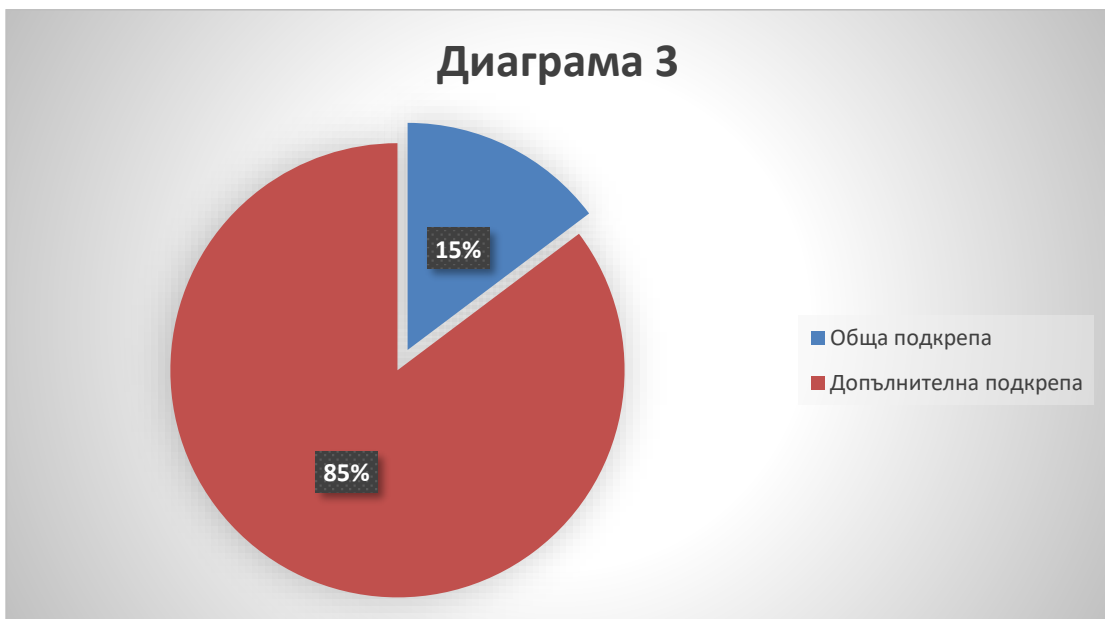
Област	Вид учебно заведение	Брой учебни заведения	Брой деца/ученици	Обща подкрепа	Допълнител на подкрепа
Монтана	ДГ	13	20	1	19
	Училища	23	75	13	62
ОБЩО:		36	95	14	81

Диаграма 2

В диаграма 2 е видно, че относителният дял по отношение извършените дейности за одобрение на оценка по чл. 190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО и чл. 135 от Наредбата за приобщаващото образование е съответно 36% за ДГ и 64% за училищата, като в понятието училища са включени всички професионални и профилирани гимназии, основни училища, средни училища в област Монтана. Процентово преобладава относителният дял на извършените оценки в неспециализираните училища.

Диаграма 3

В диаграма 3 се визира в процентово съотношение вида на препоръчаната подкрепа след одобряване/неодобряване на оценки по чл. 190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО и чл. 135 от Наредбата за приобщаващото образование. Преобладаваща част от децата и учениците 85% са насочени по посока реализиране на дейности по осигуряване на допълнителна подкрепа, а 15% от всички са насочени за реализиране на дейности по обща подкрепа.

Изводи:

По чл.190, ал. 3, т. 1 от ЗПУО е извършена оценка на **95** нови случаи.

От диаграми 2 и 3 е видно, че от общия брой извършени оценки **36%** са в ДГ, **64%** в неспециализираните училища. От тях за обща подкрепа са насочени **15 %**, а за допълнителна подкрепа са насочени **85 %** от децата.

Данните показват, че по - голям процент от децата /учениците имат необходимост от оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие. За тях е необходимо да се изготвят индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми по един или няколко учебни предмета.

Децата и учениците, насочени към обща подкрепа за личностно развитие е необходимо да бъдат включени в допълнителни часове за индивидуална работа по учебни предмети, допълнителни консултации, занимания по интереси, летни ваканционни дейности и други.

2.2. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 2 от ЗПУО и чл. 136 от Наредбата за приобщаващото образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 2 от ЗПУО (извършване на **оценка на индивидуални образователни потребности** от РЕПЛР в случаите, когато е невъзможно да се сформира екип по чл. 188) са извършени оценки от РЕПЛР – **11 на брой**: ДГ „Звънче“ – гр. Берковица – **2**; ДГ „Звънче“ – гр. Бойчиновци – **1**; ДГ №7 „Калинка“ – гр. Лом – **1**; ДГ „Мечо Пух“ – с. Крива бара – **1**; ОУ „Петър Парчевич“ – гр. Чипровци – **1**; НУ „Г. Бенковски“ – гр. Монтана -**1**; ДГ №1 „Снежанка“ – гр. Лом – **1**; ДГ №9 „Зора“ – гр. Монтана - **1**; ДГ №6 „Виктория Пишурка“ – гр. Лом – **1**; ДГ №11 „Изгрев“ – гр. Монтана – **1**;

Таблица 3

Област	Вид учебно заведение	Брой учебни заведения	Брой деца/ученици	Обща подкрепа	Допълнителна подкрепа
Монтана	ДГ	8	9	0	9
	Училища	2	2	1	1
ОБЩО:		10	11	1	10

Изводи: По чл.190, ал. 3, т.2 от ЗПУО е извършена оценка на 11 нови случая. Децата са насочени към дейности за осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

От Диаграма 4 е видно, че **80%** от общия брой извършени оценки по чл. 190, ал.3, т.2 са в детски градини, а **20%** са в училища. РЕПЛР е извършил оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на 9 деца и 2 ученици в област Монтана.

Изводи:

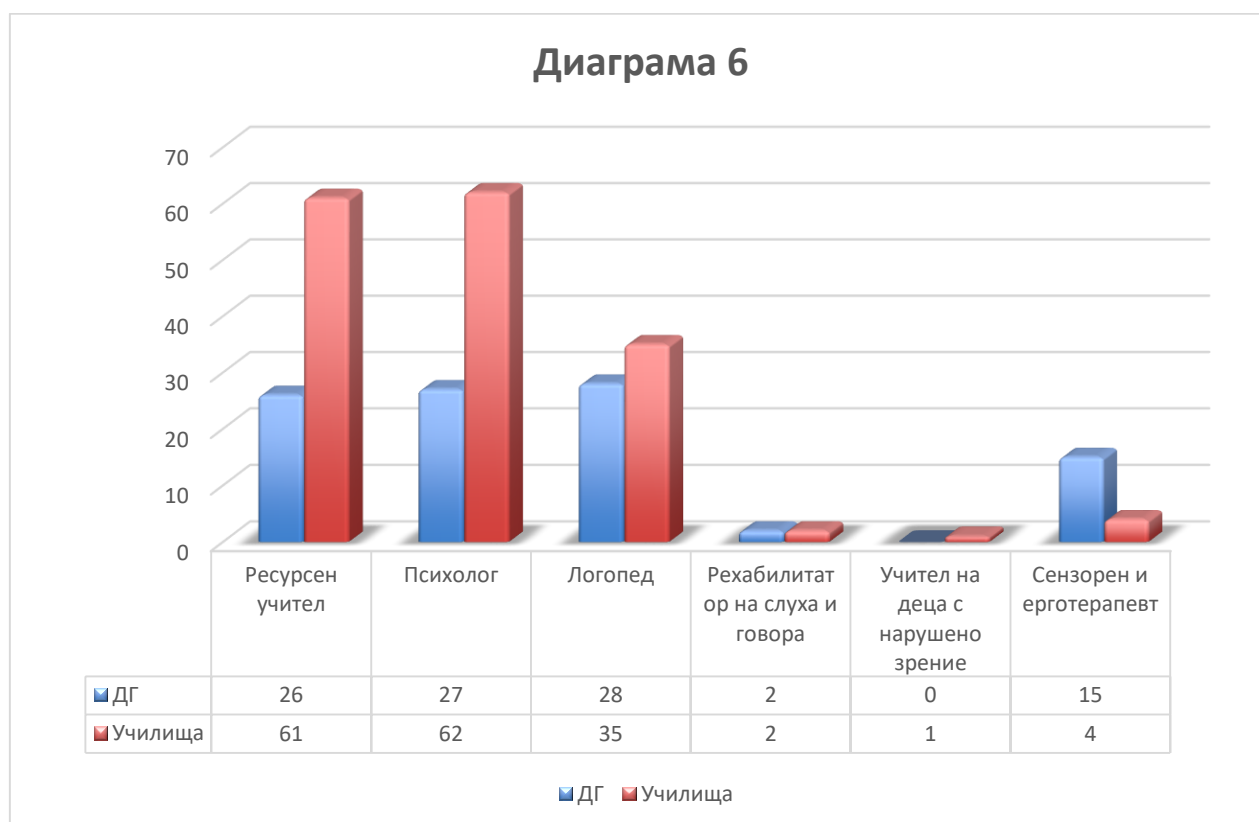
От извършените оценки на нови случаи по чл.190, ал. 3, т. 2 от ЗПУО в ДГ и училища за обща подкрепа няма насочени деца от детските градини. Едва **9%** от учениците са насочени за оказване на обща подкрепа в училищата. За допълнителна подкрепа са насочени **82%** от децата и **9%** от учениците, на които е извършена оценка на образователните потребности в училищата и детски градини. Посочените данни показват, че децата /учениците имат необходимост от оказване на допълнителна подкрепа за личностно развитие.

При направена оценка въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 1 и т. 2 от ЗПУО, РЕПЛР към РЦПППО – Монтана е препоръчал за децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа, работа със следните специалисти:

Таблица 4

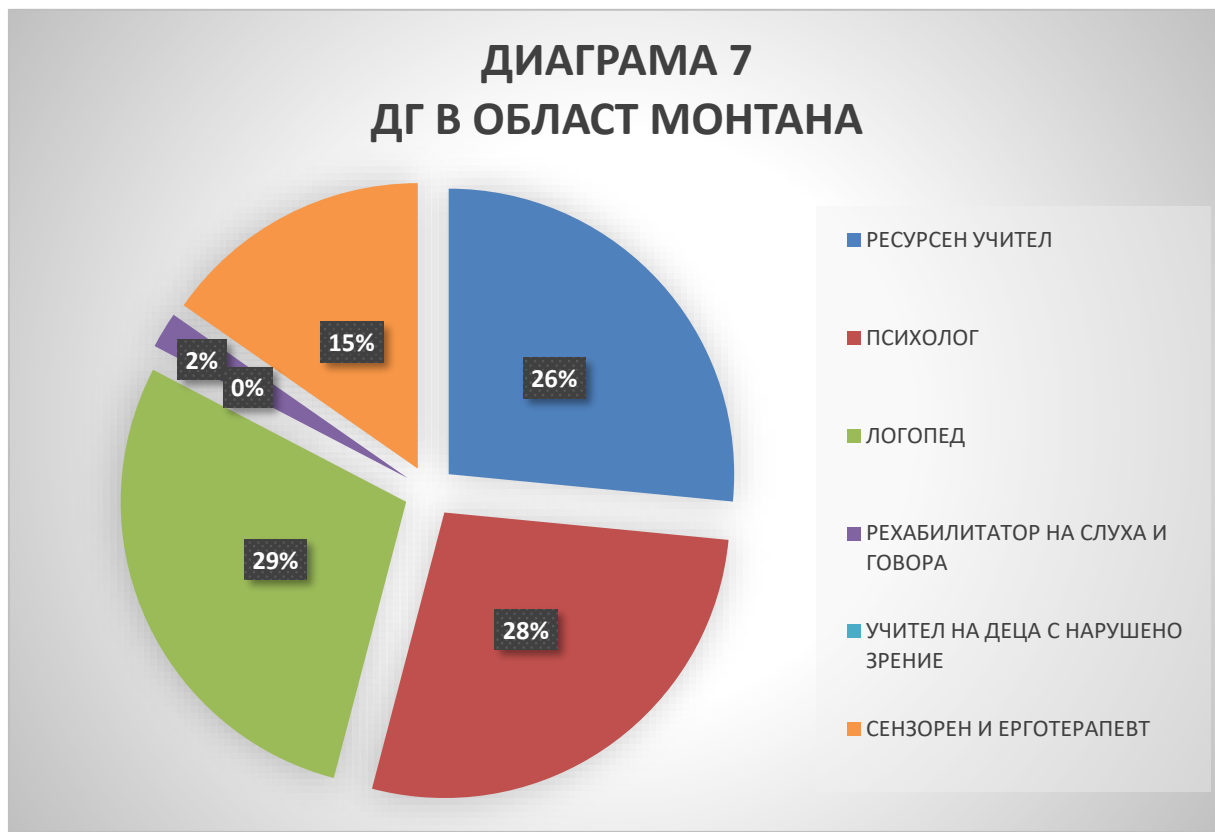
Учебно заведение	Ресурсен учител	Психолог	Логопед	Рехабилитатор на слуха и говора	Учител на деца с нарушено	Сензорен и ерготерапевт
ДГ	26	27	28	2	0	15
Училища	61	62	35	2	1	4

Диаграма 6

В съответствие с таблица 4 на диаграма 6 е онагледена потребността от педагогическите специалисти, които са ангажирани с предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие по училища и детски градини в област Монтана. От диаграмата се вижда, че предвид потребностите на децата относително по-голям е делът на препоръчаните от РЕПЛР специалисти ресурсен учител, психолог и логопед, както в

училищата, така и в детските градини. Среден дял заема старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт. По-нисък е дялът на изисканите специалисти рехабилитатор на слуха и говора и учител на деца с нарушено зрение.

Изводи:

В диаграма 7 е онагледена в процентно отношение необходимостта от специалисти, без чиято дейностна реализация допълнителната подкрепа за личностно развитие не би била пълноценна: ресурсни учители - 26%, психолози – 28%, логопеди – 29%, рехабилитатор на слуха и говора – 2%, старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт – 15%.

ДИАГРАМА 8 УЧИЛИЩА В ОБЛАСТ МОНТАНА

Диаграма 8 представя процентно отношение на необходимите специалисти в училищата от област Монтана, без чиято дейностна реализация допълнителната подкрепа не би била пълноценна: ресурсни учители - 37%, психолози – 38%, логопеди – 21%, рехабилитатор на слуха и говора – 1%, учител на деца с нарушено зрение – 1%, старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт – 2%.

Изводи:

При направена оценка на потребностите на деца и ученици със СОП от областта, съгласно чл. 190, ал. 3, т. 1 и т. 2 от ЗПУО, за реализирането на допълнителна подкрепа в училищата и детските градини преобладаващ е дялът на психолозите, ресурсните учители и логопедите. Като цяло необходимостта от специалисти проличава в отразените Диаграма 6, Диаграма 7 и Диаграма 8, от които е видно, че освен основните специалисти: ресурсни учители, психолози и логопеди, е налична необходимост и от рехабилитатор на слуха и говора, учител на деца с нарушено зрение, старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт.

2.3. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 3 от ЗПУО и чл. 137 от Наредбата за приобщаващо образование:

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 3 от ЗПУО (повторна оценка на индивидуални потребности при несъгласие на родител) – няма подадени заявления за повторна оценка през учебната 2022/2023г.

2.4. Извършена оценка по чл. 190, ал. 3, т. 4 от ЗПУО и чл. 138 от Наредбата за приобщаващо образование:

През учебната 2022/2023г. на територията на област Монтана учениците с умерена и тежка умствена изостаналост и множество увреждания са записани в образователните училища, но се обучават в изнесени групи/паралелки в два центъра за специална образователна подкрепа ЦСОП „Христо Ботев” – Берковица и ЦСОП „Д-р Петър Берон” – Лом, в които се осъществява консултативна, диагностична, корекционно-възпитателна, лечебно-възстановителна, рехабилитационна и профилактична дейности, насочени към коригиране и компенсиране на съответните увреждания и нарушения и стимулиране развитието на учениците. Изготвено е предложение от РЕПЛР за разпределението на учениците с множество увреждания в изнесени паралелки/групи към Център за специална образователна подкрепа „Д-р Петър Берон“- Лом и Център за специална образователна подкрепа „Христо Ботев“- Берковица, както и в социални услуги в общността - ЦНСТДМУ-Монтана и КЗСУ „Св. Мина“- Монтана. На база на направеното предложение Директорът на РЦПППО-Монтана е изготвил предложение до Началника на РУО-Монтана с копие до Кмета на община Монтана:

- За учебната 2022/2023 година в ЦСОП „Д-р Петър Берон“-Лом се оформиха *пет изнесени групи*, при които броят на учениците в IV „г“ група с множество увреждания е 7 ученици, V „д“ група с множество увреждания е 6 ученици и VI „е“ група с множество увреждания е 6 ученици, VII „ж“ група с множество увреждания е 6 ученици и VII „з“ група с множество увреждания е 4 ученици.
- За учебната 2022/2023 година в ЦСОП „Христо Ботев“-Берковица се оформиха *четири изнесени групи*, при които I група ученици с умствена изостаналост и множество увреждания е 7 ученици, II група ученици с умствена изостаналост и с множество увреждания е 6 ученици, III група профил „Предприемачество“ VIII-IX клас е 5 ученици и IV група профил „Предприемачество“ X-XII клас – 5 ученици.
- За учебната 2022/2023 година се оформиха *три изнесени групи* в социални услуги в общността - ЦНСТДМУ-Монтана, ул. „Княз

Александър Батенберг“ №38А; ЦНСТДМУ – Монтана, ул. „ Академик Иван Дуриданов“ №16А; и КЗСУ „ Свети Мина“- Монтана, при които броят на учениците в I „а“ група с множество увреждания е 4 ученици, II „б“ група с множество увреждания е 5 ученици и III „в“ група с множество увреждания е 6 ученици.

Изводи:

От Диаграма 9 е видно процентово отношение в разпределението на учениците с множество увреждания в изнесени паралелки/групи към Център за специална образователна подкрепа „Д-р Петър Берон“ – Лом – 66% и Център за специална образователна подкрепа „Христо Ботев“- Берковица – 34%.

Част от децата, получаващи подкрепа от ЦСОП, са настанени за отглеждане в социални услуги в общността, както следва: ЦНСТДМУ – Монтана – 14 ученици, КЗСУ „Свети Мина“ - Монтана – 1 ученик, ЦНСТДМУ „Мечта“ – гр. Лом – 1 ученик, ЦНСТДМБУ – с. Гаврил Геново – 1 ученик.

Педагогическите специалисти, които оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности в ЦСОП през учебната година са:

- 14– специални педагози;
- 2– логопеди;
- 2– психолози;
- 2- старши възпитатели;

От диаграма 10 е видно тяхното процентно съотношение, където за специалните педагози е 70%, за психолозите е 10%, за логопедите – 10% и възпитателите 10%.

Изводи:

В центровете за специална образователна подкрепа се осигуряват адекватни на спецификата на здравословното състояние на децата грижи, съобразени с индивидуалните им потребности и възможности, осигурява се подкрепа за развиване на полезни умения за справяне с дейности от ежедневието, ориентиране и мобилност, зрително подпомагане, рефлексотерапия, музикотерапия, тактилно творчество, арт-терапия и други педагогически форми и методи на корекционно въздействие. В процентово съотношение преобладава числеността на специалните педагози – 70%. По равен дял са специалистите логопеди – 10%, психолози 10% и най-малък е относителния дял на старши възпитателите – 10%. Специалните педагози са по-големия относителен дял от ангажираните в сферата осигуряване на допълнителната подкрепа за личностно развитие

при работа с деца и ученици с множество увреждания и тежки дефицити в познавателната сфера.

В края на учебната 2022/2023г. е проследен напредъка в развитието на учениците, обучаващи се в изнесени групи/паралелки на ЦСОП „Христо Ботев” - гр. Берковица и ЦСОП „Д-р Петър Берон” - гр. Лом, като са представени доклади за напредъка в развитието на учениците и доклад - оценка на всеки ученик за постигнатите резултати от обучението по индивидуалната учебна програма по учебни предмети от индивидуалния учебен план и индивидуалните учебни програми за терапия и рехабилитация.

Въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 4 от ЗПУО за **насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение, както и към центрове за специална образователна подкрепа:**

- През учебната 2022/2023г. няма подадени заявления за оценка и насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение.

- През учебната 2022/2023г. РЕПЛР насочи към **центрове за специална образователна подкрепа 12 ученика**, както следва:

Изготвени са мотивирани становища от РЕПЛР по подадени заявления от родители през учебната 2022/2023г. за насочване за обучение в изнесени паралелки/групи към ЦСОП „Христо Ботев” - Берковица – **7 ученика** /Тони Иванов, III клас, II ОУ „Хр. Смирненски“ – гр. Берковица, Кристиян Георгиев – детето до момента не е посещавало детска градина, поради здравословни причини; Силвия Ангелова, VII клас, III ОУ „Д-р Петър Берон“ – гр. Монтана; Санчия Йорданова, III клас, V ОУ „Христо Ботев“ – гр. Монтана; Здравко Ангелов, VII клас, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Габровница; Мартин Москов, IV група, ДГ „Пролетна дъга“ – гр. Берковица/.

Надя Еленкова, VII клас, I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Берковица не се яви на заседанието на РЕПЛР за насочване за обучение с подкрепата на ЦСОП, състояло се на 06.06.2023г., въпреки предварително заявено желание на родителя, придружено с подадени документи в РЦПППО – Монтана. Причина за неявяването е промяна в желанието на родителя относно вида на подкрепа, която ще получава дъщеря ѝ след завършване на седми клас. Окончателният избор на майката е Надя да продължи да се обучава в VIII клас в ПГ „Д-р Иван Панов“ – Берковица, профил „Предприемачески“ в индивидуална форма на обучение по индивидуален учебен план с подкрепа от ресурсен учител и психолог.

➤ Преценката на РЕПЛР е за ненасочване на *Алекс Робертинов, I клас, IV ОУ „Иван Вазов“ – гр. Монтана* към ЦСОП, а създаване на процедура за организиране и насочване към осигуряване на ДПЛР. Мотиви: интелектуалното и когнитивно развитие съответстват на възрастта и ученикът покрива учебното съдържание за съответния клас в минимална степен, но е видна необходимостта от осигуряване на ДПЛР.

➤ Изготвени са мотивирани становища от РЕПЛР по подадени заявления от родители през учебната 2022/2023г. за насочване за обучение в изнесени паралелки/групи към ЦСОП „Д-р Петър Берон“- гр. Лом – **5 ученика** /*Илонка Димитрова, I клас, II ОУ „К. Фотинов“ – гр. Лом; Златина Николаева, IV група, ДГ „Мечо Пух“- с. Крива бара; Любослав Димитров, VII клас, ОУ „П. К. Яворов“ – с. Крива бара; Румяна Александрова, VII клас, ОУ „П. Р. Славейков – с. Василевци; Виктория Василева, ПГ6, СУ „Отец Паусий“ – гр. Лом/.*

При организация и провеждане на редовни заседания на РЕПЛР за насочване към специални училища за деца с нарушен слух и нарушено зрение, както и към центрове за специална образователна подкрепа се използва стандартизирана тестова методика за оценка на образователните потребности от членовете на РЕПЛР, попълват се карти за оценка и се изготвят протоколи от заседанията. Родителите се запознават с извършената оценка на образователните потребности на съответния ученик срещу подпис.

В централите за специална образователна подкрепа се осигуряват адекватни на спецификата на здравословното състояние на децата грижи, съобразени с индивидуалните им потребности и възможности, осигурява се подкрепа за развиване на полезни умения за справяне с дейности от ежедневието, ориентиране и мобилност, зрително подпомагане, рефлексотерапия, музикотерапия, тактилно творчество, арт-терапия и други педагогически форми и методи на корекционно въздействие.

3. Методическа подкрепа

3.1. Предоставена методическа подкрепа по чл.190, ал. 3, т. 6 от ЗПУО и чл.144 от Наредбата за приобщаващо образование.

През учебната 2022/2023г. РЕПЛР организира и проведе обучения, информационни срещи, уебинари, семинари, тренинги и др. за осигуряване на методическа подкрепа на педагогически специалисти – директори, координатори, председатели и членове на ЕПЛР от детски градини,

специализирани и неспециализирани училища и центрове за специална образователна подкрепа, тематично съобразени с конкретните потребности, появили се в процеса на реализиране на приобщаващо образование на територията на областта, както и обучения с присъждане на квалификационни кредити.

Общ брой обучени педагогически специалисти от РЕПЛР – 423.

- **Планирани и проведени методически работни срещи, информационни семинари, уебинари, кръгли маси и др.:**

Във връзка с предоставянето на методическа подкрепа на Екипите за подкрепа за личностно развитие в училища, детски градини, ЦПЛР и ЦСОП през учебната **2022/2023** година Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности - област Монтана проведе поредица от методически работни срещи, информационни семинари, уебинари, кръгли маси и др., както следва:

Във връзка с предоставянето на **методическа подкрепа** на Екипите за подкрепа за личностно развитие в училища, детски градини, ЦПЛР и ЦСОП, *Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности-област Монтана* организира **тренинги, методически срещи, уебинари, информационни семинари, кръгли маси с педагогически специалисти, председатели и членове на ЕПЛР, директори и зам. директори на детски градини и училища** по подадена заявка за участие.

➤ **26.10.2022г. методическа работна среща** на тема *„Изготвяне на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за обучение на ученици със СОП“* проведено в ПГСАКН „Проф. арх. Стефан Стефанов“ – гр. Монтана с обучители Диана Божинова - Директор и Виолета Георгиева - старши ресурсен учител. **Брой участници:39**

➤ **31.10.2022г. методическа работна среща** на тема *„Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвими групи“* проведено в ПМПГ „Св. Климент Охридски“ – гр. Монтана с обучители Диана Божинова – Директор и Виолета Георгиева – старши ресурсен учител. **Брой участници: 52**

➤ **10.11.2022г. методическа работна среща** на тема *„Съвременни образователни тенденции в обучението на ученици с увреден слух“*

проведено в ЛПГ – гр. Берковица с обучител Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора. **Брой участници: 20**

➤ 06.03.2023г. **уебинар** на тема „*Речево развитие на децата в предучилищна възраст*“, проведено онлайн чрез платформа Microsoft Teams с обучители Янита Сейкова – логопед, Диана Николова – логопед, Теодора Калафатова – логопед и Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора. – **14 на брой участници.**

➤ 07.03.2023г. **кръгла маса** на тема „*Междуинституционално сътрудничество – позитивни нагласи и нови хоризонти за ефективно приобщаващо образование*“ с представители на образователни институции и социални услуги на територията на община Лом. **Брой участници: 48**

➤ 23.03.2023г. **открито заседание на ЕПЛР** към I ОУ „Н. Първанов“ – гр. Лом на тема „*Оказване на методическа подкрепа относно осигуряване на обща и допълнителна подкрепа; изготвяне на първичната документация от ЕПЛР при извършена оценка на образователните потребности и разработване на училищна документация - план за подкрепа, индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми по учебни предмети по преценка на ЕПЛР и при необходимост*“. Заседанието бе водено от Диана Божинова – Директор. От РЦПППО – Монтана присъстваха Елена Илиева – старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт, Янита Сейкова – логопед, Антон Цифудин – психолог и Елеонора Планинец – ресурсен учител. На методическата среща присъстваха Елка Балачева – заместник – директор и членове на ЕПЛР от учебното заведение.

➤ 29.03.2023г. **кръгла маса** на тема „*Организиране на приобщаваща среда за деца и ученици със специални образователни потребности*“ с представители на образователни институции и социални услуги на територията на община Берковица. **Брой участници: 30**

➤ 15.12.2022г. широка **дискусия** проведена в Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Монтана с представители от РЦПППО-Монтана, РУО-Монтана, община Монтана, ФСПГ „Васил Левски“ – гр. Монтана, Дирекция „Социално подпомагане“ и родител на ученик със СОП във връзка с определяне подходящите вид и форма на обучение предвид спецификата на потребностите и здравословното състояние на ученика.

➤ 25.04.2023г. **дискусия** проведена в V ОУ „Христо Ботев“ – гр. Монтана с участието на Орлин Орлинов – ст. експерт приобщаващо образование в РУО – Монтана, Диана Божинова – директор на РЦПППО-

Монтана и Вилма Георгиева – директор на V ОУ „Христо Ботев“ – гр. Монтана и членове на ЕПЛР във връзка с потърсена подкрепа относно неефективно реализиране на обучение на ученичка със СОП в индивидуална форма.

➤ 04.05.2023г. широка **дискусия** проведена в V ОУ „Христо Ботев“ – гр. Монтана с представители от РЦПППО – Монтана, РУО – Монтана, ЦСОП „Христо Ботев“ – гр. Берковица, V ОУ „Христо Ботев“ – гр. Монтана и родители на дете със СОП във връзка повишаване информираността на семейството относно възможности за избор на подходяща форма на подкрепа, съобразена със спецификата на потребностите на ученичка със СОП.

Общ брой получили методическа подкрепа педагогически специалисти за учебната 2022/2023г. – 203.

• **Обучения**

Във връзка с провеждане на обучения с присъждане на квалификационни кредити, съгласно Наредба № 15 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, обн. ДВ, бр.61/02.08.2019г. от РЕПЛР през учебната 2022/2023г. са проведени **2 обучения** в електронна среда посредством платформа Microsoft Teams и **1 присъствено**, както следва:

➤ **22-23.11.2022г. обучение на тема „Допълнителна подкрепа за личностно развитие – философия и практика“ – 106 на брой обучени педагогически специалисти; Обучители: Диана Божинова – Директор, Виолета Георгиева – старши ресурсен учител, Антон Цифудин – психолог, Янита Сейкова – логопед, Теодора Калафатова – логопед, Бисерка Костадинова – старши учител на деца с нарушено зрение, Елена Илиева – старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт.**

➤ **21-22.02.2023г. обучение на тема „Аутизъм – особености на спектъра и предизвикателства за образователните институции“ – 98 на брой обучени педагогически специалисти. Обучители: Диана Божинова – Директор, Виолета Георгиева – старши ресурсен учител, Янита Сейкова – логопед, Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора, Теодора Калафатова – логопед, Антон Цифудин – психолог, Елена Илиева – старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт, Бисерка Костадинова – старши учител на деца с нарушено зрение.**

➤ **28.06.2023г. Иновативен психо-социален тренинг на тема „Работа в екип – гарант за успех“ – 16 на брой участници и с изпълнение на практическа задача. Внедряване на новаторски подходи в**

работата чрез приложение на фасилитационния интерактивен метод „Световно кафене“ при въвеждане на STEM/STEAM базираното обучение за работа с деца и ученици със специални образователни потребности. Обучители: Диана Божинова – Директор, Елеонора Планинец – психолог и Елена Илиева – старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт.

Общ брой обучени педагогически специалисти за учебната 2022/2023г. с присъден 1 квалификационен кредит – 220.

- **Иновативни интерактивни тренинги**

- „Различни, но заедно по пътя на приобщаването“ – **иновативен педагогически тренинг** за развитие на приобщава култура у учениците, проведен под ръководството на Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора, в сътрудничество с Диана Николова – логопед и Лъчезар Лазаров – старши ресурсен учител – юни 2023г.

- „Любими анимационни герои“ – **открита иновативна педагогическа практика** с участието на родители на деца получаващи допълнителна подкрепа по инициатива на Клуб „Специални родители“ – част от годишния план на групата за взаимопомощ към РЦПППО – Монтана – май 2023г.

- **Информационна среща – тренинг** по повод 16 Ноември с родители у ученици на тема „Толерантни към себе си, толерантни към другите” в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Ковачица – 20.11.2022г. – Клуб „Толерантност” - Гости присъствали и уважили събитието бяха родители, учители и Румяна Вацова - директор на ОУ "Св.Св.Кирил и Методий"-с. Ковачица.

- **Тренинг** по повод 16 Ноември на тема: „Как да бъдем толерантни” в ОУ „П. Кр. Яворов” – с. Крива бара – 16.11.2022г. Клуб „Толерантност” - Гости присъствали и уважили събитието бяха учители и Диана Евгениева- директор на ОУ „П. Кр. Яворов” – с. Крива бара.

- На 27.03.2023 г. по повод Международния ден на търпението и смисъла да бъдем толерантни в разрешаването на конфликтите в IV б клас на I ОУ “Никола Първанов“-гр. Лом се проведе **психолого-педагогически тренинг** на тема: "Толерантни в клас - как да разрешаваме конфликти" - Гости на тренинга бяха Диана Божинова- директор на РЦПППО-Монтана, Елена Илиева - ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт към РЦПППО-Монтана и Елка Балачева- зам. директор на I ОУ “Никола Първанов“-гр. Лом.

- На 16.05.2023 г. се проведе **социално – психологически тренинг** на тема: „Как да приемаме учениците със СОП в класа и как да разрешаваме конфликтни ситуации”.

- **Супервизии**

Специалистите от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана провеждат супервизии на екипи за подкрепа за личностно развитие в образователни институции в областта с цел оказване на подкрепа на учителите и техните усилия да са полезни и ефективни в процеса на приобщаване на деца и ученици. Форматът цели да открие желание за професионално развитие, което е предпоставка за сътрудничество и партньорство за ефективна комуникация и подходяща подкрепа на децата и учениците със СОП.

Проведена супервизия свързана с подобряване екипното взаимодействие между членовете на ЕПЛР, адекватен модел на оценяване на потребностите с подходящ за българските условия инструментариум и повишаване качеството на процеса на приобщаващото образование, в частност и качеството на допълнителната подкрепа за личностно развитие на ученика Карим Чаушев – I клас в VI СУ „Отец Паисий“ – гр. Монтана.

Проведена супервизия свързана с регулиране на процеса по спазване на отправените от РЕПЛР препоръки, подобряване екипното взаимодействие между членовете на ЕПЛР, ефективна комуникация между педагогическите специалисти и семейството, както и качеството на осъществяваната допълнителната подкрепа за личностно развитие на ученика Ясен Радиумов – Ia клас във II СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана.

4. Консултативна дейност

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана реализираха своята консултативна дейност чрез индивидуални или групови консултации, работни консултативни срещи и др. Периодично провеждаха родителски консултирания с цел повишаване информираността на родителя относно същността на процеса на осигуряване на допълнителна подкрепа, съгласно условията, вписани в ЗПУО и Наредба за приобщаващото образование. В хода на консултирането семействата имаха възможността да споделят проблеми в отглеждането на децата си и други, свързани с ежедневните грижи, които полягат за тях. Получаваха съвети, препоръки и насоки от специалистите как да се справят с различни проблемни ситуации, моментни емоционални състояния на децата и как да бъде ограничена зависимостта им от чужда помощ с цел постигане на максимална възможна автономност за социално функциониране.

Консултации получиха и педагогически специалисти от образователни институции в областта относно спецификата в предоставянето на обща и допълнителна подкрепа с цел повишаване

ефективността на процеса на приобщаване на деца и ученици със специални образователни потребности.

➤ **Работни консултативни срещи - 1**

➤ На 15.12.2022г. във II ОУ „Иван Вазов“ – гр. Вълчедръм се проведе **работна консултативна среща** на тема: *„Процедура по осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие“*.

➤ **Родителско консултиране –17**

Специалисти от състава на РЕПЛР към РЦПППО – Монтана периодично провеждаха родителски консултирания с цел повишаване информираността на родителя относно същността на процеса на осигуряване на допълнителна подкрепа, съгласно условията, вписани в ЗПУО и Наредба за приобщаващо образование. В хода на консултирането семействата имаха възможността да споделят проблеми в отглеждането на децата си и други, свързани с тяхното ежедневие. Получаваха съвети и препоръки от специалистите как да се справят с различни моментни емоционални състояния на децата и как максимално да разгърнат наличния им потенциал.

През учебната 2022/2023 година са проведени родителски консултирания **17 на брой** със семействата на деца и ученици от: II СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана, III ОУ „Д-р Петър Берон“ – гр. Монтана, IV ОУ „Иван Вазов“ – гр. Монтана, ДГ №4 „Калинка“ – гр. Монтана, ДГ №6 „Слънце“ – гр. Монтана, ДГ №9 „Зора“ – гр. Монтана, ДГ №12 „Здравец“ – гр. Монтана, I ОУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Берковица, ДГ „Звънче“ – гр. Бойчиновци, ДГ №2 „Червената шапчица“ – гр. Лом, ДГ №7 „Калинка“ – гр. Лом, VII СУ „Йордан Радичков“ – гр. Монтана. Родителските консултирания са проведени присъствено в учебните заведения или в сградата на РЦПППО – Монтана.

Родителското консултиране, терапевтичната дейност и информационната осведоменост на родителите се предоставят при необходимост и като част от дейността на групата за взаимопомощ Клуб „Специални родители“ – Лом със специалисти от състава на РЕПЛР.

➤ **Консултации с учители и родители по време на посещение на двете мобилни групи от състава на РЕПЛР из учебни заведения в областта по повод одобряване/неодобряване на предоставянето на допълнителна подкрепа за личностно развитие.**

Проведени са **106 консултации** с учители и родители по време на посещение на двете мобилни групи от състава на РЕПЛР из учебни заведения в областта по повод одобряване/неодобряване на предоставянето

на допълнителна подкрепа за личностно развитие. Оформени са чек листове след проведено събеседване с родители с цел повишаване информираността на семействата относно същността на обща и допълнителна подкрепа, както и наличието на местни ресурси от общността, от чиито услуги може да се възползва детето.

4.1. Извършени консултации въз основа на функцията по чл. 190, ал. 3, т. 7 от ЗПУО относно професионално ориентиране и консултиране на учениците за възможностите за продължаване на образованието или придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след завършен VII и X клас

- Брой консултации на родители на ученици след завършен VII клас

Проведени са **43 присъствени, онлайн и телефонни консултирания** с родители на ученици, завършили VII клас относно информиране за възможностите за продължаване на образованието съгласно държавен план-прием за учебната 2023/2024 година.

Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности проведе *индивидуални консултации* с учениците със специални образователни потребности и техните родители, класните ръководители и ресурсните учители като ги запозна с държавния план-прием в област Монтана за учебната 2022/2023 г., за профилите и специалностите от професии, в които учениците могат да продължат обучението си за придобиване на професионална квалификация след завършен VII клас. В условията на епидемична обстановка, свързана с разпространението на COVID-19, Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности извърши консултативната си дейност присъствено или чрез използване на възможностите на средствата за електронна комуникация – платформа MICROSOFT TEAMS, Facebook Messenger, Viber, Skype, email.

- Брой консултации на родители на ученици след завършен X клас

Проведена е онлайн консултация с родителите и ученичка, завършваща X клас относно информиране за възможностите за продължаване на образованието.

4.2. Извършени консултации на:

- Брой педагогически специалисти**
- Брой родители**

- Брой ученици

През учебната 2022/2023г. са проведени следните консултации с ученици, родители, учители и възпитатели:

Таблица 5

Проведени консултации	ресурсни учители	логопеди	психолози	рехабилитатор на слуха и говора	старши учител на деца с нарушено зрение	Общ брой консултации
Учители/възпитатели	344	46	78	11	12	491
Родители	298	46	80	9	12	445
Ученици	374	0	ежедневни	0	11	385

ОБЩ БРОЙ проведени консултации: 1321.

Консултиране на родители относно:

- консултиране на родителите на деца със СОП относно възможностите, които предоставя допълнителната подкрепа;
- спецификата на психо-физиологичните особености на децата им;
- конкретни форми и начини за самоподготовка на детето/ученика, за да се развият полезни умения за самостоятелен и независим живот;
- напредък в развитието на децата им – успехи и трудности при работа; възникнали проблеми, свързани с преодоляване на тревожността и агресията; възможностите за професионална реализация; участието им в различни форми на обучение – семинари, лекции; консултации, относно различни форми на терапия и рехабилитация;
- консултиране на родителите на други деца и ученици в групата и класа, относно специфичните особености на децата със СОП, свързани с вида нарушение и необходимостта от емпатия и толерантност;
- консултиране на родители на деца, нуждаещи се от допълнителна подкрепа; - консултиране на родителите на деца с множество увреждания относно необходимите документи за явяването им пред РЕПЛР към РЦПППО – област Монтана и насочването им към изнесени паралелки/групи в ЦСОП и училища за деца и ученици със зрителни и слухови нарушения.

Консултиране на специалисти относно:

- индивидуалните психо-физически особености на всяко дете;
- препоръчителни форми и методи на работа с него;
- подобряване на подкрепящата среда в учебното заведение;
- изготвяне и водене на задължителната документация;
- адаптиране и изготвяне на тестове за входни и междинни нива по общообразователните предмети;

- НВО и ДЗИ.

Консултиране на ученици относно:

- трудности в усвояването на учебния материал;
- проблеми, свързани с техните когнитивни процеси; взаимоотношенията им с връстници, учители и родители;
- консултиране на зрително затруднени ученици за участие в НВО и ДЗИ;
- консултиране по инцидентно възникнали проблеми и конфликтни ситуации между деца в норма и деца със СОП.

Консултиране на новоназначени ресурсни учители относно:

- работа с деца и ученици със сензорни нарушения;
- лингвистично и комуникативно развитие на децата и учениците със СОП;
- новопостъпили на работа в РЦПППО – Монтана учители, които се наставяват от старши и главни учители относно функции, дейности, задължения и водене на необходимата документация;
- консултиране и оказване на методическа подкрепа на ресурсни учители назначени в общообразователните училища.

5. Насочвания на ученици по чл.145, ал.6 от ЗПУО

- Брой насочени ученици

Общият брой на учениците със СОП, които ще продължат обучението си в VIII кл. е **43**.

- Брой и вид на училищата, профил/професия и специалност

План-приемът след завършен VII клас за учениците със специални образователни потребности в област Монтана се реализира в **5 Средни училища** /СУ „ Отец Паусий“-гр. Лом, II СУ „ Н. Й. Вапцаров“- гр. Монтана, VI СУ „ Отец Паусий“- гр. Монтана, VII СУ „ Йордан Радичков“- гр. Монтана, СУ „ Иван Вазов“-гр. Вършец /, **7 Професионални гимназии** / ФСПГ „ Васил Левски“ – гр. Монтана, ПГСАН „ Проф. арх. Стефан Стефанов“ – гр. Монтана, ПГЛП – гр. Монтана, ПГСС „ Дунавска земя“ – с. Ковачица, ПГ „ Димитър Маринов“ – гр. Вълчедръм, ПГТ „ Владимир Минчев“- с. Владимирово, ПГТ „ Михалаки Георгиев – гр. Видин/ и **3 Профилирани гимназии** / ПГ „ Д-р Иван Панов“- гр. Берковица, ПМПГ „ Св. Климент Охридски“ – гр. Монтана, ПГ „ Найден Геров“ - Лом/. Общият брой на учениците със СОП, които ще продължат обучението си в VIII кл. е **43**.

В изпълнение на чл. 140, ал. 1 и чл. 142, ал. 1-3 от Наредба за приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86/27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр. 105/18.12.2018г., изм. и доп. ДВ, бр. 48 /26.05.2020 г., изм. и доп. ДВ, бр.92 /27.10.2020г., изм. и доп. ДВ, бр.91/02.11.2021г., Регионалният екип

за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности изготви **43 становища** за насочване на съответния ученик в подходящ профил или специалност от професия, съобразен с държавния план-прием в област Монтана за учебната 2023/2024г., утвърден със Заповед №РД-05-204/28.03.2023г. на Началника на РУО-Монтана. Членовете на РЕПЛР са направили преценка на индивидуалните потребности и възможности на всеки ученик, на личните интереси и мотивацията им за продължаване на обучението в профили или специалности от професии. Направени са препоръки за изготвянето на индивидуалния учебен план, за адаптирането на учебната среда и за подходящата форма на обучение на конкретния ученик. Становищата са съобразени с индивидуалните потребности и здравословното състояние на учениците. Взето е под внимание в определени случаи и мнението на родителя/настойника на ученика за насочване в най-близкото учебно заведение.

През учебната 2023/2024 г. няма да продължат обучението си **2 ученици** със СОП по следните причини:

- *Емил Надков VII клас, СУ „ Отец Паусий”, гр. Лом* - Заминал за чужбина с родителите си и към настоящия момент пребивава там- Удостоверение №100/24.04.2023г.

- *Нели Боянова VII клас, СУ „ Д-р Петър Берон”, с. Якимово* - Заминала за чужбина с родителите си и към настоящия момент пребивава там- Удостоверение №424/28.04.2023г.

Ако учениците се завърнат от чужбина със семейството си на един по-късен етап ще бъдат насочени за продължаване на обучението си.

Яница Георгиева VII клас, V ОУ „ Христо Ботев”, гр. Монтана е преминала по общообразователен учебен план през учебната 2022/2023г. по преценка на Екипа за подкрепа за личностно развитие и училището. Същата се яви на НВО по български език и математика и е постигнала ДОС за учебно съдържание по учебните предмети в VII клас и ще завърши със Свидетелство за завършено основно образование - **Писмо с изх.№350/10.05.2023г. на Директора на V ОУ „ Христо Ботев”, гр. Монтана.**

На основание чл. 192, ал.2 и ал.3 от ЗПУО, обн. ДВ, бр.79 от 13.10.2015г. в една паралелка в училище могат да се обучават до 3 ученици със специални образователни потребности. В тази връзка Ви уведомявам следното:

Във II СУ „Никола Йонков Вапцаров” – гр. Монтана за учебната 2023/2024 година, 0,5 паралелка с наименование на *професия „Ресторантьор” със специалност от професия „Кетъринг”* за

придобиване на първа степен на професионална квалификация по професия „Работник в заведенията за хранене и развлечения” със специалност от професия „Работник в производството на кулинарни изделия в заведенията за хранене и развлечения ” се налага да се обучават 2 ученици със СОП.

Мотиви: Заявено желание на родителите учениците да се обучават по професия „Ресторантьор ” със специалност от професия „Кетъринг”, която предлага учебното заведение според техните възможности и потребности, овладяване на полезни навици, умения и компетентности, които за в бъдеще да осигурят по-голяма автономност и ще повишат шансовете за реализация на пазара на труда. Денислав мотивирано изразява своето желание да продължи обучението си като учи за ресторантьор. Ученикът има изградени практически умения да изработва кулинарни изделия и има желание да върви по стъпките на майка си, която има подобна професия. Родителите на двамата ученици споделят, че това учебно заведение е в района им по местоживееене и ще се чувстват по-спокойни за безопасността на учениците относно придвижването им до училище.

Във II СУ „Никола Йонков Вапцаров” – гр. Монтана за учебната 2023/2024 година, 0,5 паралелка с наименование на професия „Организатор Интернет приложения” със специалност от професия „Електронна търговия” за придобиване на първа степен на професионална квалификация по професия „Оператор на компютър” със специалност от професия „Текстообработване” се налага да се обучават 2 ученици със СОП.

Мотиви: Заявено желание на родителите учениците да се обучават по професия „Организатор Интернет приложения” със специалност от професия „Електронна търговия”, която предлага учебното заведение според техните възможности и потребности, овладяване на полезни навици, умения и компетентности, които за в бъдеще да осигурят по-голяма автономност и ще повишат шансовете за реализация на пазара на труда. Учениците имат интерес и добри практически умения за работа със съвременни електронни устройства. Родителите споделят, че това учебно заведение е в района им по местоживееене и ще се чувстват по-спокойни за безопасността на децата си относно придвижването им до училище.

В III „Д-р Иван Панов” – гр. Берковица, паралелка с наименование на професия „Ресторантьор” със специалност от професия „Производство и обслужване в заведенията за хранене и развлечения ” за придобиване на първа степен на професионална квалификация по професия „Работник в заведенията за хранене и развлечения” със специалност от професия „Работник в производството на кулинарни изделия в заведенията за хранене и развлечения” се налага да се обучават 4 ученици със СОП.

Мотиви: Заявено желание на родителите учениците да се обучават по професия „Ресторантьор” със специалност от професия „Производство и обслужване в заведенията за хранене и развлечения”, която ще им предостави възможност да изградят практически умения за работа, овладяване на полезни навици, умения и компетентности, които за в бъдеще да осигурят по-голяма автономност и ще повишат шансовете за реализация на пазара на труда, както и обстоятелството, че това е единственото учебно заведение на територията на община Берковица, което предлага тази професия. За учениците, които живеят на територията на община Берковица, това е най-удачният вариант, тъй като има осигурен училищен транспорт.

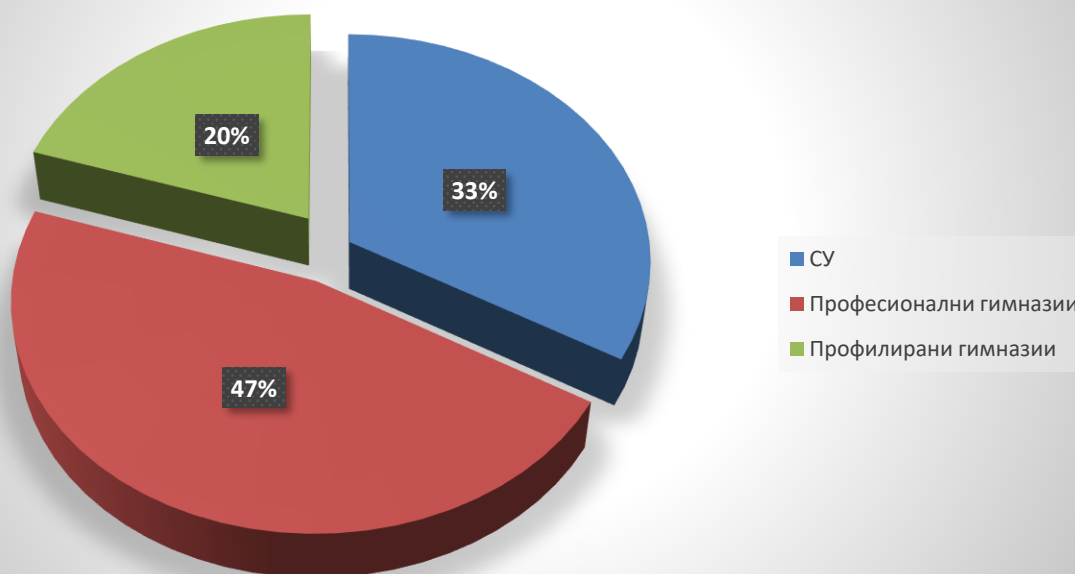
Общият брой на учениците със СОП, които ще продължат обучението си в VIII кл. след насочване от РЕПЛР е **43**.

Реализация на план-прием за учебната **2022/2023г.** в учебни заведения в област Монтана на ученици със СОП след завършен VII клас.

Таблица 6

Вид учебно заведение	Средни училища	Професионални гимназии	Профилирани гимназии
Брой учебни заведения	5	7	3

ДИАГРАМА 11
РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАН-ПРИЕМ 2023/2024

Изводи:

От показаната диаграма е видно, че реализацията на план-приема на ученици, завършващи с удостоверение за завършен VII клас, се реализира в най-голям процент в професионални гимназии – 47% и в средни училища – 33%. Относително по-малък е дялът на учениците, които са насочени да продължат обучението си в профилираните гимназии – 20%. На областно ниво се наблюдава тенденция към разширяване на възможностите за насочване на ученици със СОП към овладяване на професионално обучение по първа СПК или по част от професия. Голям е относителният дял на професионалните гимназии, които предлагат възможности за обучение на ученици със СОП, осигурявайки им по-добра възможност за реализация на пазара на труда.

- Професионално ориентиране и консултиране на учениците след завършен X клас

РЕПЛР е насочил една ученичка със специални образователни потребности, получила удостоверение за завършен X клас в СУ „Христо Ботев“ – с. Д. Цибър във връзка с продължаване на обучението ѝ в XI клас.

Ученичката **Радослава Кирова, завършваща X кл.** да продължи обучението си в XI клас по специалност „Търговски представител“, професия „Търговия на едро и дребно“ в дневна форма на обучение по индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми до усвояване

на необходимия минимум за придобиване на първа степен професионална квалификация по специалност „ Снабдител“, професия „ Снабдител“ в СУ „Христо Ботев“- с. Долни Цибър *с осигурена допълнителна подкрепа, съгласно чл. 187, ал.1, т.5 от ЗПУО*, обн. ДВ, бр.79 от 13.10.2015г., в сила от 01.08.2016г.

- 6. Отлагане на деца със СОП от обучение в I клас по чл.190, ал. 3, т. 9 от ЗПУО и чл.139 от Наредбата за приобщаващото образование – проведени 1 заседание на РЕПЛР**
- **Брой отложени деца – 8 деца**

Отложени от задължително обучение в I клас по здравословни причини през втория учебен срок за учебната 2023/2024г. са 8 деца: *Матей Младенов, ДГ №3 „Буратино” – гр. Монтана; Стивън Тимов, ДГ №3 „Буратино” – гр. Монтана; Ангел Цветанов, ДГ №2 „Незабравка“ – гр. Монтана; Мелиса Тодорова, ДГ №10 „Детелина“ – гр. Монтана; Теодор Мирчев, ДГ №2 „Червената шапчица“ – гр. Лом; Анджелика Людмилова, ДГ №3 „Звездица“ – гр. Лом; Мартин Димитров, ДГ №12 „Здравец“ – гр. Монтана; Виктория Василева, СУ „Отец Паусий“ – гр. Лом/.*

IV. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ДЕЙНОСТТА НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ ОТ РЦШПО

1. Анализ на дейността на ресурсните учители - образователно – възпитателен и рехабилитационен процес.

С цел реализация на успешно приобщаване на децата и учениците със специални образователни потребности в общообразователната среда ресурсните учители прилагаха ефективни форми, методи и средства по време на работата си. Използваха методи на индивидуално и групово обучение, адаптираха учебно съдържание, изработваха обучителни инструменти и материали. Учебният материал се поднасяше по достъпен за учениците начин, свързан с индивидуалните им потребности и интереси. Чрез него се разширяваха представите на децата и учениците за предметите или явленията. В работата си ресурсните учители се стремяха към цялостното развитие на детската личност; придобиване на съвкупност от знания и умения, необходими за успешното приобщаване на детето към училищното образование.

В работата си ресурсните учители използваха следните методи и подходи на педагогическо взаимодействие:

Иновативни методи

Въвеждането на иновативни методи ще доведе до разнообразяване на стандартната класно-урочна система, създаване на умения за презентиране на резултатите от екипната работа, развиване на умения за самоконтрол и самооценка. Проектно-ориентираното обучение е забавен начин учителите да направят ученето достъпно и учениците активни и отговорни към процеса на собственото си обучение. Проектно - ориентираното обучение стимулира учениците и учителите да бъдат креативни и иновативни, като мислят за усвояване и прилагане на знанията в дългосрочен план. Интерактивните методи се съчетават с груповата работа. Чрез тях учениците се поставят в ситуации, в които има взаимодействие на основата на диалога, обсъждането, сътрудничеството. Такива методи са:

- **Обсъждане** – чрез него учителят и ученикът обменят информация, споделят опит и идеи, мисли и чувства. Допуска се задаване на въпроси не само от учителя. Основен метод за групова работа.
- **Дискусия** – обучение чрез разрешаване на спорни въпроси и проблеми, уточняване на противоречията, изграждане на теза и антитеза, обобщаване и систематизиране на резултатите.
- **Визуализация** – използват се рисунки, снимки и др. за по-лесно запомняне на събития, процеси, факти. Провокира се мислене у учениците.
- **Мозъчна атака** – методът организира ученическа група или клас свободно и бързо да изказват идеи в отговор на зададен от водещия въпрос. Направените предложения от учениците за определеното им време се оценяват чрез обсъждане, след което се излага върнатата теза. Този метод се използва за стимулиране на творческата активност на учениците по дадена тема.
- **Упражнение** – най-често използваният метод. Обучението е ориентирано към развитие на личностните и социалните умения.
- **Казус** – възможно най-близко до действителността описание на реална ситуация на вземане на решение. Няма едно правилно решение, а различни алтернативни възможности, които имат предимства и недостатъци. Ученикът трябва да разграничава важната от неважната информация, да анализира ситуацията и да разработва решения на проблема.
- **Дидактическа игра** – пътят на познанието става по-достъпен. Игрите създават познавателни ситуации, близки до опита на учениците.
- **Ролева игра** – успешно събира в едно познавателната активност на обучаващите и атмосферата на релаксация и забавление. Учителят играе

заедно с учениците. Задължително всяка игра завършва с оценяване и обсъждане на извършеното.

- **Симулации** – това са стратегии на преподаване и учене, в които учениците активно участват във вземането на решения. Симулацията е събитие, учениците са участници в него и го формират. Те имат роли, функции и задължения.

- **Проекти** – това е система от дейности, насочени към работата по определен проблем. Този метод дава възможност на учениците да генерират идеи, да съобразяват, да планират, т.е. да изпълняват цялата дейност.

Няма нужда да разчиташ на компютри и технологии, за да въведеш **иновативни методи на обучение** в класната стая. Примери за такива похвати са легомоделираването и използването на концепцията за т.нар. **escape room** по време на обучение. Играта по време на обучение, където е удачна за пресъздаването и предаването по опростен и ангажиращ начин сложни концепции, спомага за развитието на когнитивни, емоционални, физически, социални и творчески умения. Това е още една стъпка към **холистичния подход към преподаването**, който цели да изгражда комплексни личности. **Легомоделираването** спомага за развитието на логическото мислене на децата, усетът им за пространство и ориентацията в него, повишава концентрацията и търпението, а също така насърчава към импровизация. Т.нар. **escape rooms** като обучителен инструмент навлизат все по-широко в световен мащаб – те са средство да ангажират учениците по-пълноценно с даден предмет, под формата на серия от „проблеми“, които трябва да бъдат решени, като по този начин учениците стават активни участници в учебния процес.

Световните събития през последните няколко години дадоха началото на големи промени в образователните практики. Интегрирането на технологиите се случва с бързи темпове, а образователните експерти продължиха да търсят начини, по които да се помогне на учениците да учат по-ефективно. Какви са тенденциите в образованието през 2023 г.?

Гласът на учениците се чува все повече

Учениците имат много по-голям афинитет към използването на технологиите и се радват, когато имат възможността да откриват информация в Интернет. Това им създава усещане за независимост.

Учителите биха могли да включат онлайн ресурси в достатъчна степен и да помогнат на децата да оценяват кои от източниците са по-достоверни от други, така че да може децата да имат широко поле на действие при търсене на отговори на учебни въпроси.

Много учители вече дават възможност на учениците да имат глас и избор по отношение на теми, които да се обсъждат в часа по съответния предмет. **Създаването на дискусия е важна част от учебния процес. Все повече се набляга на колаборативното учене – учене, при което децата си съдействат за подготовката по определена тема или проект.**

Този преход няма да е лесен за всички учители, но си заслужава да опитат, ако това би увеличило мотивацията на учениците за учене. **В бъдеще ще става все по-важно учителите да са като фасилитатори в учебния процес – да съдействат на децата в това да откриват информация, да я преценяват, анализират и прилагат.**

Учение, базирано на игри

Ученето, базирано на игри е подход, при който целенасочено **се използват принципи от игрите, за да се помогне на децата да постигат специфични учебни цели.**

Този подход поставя инструментите за онлайн учене на ново ниво. Изследванията показват, че ученето, базирано на игри, може да бъде ефективно за подобряване на процеса на учене, като **помогне на учениците да създават стратегии, да изграждат умения за решаване на проблеми и анализиране на предишния им начин на учене, за да бъде усъвършенстван.** Очаква се подходът, базиран на игри, да стане още по-популярен в класните стаи през 2022 г.

Изкуственият интелект и ученето

Използването на изкуствен интелект е една от тенденциите за 2021 г. През настоящата година този тренд продължи да засилва влиянието си. Не става въпрос за заменяне на учителите с роботи, а за **взимане на решения за учебния процес, базирани на актуални и точни данни за знанията, уменията и когнитивните функции на всеки един ученик.**

Програми като Fast ForWord оценяват тези неща в реално време и определят темпото на учене и нивото на трудност на задачите според индивидуалните характеристики на всеки ученик. Задачите за практикуване на новите знания са автоматизирани и спестяват време и усилия на учителите като същевременно осигуряват максимална ефективност на развиване на когнитивните умения – четене, изучаване на английски език, слухова обработка, концентрация, работна памет и т.н.

Програмата МАТНia използва изкуствен интелект, който се адаптира към индивидуалните отговори на децата, за да създаде персонализирана учебна пътека за всеки ученик.

Програмите изготвят и доклади за силните страни на ученика и това, върху което е нужно да се работи и подобрява на конкретния етап.

През учебната година ресурсните учители работеха за провокиране интереса на децата/учениците към ученето, създаване на условия за активна самостоятелна дейност. Възпитаваха у децата/учениците чувство на отговорност за завършване на започнатата работа, каквито и усилия да са необходими за това. Възпитаваха наблюдателността и концентрацията на детето като гаранция за резултатна работа. Развитието на вниманието при децата/учениците бе насочено към укрепването на психическото им здраве, към постигането на хармоничност, творческа активност и жизненост.

На основание чл.129, ал.2, т.8 и т.10 от Наредба приобщаващото образование, обн. ДВ, бр.86 от 27.10.2017г., изм. и доп. ДВ, бр. 105/18.12.2018г., изм. и доп. ДВ, бр. 48/26.05.2020г., изм. и доп. ДВ, бр. 92/27.10.2020г., изм. и доп. ДВ, бр. 91/02.11.2021г.) е проследен **напредъкът в развитието** на учениците и са изготвени **писмени доклади** до Директора на училището и/или детската градина и до Директора на Регионалния център. Същите са приложени в личните дела на учениците. Екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини са изготвили писмени **Доклади** за всяко дете/ученик в края на I учебен срок и края на учебната година.

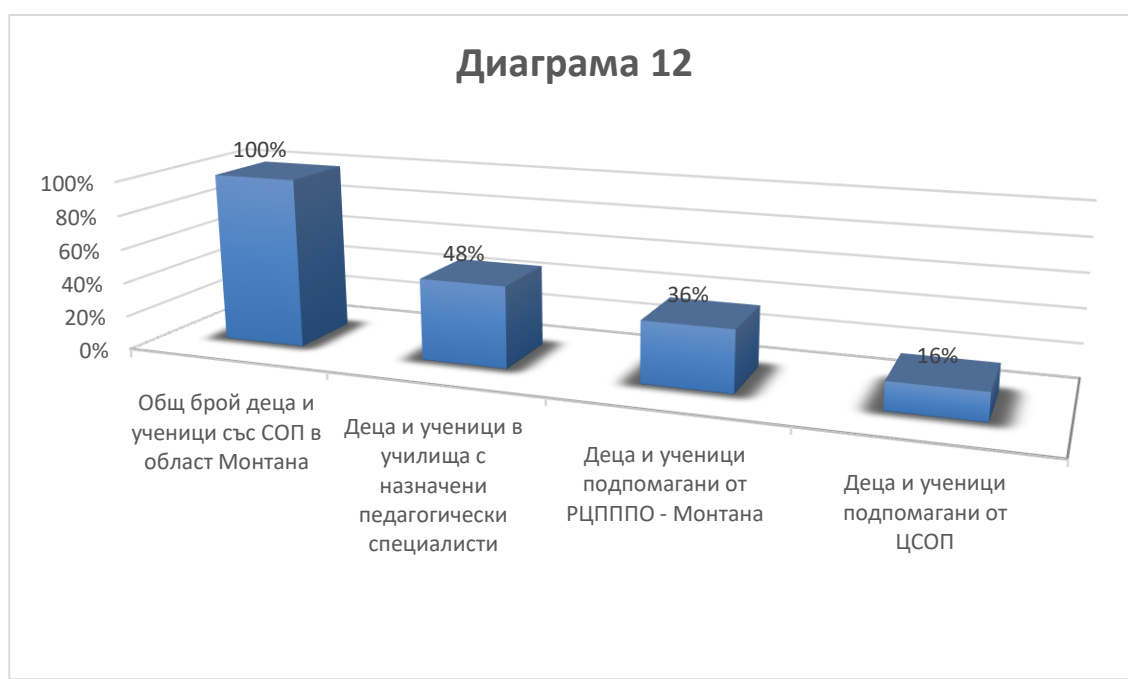
Усилията на преподавателите бяха насочени и към разработване на дидактични материали за подпомагане на обучението и възпитанието на учениците със СОП, както и материали за популяризиране на приобщаващото образование сред обществеността.

По график *сензо-моторната зала и залата за ерготерация* в Регионален център – Монтана се посещаваше от деца и ученици със СОП под ръководството на сензорен и ерготерапевт.

1.1. Ресурсно подпомагане на децата и учениците със СОП

В началото на учебната 2022/2023г. общият брой на децата и учениците със СОП в област Монтана е **448**, от тях на **242** се оказва допълнителна подкрепа от общообразователните училища; на **140** се оказва допълнителна подкрепа от РЦПППО – област Монтана и **66** получават подкрепа от ЦСОП.

В края на учебната 2022/2023г. броят на учениците със СОП е **482**, от тях на допълнителна подкрепа от РЦПППО – област Монтана са **171**, на **233** се оказва допълнителна подкрепа от общообразователните училища и **78** получават подкрепа от ЦСОП.

Диаграмата показва, че броят на децата и учениците със специални образователни потребности, които получават допълнителна подкрепа за личностно развитие от РЦПППО – област Монтана в последните години намалява. Това се дължи на факта, че директорите на училищата назначават педагогически специалисти за сформиране на екипи за подкрепа за личностно развитие по места.

През учебната 2022/2023 г. РЦПППО – област Монтана подпомага 36% от децата и учениците. Това са децата и учениците със специални образователни потребности от детските градини в областта и от по-малките населени места.

Училищата с назначени ресурсни учители, логопеди и психолози подпомагат 48% от учениците със специални образователни потребности.

16% от учениците със специални образователни потребности получават допълнителна подкрепа от ЦСОП „Д-р Петър Берон” – гр.Лом и ЦСОП „Христо Ботев” – гр.Берковица.

Ресурсното подпомагане на децата и учениците със СОП се осъществява:

Таблица 7

<i>В клас/група</i>	171
<i>В ресурсен кабинет</i>	работи се след основните учебни часове
<i>В клас/група, ресурсен кабинет</i>	0

Данните в таблицата сочат, че учебните занятия на ресурсните учители се провеждат в клас, а след основните часове се работи в ресурсния кабинет. Именно в тези случаи се набляга върху повишаване нивото на концентрация, превключване на вниманието, повишаване активното участие в учебния процес, развиване на уменията за екипна работа, самостоятелно справяне с учебните задачи, създаването на приятелски отношения с връстници от групата/класа. Извеждането от клас на децата/учениците се налага поради особеностите на съответните нарушения. При създаването на спокойна работна атмосфера, индивидуалната работа с тях води до постигането на по-добри резултати. Този начин на педагогическо взаимодействие е подходящ при деца/ученици, които са с хиперактивност, повишена сензитивност, затруднение при концентрация, наличие на агресивни прояви. От изключителна важност е провеждането на индивидуални занимания по специалните предмети при деца/ученици със сензорни нарушения.

Начин на оценяване на учениците със СОП

С оглед осигуряване на ритмичност при оценяване на учениците със СОП през учебната година знанията и уменията на същите се оценяваха от учителите в съответствие с разработените планове за подкрепа, индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми. В процес на работа същите са оценявани качествено и количествено, което стимулира учениците за качествена и ефективна работа. По останалите учебни предмети, по които не се подпомагат ресурсно, учениците са получили количествени оценки, съобразени с показаното ниво на

усвояване на учебното съдържание по учебните предмети. За отбелязване е, че има ученици със СОП, които са покрили ДОС и в края на учебната година са получили количествени оценки. По – голяма част от учениците със СОП имат постигнати резултати от обучението по плановете за подкрепа, но все още не са покрили ДОС за учебно съдържание за съответния клас, етап и степен на образование, поради което са оценени с качествени оценки в края на учебната година. Поставените в плановете за подкрепа цели и задачи в голяма степен са постигнати. Всяка промяна, отнасяща се до равнището на усвоените знания, умения и компетенции, когнитивно развитие и психични процеси на учениците, се отразява в доклада за напредъка в развитието.

Начинът на оценяване на децата и учениците със СОП е представен в следната таблица:

Таблица 8

Оценяване:	Брой ученици:
<i>Количествени оценки /ДОС/</i>	9
<i>Качествени оценки /ПИ, СС, СЗ/ по основните учебни предмети, по които се обучават по индивидуални образователни програми</i>	48 / I - IV клас/
<i>Смесени оценки /ДОС и ПИ, СС, СЗ/</i>	114

114 се оценяват по един или няколко предмета с количествени оценки, а по останалите предмети, по които не достигат ДОС – с оценки с качествен показател.

48 ученици на допълнителна подкрепа се обучават в I и IV клас. Те се оценяват в края на годината с качествен показател.

9 ученици, които са на ресурсно подпомагане, предоставено от РЦПППО – Монтана покриват изискванията на ДОС и се оценяват с количествени оценки.

От таблицата става ясно, че:

Най-малък е броят на учениците, които се оценяват само с количествен показател. Следват учениците, които се оценяват с качествен показател и най-голям е броят на учениците със смесено оценяване.

Смесено оценяване има при ученици, които не покриват държавните образователни стандарти по един или повече предмети. Учебните предмети, при които децата срещат затруднения в овладяването на учебния материал са именно БЕЛ, Математика, чужд език, хуманитарни и природни науки. При обучението по Технологии, Физическо възпитание и спорт, Музика, Изобразително изкуство повечето ученици не изпитват сериозни затруднения и се справят задоволително, в частни случаи се налага и работа с подкрепа.

Често срещан проблем е инертността в оценяването на учениците със СОП. Тя се изразява в нагласата на общообразователните учители - веднъж оценено с качествена оценка, детето е неспособно да достигне ДОС. Оттук произтичат затрудненията, които срещат ресурсните учители като медиатори между родители и общообразователни учители.

При учениците, които по нито един от учебните предмети не достигат ДОС е от голямо значение целите и задачите, заложили в индивидуалните учебни програми да бъдат съобразени с индивидуалните им потребности и възможности. ЕПЛР, в частност ресурсните учители, имат отговорността да оказват своевременна методическа подкрепа в подпомагането на педагозите в учебните заведения относно адаптирането на учебното съдържание, съобразно способностите и потребностите на учениците.

Във връзка с кампанията за НВО се проведе заседание на ЕПЛР към учебните заведения съвместно с родителите, където се даде становище относно възможността на учениците за явяване на изпитите.

През учебната 2022/2023 година в област Монтана се обучават **21** ученици със специални образователни потребности в IV клас и **12** ученици в VII клас, които получават допълнителна подкрепа от РЦПППО-гр.Монтана. На НВО 4 клас има явила се 1 ученичка от I ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – гр. Монтана и 20 не явили се ученици. На НВО 7 клас - няма явили се ученици. Родителите на тези ученици са подали заявления до директора на училището за неявяване на учениците на НВО. Мотивите, изложени в тях, са:

- Децата са със специфични нарушения и увреждания;
- Не покриват ДОС за учебно съдържание, поради тези увреждания;
- Тестовите са по държавните образователни стандарти, а не са съобразени с възможностите на децата със СОП.

Училищните екипи, съвместно с родителите са извършили оценка на индивидуалните потребности и резултати на всеки от учениците.

Предложение : В тестовите за НВО да има и модул за деца със СОП. Задачите в модула да са съобразени с възможностите на тези деца и постиженията им в учебния процес през отделните етапи на обучение.

Таблица 9

1.2. Форма на обучение при ресурсно подпомагане

брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в дневна форма	102
брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в индивидуална форма	9
брой ученици с оказано ресурсно подпомагане в комбинирана форма	3

За осма учебна година индивидуалната форма на обучение се отчита като добро решение при случаите, в които възможностите за обучение в дневна форма са изчерпани. Особено подходяща се оказва за ученици от аутистичния спектър, както и за такива с множество увреждания и личностни разстройства. Комбинираната форма на обучение налага общообразователни учители да провеждат индивидуални часове с учениците, което разкрива възможности пред тези учители да се запознаят добре с реалните способности, интереси и специфичните начини на обучение на децата със СОП. Това налага необходимост педагозите в общообразователните училища да получават специализирано обучение в посока на практическата работа с децата със СОП. Тази форма на обучение изисква и добро съгласуване на дейността и опита на специалистите от ЕПЛР на конкретните ученици.

1.3. Анализ на дейността на Екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини

Проведени екипни заседания:

През учебната година ритмично бяха проведени заседания, на които са обсъдени основни проблеми в обучението на децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа от специалистите на РЦПППО – Монтана, както и обследвания на предложените за допълнителна подкрепа деца и ученици от учителите и класните ръководители. **Общият брой** на заседанията на екипите за подкрепа за личностно развитие в училища и детски градини, в които РЦПППО – Монтана оказва допълнителна подкрепа е **658**.

Обсъжданите въпроси на заседанията се обединяват около следните направления: *„Изготвяне на задължителната учебна документация за учебната година за всяко дете/ученик – план за подкрепа, индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми по един или няколко учебни предмети“*; *„Прекратяване на допълнителната подкрепа на ученици, които са постигнали ДОС за учебно съдържание“*, *„Проследяване отсъствията на учениците от училище - причини. Дейности за задържане на учениците в училище“*, *„Екипност в работата между ресурсните учители и учителите от общообразователните училища за повишаване успеваемостта на учениците със СОП“*, *„Проследяване напредъка на децата и учениците“*; *„Възможности за продължаване на обучението на ученици след завършен VII клас“*.

В началото на учебната година екип от специалисти към Регионален център – област Монтана направи оценка на децата и учениците със специални образователни потребности. Всеки член от ЕПЛР представи

писмени Доклади до Председателя за актуалното състояние на децата и учениците. През учебната година ЕПЛР проследиха напредъка в развитието на децата и учениците, получаващи допълнителна подкрепа и изготвиха доклади за всяко от тях, които приложиха в личните им дела.

Със съдействието на екипи от ресурсни учители и учители по общообразователни предмети бяха разработени разнообразни творчески материали и проверочни работи като тестове, задачи, теми, въпросници, интерактивни методи с цел отчитане резултатите от обучението и провокиране интереса на учениците за качествен образователен процес.

Съвместна е работата на ресурсните учители и учителите по общообразователните предмети относно подбор и структуриране на учебното съдържание, съобразено с индивидуалните възможности на учениците.

Ритмично бяха провеждани срещи с родители на проблемни деца със СОП, както и с родители на ученици, които се нуждаят от ресурсно подпомагане поради обстоятелството, че не покриват ДОС за учебно съдържание за съответния клас.

1.4. Съвместни дейности и инициативи с учители от детските градини и училища.

В началото на учебната година са организирани работни заседания на ЕПЛР във всички учебни заведения от област Монтана, където има деца и ученици със СОП. Разяснени са: процедурата по предоставяне на допълнителна подкрепа; формите на подкрепа за личностно развитие /обща и допълнителна/ и дейностите по тях; дейности, свързани с процеса на подкрепа на приобщаващото образование, извършвани от РЦПППО – Монтана; изготвянето на план за подкрепа на детето и ученика със СОП, изготвянето на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми; функциите на екипа за подкрепа на личностно развитие.

През учебната година ресурсните учители подпомагаха класните ръководители в организирането на различни мероприятия в общообразователните училища и детски градини.

II ОУ „ Константин Фотинов” – Лом

➤ На **24.11.2022** година в ОУ ”Константин Фотинов”- град Лом се проведе **открито заседание** на Екипите за подкрепа на личностното развитие в прогимназиален етап на тема: **„Заниманията по интереси, като средство за повишаване мотивацията на учениците със СОП за включване в учебния процес“**. На срещата присъстват: чрез видео конферентна връзка в електронна платформа „Microsoft Teams”- Диана Божинова - Директор на РЦПППО – Монтана и логопед Янита Сейкова, а

присъствено –Емилия Първанова – Зам. Директор и координатор на приобщаващо образование към училището, Надежда Петрова - училищен психолог към училището и председател на Екипите, Йорданка Петрова - учител по БЕЛ; Йонко Йонов – старши учител по математика; Юли Генадиев – старши учител по математика Сенета Крумова – старши учител по природни науки и Даниела Алексиева-главен ресурсен учител.

➤ През месец октомври/ноември 2022година съвместна дейност на класен ръководител на III б - Соня Александрова и главен ресурсен учител Даниела Алексиева относно подготовка и участие на **Боряна Яниславова Аспарухова**- ученичка от III б клас в ОУ "К. Фотинов"- гр. Лом в две състезания: „ Аз, природата и светът”, и „Аз рисувам“ на тема: „Вълшебната планина“, които са организирани от Съюз на българските начални учители. Ученичката постигна **много добри резултати** и е **отличена с грамоти**.

ДГ №12 „Звънче” град Лом

ДГ №2 „Червената шапчица” град Лом

- Есенен празник във III група на ДГ № 12 „Звънче” – Лом – ноември 2022г.;
- Есенен празник във IV група на ДГ № 12 „Звънче” – Лом – ноември 2022г.
- Коледен празник във III група на ДГ № 12 „Звънче” – Лом с участието на деца със СОП;
- Реализиране на дейности по проект на УНИЦЕФ – България „Глас за всяко дете“;
- Планиране, организация и участие в Заключителна областна среща за отчитане на резултатите по проект на УНИЦЕФ – България „Глас за всяко дете“ – декември 2022г.;
- Участие в организация и провеждане на кръгла маса на тема: „Междуйнституционалното сътрудничество – позитивни нагласи и нови хоризонти за ефективно приобщаващо образование“ – март 2023г.;
- Планиране, организация и реализиране на тържество по случай 9 години ресурсен кабинет в ДГ № 12 „Звънче“- Лом – март 2023г.;
- Балонено денс парти по случай 10 години от основаването на Клуб „Специални родители“ – Лом - март 2023г.;

- Проектно-базирани обучения за деца със СОП от ДГ №12 „Звънче“ – Лом съвместно реализирани от екип в състав: Виолета Цветанова – старши ресурсен учител, Янита Сейкова – логопед и Антон Цифудин – психолог с участието на родители и учители от детската градина;
- Представяне на дейности по проектно базирани обучения в ДГ № 12 „Звънче“ - Лом чрез иновативна педагогическа ситуация с участието на родители на деца със СОП – май 2023г.

ДГ №2 „Червената шапчица” град Лом

- Ден на толерантността в ДГ № 2 „Червената шапчица“ – Лом
- Участие в тържество по случай Благовещение – празник на ДГ № 2 „Червената шапчица“ - Лом
- Тържествено откриване на ресурсен кабинет за допълнителна подкрепа за личностно развитие в ДГ № 2 „Червената шапчица“ – Лом – май 2023г.;
- Проектно-базирани обучения за деца със СОП от № 2 „Червената шапчица“ - Лом, съвместно реализирани от екип в състав: Виолета Цветанова – старши ресурсен учител, Янита Сейкова – логопед и Антон Цифудин – психолог с участието на родители и учители от детската градина;

I ОУ „ Васил Левски”, гр. Вълчедръм

- Празник на града „ Света Петка ”– участие на деца от групата с изработени пана в изложба – м. октомври.
- Ден на народните будители – 1 ОУ „ В. Левски” – м. ноември.
- Фолклорен празник на приказките и семейните добродетели за Деня на християнското семейство - м. ноември
- Коледна украса на ресурсен кабинет с изработени рисунки, картички, сувенири и коледни играчки - м. декември
- „Василица” – празник на ромите - м. януари
- Децата от групата взеха участие в акцията за почистване на района около училището и засадохме цветя в училищния двор с ученици от 1 и 2 клас на 1ОУ „ В. Левски ”, гр. Вълчедръм.
- Участие на ученик със СОП от 1 клас на 1ОУ „ В. Левски ”, гр. Вълчедръм в празнична програма, с която бе отправен поздрав към децата и екипа на ДГ „ Патилянци”, гр. Вълчедръм, по случай 50 годишен юбилей на учебното заведение.

ПГ „ Димитър Маринов”, гр. Вълчедръм

- Патронен празник на Гимназия ” Д.Маринов”- м. октомври
- Седмица на професиите – участие на учениците със СОП в кулинарно състезание
- Ден на толерантността – ученици от групата подредиха изложба в ПГ „ Д. Маринов”– м. ноември.

СУ „ Христо Ботев”, с. Долни Цибър, общ. Вълчедръм

- Седмица на професиите – участие на децата със СОП от Средно училище „ Христо Ботев ”с. Долни Цибър в кулинарно състезание.
- Участие на ученик със СОП в кулинарна изложба и благотворител базар в Средно училище „ Христо Ботев ” с. Долни Цибър
- Участие в Коледно тържество, с ръчно изработени сувенири и лакомства на ученици
- Ден на Земята – изработване на рисунки и разпространението им в училищните сайтове на децата със СОП – м. април

1.5. Извънкласни дейности и занимания по интереси – иновационни продукти, клубове, школи, терапевтични програми, проектно базирано обучение, летни училища, Регионално електронно списание за приобщаващо образование, Бюлетин „ Нашите Деца“ и др.

Иновационни продукти

ИНОВАТИВНИ ИНТЕРАКТИВНИ ТРЕНИНГИ:

➤ **Информационна среща – тренинг** по повод 16 Ноември с родители у ученици на тема „Толерантни към себе си, толерантни към другите” в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” – с. Ковачица – 20.11.2022г. – Клуб „Толерантност” - Гости присъствали и уважили събитието бяха родители, учители и г-жа Румяна Вацова - директор на ОУ"Св.Св.Кирил и Методий"-с. Ковачица.

➤ **Тренинг** по повод 16 Ноември на тема: „Как да бъдем толерантни” в ОУ „П. Кр. Яворов” – с. Крива бара – 16.11.2022г. Клуб „Толерантност” - Гости присъствали и уважили събитието бяха учители и г-жа Диана Евгениева- директор на ОУ „П. Кр. Яворов” – с. Крива бара.

➤ На 16.05.23 г.. се проведе **социално – психологически тренинг** на тема: „Как да приемаме учениците със СОП в класа и как да разрешаваме конфликтни ситуации”.

➤ На 27.03.2023 г. По повод Международния ден на търпението и смисъла да бъдем толерантни в разрешаването на конфликтите в IV б клас на I ОУ “Никола Първанов“-гр. Лом се проведе **психолого-педагогически тренинг** на тема: **"Толерантни в клас - как да разрешаваме конфликти"** - Гости на тренинга бяха госпожа Диана Божинова- директор на РЦПППО-Монтана, госпожа Елена Илиева - ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт към РЦПППО-Монтана и г-жа Елка Балачева- зам. директор на I ОУ “Никола Първанов“-гр. Лом.

➤ „Различни, но заедно по пътя на приобщаването“ – **иновативен педагогически тренинг** за развитие на приобщава култура у учениците, проведен под ръководството на Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора, в сътрудничество с Диана Николова – логопед и Лъчезар Лазаров – старши ресурсен учител – юни 2023г.

➤ „Любими анимационни герои“ – **открита иновативна педагогическа практика** с участието на родители на деца получаващи допълнителна подкрепа по инициатива на Клуб „Специални родители“ – част от годишния план на групата за взаимопомощ към РЦПППО – Монтана – май 2023г.

Терапевтични програми

1. Терапевтичната програма по слухово-речева рехабилитация

Ръководител: Нели Вълкова - рехабилитатор на слуха и говора

Брой деца/ученици: 14 ученика

Място на провеждане: Община Монтана; Община Берковица; Община Вършец

Мероприятия:

Терапевтичната работа е насочена към развиване на фонематичен слух, работа за постановка , автоматизация и диференциация на говорните звукове и др. Говорна терапия за стимулиране на вербална активност и развиване на комуникативни умения. Подпомагане на образователния процес, чрез специални методики за развиване на четивни , писмени , математически и познавателни умения. Диагностична и консултативна дейност с децата с увреден слух и техните семейства.

2.Терапевтичната програма „ Влиянието на природата върху физическото и емоционалното развитие на учениците”

Ръководител: Даниела Алексиева- главен учител, ресурсен

Учебно заведение: II ОУ ”К.Фотинов”- гр. Лом

Брой деца/ученици: 8 ученика

Мероприятия:

В изпълнение на терапевтичната програма „ Влиянието на природата върху физическото и емоционалното развитие на учениците” към ОУ ” К. Фотинов”- гр. Лом се проведеха поредица от инициативи на главния ресурсен учител и психолога. Целта на терапевтичната програма бе да се формират умения за откриване красотата на природата и нейното опазване.

3.Терапевтична програма „Изобразителна и конструктивна дейност при деца със СОП”

Ръководител: Димитрина Трендова- учител, ресурсен

Учебно заведение:

- ОУ „П. Парчевич” – гр. Чипровци
- НУ „В. Левски” – гр. Вършец

Брой деца/ученици: 4 ученици

Мероприятия: Освобождаване на децата от негативните състояния. Формиране на междуличностно поведение, самоуважение, корекция на нарушенията в общуването. Моделиране на психоемоционално състояние.

4.Терапевтична програма ” Творим, учим и се забавляваме”

Ръководител: Иван Илиев - учител, ресурсен

Учебно заведение:

- ДГ №4 „Калинка” – гр. Монтана
- ДГ №2 „Незабравка” – гр. Монтана
- ПГСАН „проф. арх. Ст. Стефанов” – гр. Монтана
- ПГЛП – гр. Монтана
- ОУ „Вл. Минчев” – с. Владимирово
- ПГТ „Вл. Минчев” – с. Владимирово

Брой деца/ученици: 10 деца и ученици

Мероприятия: Арттерапията подпомага решаване на редица специфични образователни, възпитателни и корекционни задачи, въздейства върху духовния живот на учениците, възпитава естетически усет и стимулира емоционалните преживявания, развива интереса към изобразителната дейност и стремежа към себеизразяване, формира образни възприятия. Основни дейности в реализираната арттерапия бяха изобразителна и конструктивна практико-приложна дейност.

5.Терапевтична програма „ Арт терапия за деца със СОП”

Ръководител: Румяна Димитрова – старши учител, ресурсен
Учебно заведение: ОУ „Св.Св. Кирил и Методий“, с. Лехчево
Брой деца/ученици: 5 ученици

Мероприятия:

През учебната 2022/2023г. бяха реализирани арттерапевтични изобразителни и конструктивни дейности по терапевтичната програма с учениците със специални образователни потребности от I до VII клас, където те изработваха тематични табла според сезоните и празниците, рисуваха и апликираха картички. Това спомогна за подобряване на фината моторика, осъзнаване на чувствата и емоциите си, подобрява се вербалната комуникация.

6. Терапевтична програма „И ние можем“ – арт ателие

Ръководител: Силвия Любенова – старши учител, ресурсен
Учебно заведение: I ОУ” В. Левски”- гр. Вълчедръм и СУ „Христо Ботев” – с. Д. Цибър
Брой деца/ученици: 7 ученици

Мероприятия: Изработване на апликации, пана, картички, украси, рисунки и други творчески материали. Подреждане на изложба от апликации с комбинирана техника.

7. Терапевтична програма „Празниците, традициите и обичаите на българина в през различните сезони в миналото и днес“

Ръководител: Лъчезар Лазаров – старши учител, ресурсен
Учебно заведение: Трето ОУ „Иван Вазов“ – гр. Берковица, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Замфирово и ОУ „Г.С.Раковски” – с. Бързия
Брой деца/ученици: 8 ученици, обучаващи се на територията на град Берковица и общината.

Мероприятия: Изучаване на празничния календар на българина - характерните традиции и обичаи. Включване на учениците в множество практико-приложни задачи.

8. Терапевтична програма „Корекционно – възпитателна работа с деца от детските градини“

Ръководител: Диана Николова – логопед

Учебно заведение: ДГ №3 „ Буратино“ – гр. Монтана, ДГ №7 „Приказен свят“ – гр. Монтана, ДГ №12 „Здравец“ – гр. Монтана, ДГ „ Пролетна дъга“ – гр. Берковица, ДГ „Малина“ – гр. Берковица

Брой деца: 13 деца

Мероприятия: Работи се за развитие на обща моторика, на фините движения на пръстите на ръката, моториката на артикулационния апарат, развитие на слухово възприятие и фонематичен слух.

9. Терапевтична програма „Музикотерапията в помощ на деца със СОП“

Ръководител: Бисерка Костадинова – старши учител на деца с нарушено Зрение

Учебно заведение: ДГ №12 „ Здравец“ – гр. Монтана, ДГ №5 „ Дъга“ – гр. Монтана, ДГ №6 ” Слънце,, - гр.Монтана, II ОУ „ Хр.Смирненски“ – гр. Берковица, V ОУ „Христо Ботев ” – гр. Монтана, ПГ „ Д-р Иван Панов” – гр. Берковица, ЛПГ – гр. Берковица, ДГ „Слънце” – гр. Вършец, СУ „ Иван Вазов” – гр. Вършец

Брой деца/ученици: 9 деца и ученици

Мероприятия: Развитие на речта на децата чрез различни видове музикални дейности. Разширяване на активния и пасивния речник с нови думи и понятия. Развитие на фонематичен слух, фонетична ритмика и способности за конструктивно-практическа дейност.

10. Терапевтична програма „Работете ръчички за радост на всички“ - гр. Лом

Ръководител: Валя Петрова – старши учител, ресурсен

Учебно заведение: ПГСС „ Дунавска земя”- с. Ковачица, ПГПТ – гр. Лом

Брой деца/ученици: 11 ученици

Мероприятия: Изработване на картички, сувенири и пана с коледни мотиви, колаж за Св. Валентин, мартеници, картички за 8-ми март, Великден и творби за 24-ти март.

11. Терапевтична програма „Арт работилница за деца със СОП“

Ръководител: Елеонора Планинец – учител, ресурсен

Учебно заведение: ПГСС „ Дунавска земя”- с. Ковачица , ОУ „Св.св.Кирил и Методий” с. Ковачица , ОУ „ П.К. Яворов”- с. Крива Бара, I ОУ „ Н. Първанов „, гр. Лом, ПГПТ – гр. Лом

Брой деца/ученици: 17 деца и ученици

Мероприятия: Изработване на колажи, картички, табла, пана от празничния календар. Свободна арт терапия. Изобразителна и конструктивна дейност.

12. Терапевтична програма „ Азбука на моите чувства и емоции”

Ръководител: Елеонора Планинец - учител, ресурсен

Учебно заведение: ОУ „Св.св.Кирил и Методий” с. Ковачица , ОУ „ П.К. Яворов”- с. Крива Бара и I ОУ „ Н. Първанов „, гр. Лом

Брой деца/ученици: 15 ученици

Мероприятия: Дейности свързани с развиване на емоционалната интелигентност и социална компетентност чрез изготвяне на информационни материали и брошури , организиране на беседи.

13. Терапевтична програма „Трудотерапия за деца със СОП”

Ръководител: Диана Йорданова – старши учител, ресурсен

Учебно заведение: ОУ ” Васил Левски”- с. Смоляновци

Брой деца/ученици: 2 ученици

Мероприятия: Проведените мероприятия бяха насочени към обогатяване и помагане на децата да изследват себе си и по този начин да намери нови начини за развиване на умения за справяне в социума. Трудотерапевтичната интеракция цели да подобри когнитивните и сензо-моторните функции и да подкрепя воденето на по – осъзнат и самостоятелен живот.

Проектно базирано обучение

Проектно-базираното обучение е метод на преподаване, при който учениците се учат чрез активно участие в реални проекти от различни раздели, обединявайки своите знания по различни теми и борейки се с разрешаването на проблеми от реални ситуации. За разлика от стандартното обучение, при ПБО учениците активно участват в житейски проблеми за продължителен период от време, тествайки собствени си идеи. Нестандартният подход е идеален за развитието на много важни за подрастващите умения. На първо място те се учат как да решават проблеми, излизайки от рамките на ученето “урок за урок”, учат се и как да работят в екип с останалите и да обединяват своите знания в името на общата цел - намирането на решение. Развиват и своята креативност и аналитичен ум. И всичко това, докато на самите тях им е интересно да влязат в ролята на изследователи и се вълнуват от проекта. Методът на проектно-базираното

обучение развива у децата умения, които са далеч отвъд материята, независимо дали тя е част от училищния план или е в извънкласна програма. Чрез ПБО се дава поле за изява на децата, което стимулира техните умения за решаване на проблеми, креативно и логическо мислене, както и аналитичност. Превръщайки се в малки изследователи, търсещи отговорите в своя проект, те стават и по-самостоятелни.

Проектно базираното обучение е нов тип на взаимодействие между учители, деца и родители. Методът се явява като възможен ефективен вариант за овладяване на ключови компетентности и функционални умения от деца в различна възраст и създава условия за обмен на информация и постоянна комуникация между всички страни, участващи в действащите образователни практики. Този подход излиза извън рамките на традиционното обучение в детските градини/училищата, постига разнообразие в образователния процес и включва като преки участници родителите на децата.

Реализирането на проектно базирано обучение за деца и ученици е едно предизвикателство, което разкрива пред нас много нови форми на взаимодействие с родителите, а именно тяхното участие има ключова позиция за успеваемостта на начинанието. В същото време проектно базираното обучение поражда сътрудничество с родителите, постоянна връзка и обмен на информация с тях като по този начин ги въвлича към осъществяването на позитивни стратегии за подкрепа и насърчаване на децата и ги приобщава към образователната институция.

Проектно базираното обучение е творчески подход от страна на учителя. **Педагогическите специалисти**-ресурсни учители, психолози, логопеди, старши учител, ресурсен, сензорен и ерготерапевт са креативни, мотивирани, ентузиазирани и с желание творчески го прилагат в практиката, работейки в екипи. За целта са разработени програми и презентации от учителите за изпълнение на проектни дейности от децата и учениците с помощта понякога и на родителите. **Проведени са 34 теми по проектно базирано обучение, в които активно са включени деца и ученици със СОП.** Сроктът за изпълнение, задачите и темите са съобразени и адаптирани спрямо възможностите и потребностите на децата и учениците.

Иван Илиев – учител, ресурсен

➤ ПБО „Баба Марта бързала...”, проведено с децата и учениците от ПГЛП – гр. Монтана; ПГСАН „проф. арх. Ст. Стефанов” – гр. Монтана; ДГ №2 „Незабравка” – гр. Монтана. На учениците бяха предоставени преди, вълна и творчески материали за изработването на мартенско табло, което беше изложено в фойето на регионалния център.

➤ **ПБО „Великденче”**, проведено в ПГСАН „проф. арх. Ст. Стефанов” – гр. Монтана; ДГ №2 „Незабравка” – гр. Монтана и ОУ „Владимир Минчев” – с. Владимирово. В седмицата преди пранзика „Великден” децата и учениците се включиха в изработването на пано с илюстрации на боядисани великденски яйца.

Бисерка Костадинова – старши учител на деца с нарушено зрение

➤ **ПБО „Какво знам за родния ми край?”**, проведено в гр. Чипровци – ОУ „Петър Парчевич”. Съвместно с г-жа Трендова на децата бяха представени стъпките, по които се върви, за да се получат прекрасните изработки на прочутите в цял свят Чипровски килими. От вълната, нишката, естествените багрила, стана, тупица, тъкане, до готовия продукт. В инициативата се включиха и родители и съвместно бе посетен и местния музей, в който се съхраняват изработени от местните жители килими и пана, а така също и други изделия, характерни за региона.

➤ **ПБО – „Внимавам на пътя! ”**, – проведено в ОУ „Хр. Ботев” – Монтана. На ученикът бе предоставена пътна маркировка и колело. След разясняване и показ, му бе предоставено да се движи по пътната маркировка, спазвайки пътните знаци, светофар и съобразявайки се с пешеходна пътека и вело алея.

➤ **ПБО „Произведенията и авторите, които изучавам”** – проведено в СУ „Иван Вазов” – Вършец. След изучаване на даден автор и произведение, на ученика му се предоставяше възможност:

1. Да направи презентация за животът и творчеството на автора;
2. Да опише в кратък вариант съдържанието на произведението. По този начин се затвърждаваха знанията му се подобряваха умения за работа на компютър.

Валя Петрова – старши учител, ресурсен

➤ **„Тиха нощ – свята нощ”**- превод на вълшебната коледна песен на различни световни езици, изработване на книжка с илюстрации от ученици, работили в изпълнение на терапевтичната програма.

➤ **„Пътища, автомобили, правила”**- Изработване на макети на много автомобили, оцветяване на пътни знаци и табла с правила за движение по пътищата.

➤ **„Парчета от света”** - Работа по отличителните знаци на държавите в света, по техни географски характерни забележителности и цивилизационни постижения. Това ПБО предстои да продължи и през следващата учебна година, творбите, заедно с текстови документи да бъдат подредени в албум.

➤ **„Цар футбол”**- Информационно табло „Когато няма интернет прочети...” За живота и кариерата на велики наши и световни футболни звезди.

➤ **„Живей с любов”**- Изработена украса в ПГПТ За деня на влюбените и настолни календари с мъдри мисли и позитивни пожелания за ръководството и учителите в училището.

➤ **„Апостоле...”**- Албум с картини, работни листи, стихотворения за живота и делото на Васил Левски.

➤ **„България свята!”**- Албум с картини, работни листи, стихотворения за Националния празник на България.

➤ **„Шарен Великден”**- Великденска украса в учебните заведения, изработване на предмети за участие в изложби и конкурси.

➤ **„Вечна слава, вам и чест”** - Изработване на три броя пана с буквите от българската азбука и стихотворения за светите братя, набрани в текстов документ от Цветислава Мариянова, ученичка в ПГПТ. Същият този текст, красиво оформен в рамка е подарен на всички директори на учебни заведения, в които имам преподавателска заетост и на НЧ в с. Комошица, в чест на светлия празник 24 май.

Виолета Цветанова – старши учител, ресурсен

Антон Цифудин – психолог

Янита Сейкова - логопед

➤ ПБО на тема: **„Животните”**

Период на реализиране: ноември-декември 2022г.

Участник от ДГ № 2 „Червената шапчица“

Теодор Мирчев – IV група

➤ ПБО на тема: **„Дърво на толерантността”**

Период – ноември – 2022г.

Участник от ДГ № 2 „Червената шапчица“

Теодор Мирчев – IV група

➤ ПБО на тема: **„Цветове и форми”**

Период – декември- 2022 – януари 2023г.

Участник от ДГ № 12 „Звънче“ - Лом:

Надя Любомирова - III група, ДГ № 12 „Звънче” – Лом

Даримир Кутиев - III група, ДГ № 12 „Звънче” – Лом

Златомир Велинов - III група, ДГ № 12 „Звънче” – Лом

➤ ПБО на тема: **„Животните – постери и флаш карти”**

Период на реализиране: февруари - май 2023г.

Участник от ДГ № 2 „Червената шапчица“

Теодор Веселинов Мирчев – IV група

➤ ПБО на тема: **„Цветовете”**

Период – февруари– май 2023г.

Участник от ДГ № 12 „Звънче“ - Лом:

Надя Любомирова - III група, ДГ № 12 „Звънче” – Лом

➤ ПБО на тема: **„Любими анимационни герои – изложба на рисунки”**

Период – февруари - май 2023г.

Участник от ДГ № 12 „Звънче“ - Лом:

Надя Любомирова - III група, ДГ № 12 „Звънче” – Лом

➤ ПБО на тема: **„Любими анимационни герои – къщичка за герои от филмчета“**

Период – февруари - май 2023г.

Участник от ДГ № 12 „Звънче“ – Лом

Даримир Кутиев - III група, ДГ № 12 „Звънче” – Лом

➤ ПБО на тема: **„Любими анимационни герои – фигури на герои от филмчета“**

Период – февруари - май 2023г.

Участник от ДГ № 12 „Звънче“ – Лом

Златомир Велинов - III група, ДГ № 12 „Звънче” – Лом

Диана Николова – логопед

➤ ПБО на тема: **“Сурва, весела година“** проведено съвместно с Нели Вълкова-рехабилитатор на слуха и говора с ученици от 3 ОУ „Иван Вазов“-гр. Берковица.

➤ ПБО на тема: **”Пролетта и Баба Марта”**, проведено съвместно с ресурсен учител Елена Илиева с деца от ДГ №3 „ Буратино”-град Монтана и ДГ №7 ” Приказен свят”-град Монтана.

Лъчезар Лазаров – старши учител, ресурсен

➤ ПБО на тема: **„Сами ли сме във Вселената“**- с Алсу Пейчева – IV б по човекът и природата - м. февруари 2023 г.

Елеонора Планинец – учител, ресурсен

➤ ПБО на тема: **" Моята професия"** – 20.04-/16.05-2023 г.

➤ ПБО на тема: **“Моят вътрешен свят“** в изпълнение на дейности от терапевтичната програма: **„Азбука на моите чувства и емоции“** – през цялата учебна година

➤ ПБО на тема: **„Карта на моите мечти“** – 05./ 06.06.2023г.

Силвия Любенова – старши учител, ресурсен

➤ ПБО на тема: **„Коледа“**. Изработени са картички и сувенири и са представени на Коледна изложба.

➤ ПБО на тема: **„Великден“**. Изработените плакати, картички, макети, сувенири и др. бяха подредени в 1ОУ „ В. Левски ”, гр. Вълчедръм, ПГ „ Д. Маринов ”, гр. Вълчедръм и СУ „ Христо Ботев ”, с. Д. Цибър. При изпълнение на поставените задачи активно участие взеха и родителите, за което съм изключително благодарна.

Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора

➤ ПБО на тема: **"Сурва, весела година"** с ученици от 3 ОУ **"Иван Вазов"** - гр. Берковица, за реализиране на проектно-приложна дейност-изработване на сурвачка. - Съвместна практика на Нели Вълкова - рехабилитатор на слуха и говора и Диана Николова – логопед. Готовите продукти участваха в Коледен благотворителен базар.

➤ ПБО на тема: **„Апостолът на свободата Васил Левски, с учениците със специални образователни потребности в СУ „Иван Вазов“ гр. Вършец**. Под нещото ръководство на ресурсните специалисти – Соня

Софрониева – ресурсен учител, Соня Ангелова – логопед и Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора от РЦПППО, бяха разпределени проектните задачи, адаптирани и диференцирани спрямо индивидуалните възможности и потенциалните способности на всеки ученик със СОП. Децата се отнесоха отговорно към поставените задачи: да издирят и събират книжки, материали и портрети на Васил Левски, с помощта на родителите да научат стихотворение за Левски. В часовете за ресурсно подпомагане четеха разкази, гледаха филм и се запознаха с живота и делото на Апостола на свободата.

Даниела Алексиева – главен учител, ресурсен

➤ ПБО на тема: „Мечтаната класна стая“ с ученици от V и VI класове в училището, където има ученици на допълнителна подкрепа – **Силвия Иванова, Данаил Младенов, Йоана Тодорова.**

➤ ПБО тема: „Аз обичам България“ с ученици от II, III, IV и V класове – **Станислав Никифоров, Бранислав Методиев, Боряна Аспарухова, Радостина Борисова и Силвия Иванова** в ОУ “Константин Фотинов“ град Лом. С изработените приложения пана учениците взеха участие в Национален конкурс на тема: „Аз обичам България и традициите ни“, организиран и проведен от РЦПППО – Бургас. Спечелени са 2 трети места в трета възрастова група с материални награди, направление „Ръчно творчество-пано“ и 3 грамоти за участие в направление „Рисунки и приложения“. Любопитен момент бе работата с агамограф-начин за обемно представяне на две изображения.

Наблюдение на открити уроци от директора

➤ На **13.12.2022** година се проведе открито занятие с елементи на приложна дейност на **Клуб „Партньори”** – град Лом на тема: **„Коледно послание за здраве, любов и благоденствие, предавано през вековете чрез българската шевица”**. С помощта на електронната платформа Microsoft Teams, занятието се проведе съвместно с ученици от две училища – ППТ - град Лом с ръководител старши ресурсен учител Валя Петрова и II ОУ ”Константин Фотинов” – град Лом с ръководители: главен ресурсен учител Даниела Алексиева и училищен психолог Надежда Петрова.

➤ **Коледно занятие** с родители и ученици на тема: **„Сладка приобщаваща Коледа”** – Клуб “Толерантност“ - **20.12.2022 г.** Гости присъстваха и уважили събитието бяха г-н Орлин Орлинов-старши експерт по приобщаващо образование в РУО – Монтана и г-

жа Диана Божинова - директор на РЦПППО- обл. Монтана и г-жа Елка Балачева - зам. директор на училището и г-жа Даниела Алексиева – главен, ресурсен учител към РЦПППО- обл. Монтана с ученици от групата си.

➤ **27.03.2023 г.** По повод международният ден на търпението и смисъла да бъдем толерантни в разрешаването на конфликтите в IV Б клас на I ОУ “Никола Първанов“ - гр. Лом се проведе **психолого-педагогически тренинг** на тема: **„Толерантни в клас – Как да разрешаваме конфликти“**. Гости на тренинга бяха госпожа Диана Божинова- директор на РЦПППО-Монтана, госпожа Елена Илиева - ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт към РЦПППО-Монтана и г-жа Елка Балачева- зам. директор на I ОУ “Никола Първанов“-гр. Лом

➤ На **30.03.2023 година** в V в клас на II ОУ “Константин Фотинов“ – град Лом се проведе **STEAM урок на тема: “Източници на зелена енергия“**. По нов начин се създаде логическа връзка между отделните дисциплини чрез групови проекти, обмяна на идеи и практики, а чрез проучване, изследване и игра учениците придобиха умения да правят собствени изводи и да анализират заобикалящата ги среда. Продължава вече утвърдената традиция за екипно взаимодействие, този път в прогимназиален етап между старши преподавател по природни науки - Сенета Новкова и главен ресурсен учител – Даниела Алексиева.

➤ На **06.04.2023 година** на тема: **„Традиции на Лазаровден и Цветница“**. Занятието е проведено в присъствена форма в училище и изнесена част - на брега на река Дунав с ръководители: главен ресурсен учител Даниела Алексиева и старши ресурсен учител Валя Петрова.

➤ **„Любими анимационни герои“** – открита иновативна педагогическа ситуация с участието на родители на деца, получаващи допълнителна подкрепа бе проведена на **29.05.2023 година**. В края на учебната година на 29.05.2023г. деца, родители, учители и специалисти взаимно си подариха много емоции и приятни забавления с любими анимационни герои по време на открита иновативна педагогическа ситуация с участието на родители на деца със специални образователни потребности. Интерактивното занятие обединява три отделни проектно базирани обучения по обща тема за герои от анимационни филми. Работата по проектите на децата със СОП бяха презентирани от самите тях с подкрепата на родителите им пред всички деца от групата и пред гостите на мероприятиято: г-жа Диана Божинова – директор на РЦПППО – обл. Монтана и г-жа Анжела Борисова – директор на ДГ № 12 „Звънче“ – Лом на фона на

умело съвместно партниране между общообразователен и ресурсен учител.

➤ На **01.06.2023г.** в IVБ клас на III ОУ „Иван Вазов“ – Берковица, бе проведен **иновативен педагогически тренинг** за развитие на приобщаваща култура у учениците **„Различни, но заедно по пътя на приобщаването“**. Занятието бе реализирано по предложение на директора на III ОУ - Берковица, разработено и проведено под ръководството на Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора, в сътрудничество с Диана Николова - логопед и Лъчезар Лазаров - ресурсен учител – специалисти от РЦПППО - обл. Монтана, осъществяващи допълнителна подкрепа за личностно развитие в училището.

През учебната **2022/2023** година **11** педагогически специалисти подготвиха и проведоха **1** иновативен STEAM урок, **2** иновативни психолого – педагогически тренинги, **3** открити занятия и **1** иновативна педагогическа практика, които бяха наблюдавани от Директора на РЦПППО.

Лятна ваканционна програма

➤ В периода от 08.06 – 29.06.2023г. в РЦПППО – гр. Монтана се проведе лятна програма на тема: *„Лятна ваканция – заедно играем, учим и се веселим“*, организирана от Теодора Калафатова - логопед, Беатрис Рангелова - психолог, Иван Илиев – учител, ресурсен и Румяна Димитрова – ст. учител, ресурсен. Участие в програмата взеха 4 деца от детските градини на територията на гр. Монтана.

➤ В периода от 01 - 09.06.2023 г. се проведе лятна работа с ученици от начален етап в ОУ ”Константин Фотинов” – Лом , с ръководител главен учител, ресурсен Даниела Алексиева на тема: *”Забавен правопис”*. Участие взеха 5 ученика;

➤ В периода 22.06.2023г.-29.06.2023г. Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора, Диана Николова- логопед, Бисерка Костадинова – старши учител на деца с нарушено зрение , Лъчезар Лазаров – старши учител, ресурсен и Димитрина Трендова – учител, ресурсен проведоха Лятна терапевтична школа *„Учим, творим , играем”* в гр.Берковица с шест ученика;

➤ В периода 20.06.2023г. - 05.07.2023г. Валя Петрова – старши учител, ресурсен и Елеонора Планинец – учител, ресурсен проведоха **Лятна работа на тема: „Емоции в действие“**. Лятната работа е социално емоционална програма, чиято цел е чрез забавни игри, положително

настроение и полезни ресурси, учениците да обогатят своите познания и умения в областта на социалните дейности. Чрез техниките и методите на социално емоционалното учене този летен проект, ще даде възможност на учениците, да посетят различни места и да извършват различни дейности. Планираната лятна академия има за цел да предизвика в учениците най-различни емоции и да им помогнем да се научат какво поведение да показват в различни ситуации и обществени места.. Дейностите ще бъдат разнородни.

Клубове и школи

Клуб „Партньори”

Даниела Алексиева

През тази учебна година всички ученици от сборната група №1 са включени в извънкласна дейност към Клуб ”Партньори”- Лом на тема: *”Българският фолклор - знак за национална идентичност и повод за гордост”* и са проведени две открити мероприятия:

➤ **На 13.12.2022** година се проведе открито занятие с елементи на приложна дейност на Клуб „Партньори” – град Лом на тема: *„Коледно послание за здраве, любов и благоденствие, предавано през вековете чрез българската шевица”*. С помощта на електронната платформа Microsoft Teams, занятието се проведе съвместно с ученици от две училища – ПГПТ - град Лом с ръководител старши ресурсен учител Валя Петрова и II ОУ ”Константин Фотинов” – град Лом с ръководители: главен ресурсен учител Даниела Алексиева и училищен психолог Надежда Петрова. Съпричастни на мероприятието бяха: Диана Божинова - Директор на РЦПППО – Монтана, Ани Филинова-Директор на ОУ „Константин Фотинов“ – град Лом, Емилия Първанова - Зам. директор и координатор на приобщаващото образование в училището, Елена Илиева-Истаткова-старши ресурсен учител, ерготерапевт и сензорен терапевт, Нина Борисова-медиатор към ПГПТ - Лом.

➤ **На 06.04.2023** година на тема: *„Традиции на Лазаровден и Цветница“*. Занятието е проведено в присъствена форма в училище и изнесена част - на брега на река Дунав. **Гости на занятието:** Диана Божинова - Директор на РЦПППО – Монтана; Елена Илиева- Истаткова -

старши учител, ресурсен, ерготерапевт и сензорен терапевт.

„Ресурсна школа за деца, родители и учители” – гр.Берковица

Нели Вълкова,

Диана Николова,

Лъчезар Лазаров и

Бисерка Костадинова

- **„Коледна работилница”** – изработване на коледни картички и украси – Декември 2023г.
- **Представителна изява** – Открита педагогическа практика по повод 8 Март – ден на мама.
- **Засади цвете за „Цветница”** – Април 2023г.
- **„Великденска дъга”** – украсяване на великденски яйца и подреждане на изложба
- **Лятна занималня за УСОП „Учим, творим, играем”** - Юни 2023г.

Дейност на Клуб „Специални родители” – Лом:

Виолета Георгиева

Янита Сейкова

Антон Цифудин

- **Декоративно-приложни дейности „Късче от света”** – Терапевтична дейност – Ноември 2022г.- Юни 2023г.
- **Родителско консултиране** – индивидуални консултации –Януари 2023г. , Март – 2023г. – Април- 2023г.
- **„Нашите деца”** - инициативи посветени на 3 декември – Международен ден на хората с увреждания“
- **„Коледни вълшебства”** – инициатива за семейно творчество
- **9 години ресурсен кабинет в ДГ№12 „Звънче”** – гр. Лом – Март 2023г.
- **Традиционно балонено парти „Балонче хвърковато...”** – закриване на учебната година. – Май 2023г.
- **Летни занимания** – Юни 2023г.

КЛУБ „Толерантност”

Елеонора Планинец

Дейността на клуб „Толерантност” е свързана с повишаване качествата на децата и учениците в областта на културата, възпитанието и личностното развитие чрез:

- Провеждане на открити уроци за толерантност;
- Изготвяне на информационни материали/ брошури, постери/;
- Организиране на беседи;
- Провеждане на тренинги;
- Приказкотерапия;
- Отбелязване на международните дни.

➤ **Организиране на конкурс за коледна картичка „Коледа в сърцето”** – Декември 2022г.

➤ **Отбелязване на „Международен ден на хората със Синдром на Даун”** – Март 2023г.

➤ **Отбелязване на „Световен ден за повишаване информираността на обществото по проблемите на аутизма”** – Април 2023г.

➤ **„Международен ден на детето”** – Юни 2023г.

Кръгли маси

Кръгли маси

➤ Проведена кръгла маса в гр. Лом със съдействието на Община Лом на тема: *„Междунстиционалното сътрудничество – позитивни нагласи и нови хоризонти за ефективно приобщаващо образование“* – 7 март 2023г.; Форматът се проведе с цел осъществяване на диалог и дискусия по актуални теми за приобщаващото образование между представители на образователни институции и социални услуги на територията на Община Лом.

➤ **Кръгла маса** на тема: *„Организиране на приобщаваща среда за деца и ученици със специални образователни потребности”*, проведена на 29.03.2023 г. в гр. Берковица. Събитието бе организирано и проведено от ресурсните специалисти, работещи на територията на община Берковица. В дискусията участваха Директори, специалисти, учители и всички се обединиха около становището, че осигуряването на подкрепяща

образователна среда е важен фактор за постигане на личностно развитие и ефективно, модерно и качествено образование.

Регионално списание за приобщаващо образование РЕСПО

РЕСПО – брой 1 – декември 2021г.

РЕСПО – брой 2 – юни 2022г.

РЕСПО – брой 3 – юни 2023г.

Регионалното електронно списание отразява актуална информация за процеса на приобщаване на деца и ученици със специални образователни потребности с фокус върху новини, събития, добри педагогически практики, иновации и научни разработки в областта на специалната педагогика.

За втора поредна година е факт Регионално електронно списание за приобщаващо образование с пореден трети брой във визия на обединяващо информационно звено за споделяне на добрия опит в областта на ефективно приобщаване на деца и ученици със СОП. Списанието е с обновена визия и направени актуализации в тематичното съдържание. От тази година за читателите редакционният екип подготви нови рубрики: „*ICF – функционална оценка на възможностите*“ и „*Полезна информация*“, с които разширяваме обсега на актуална проблематика от ежедневната практика на учители и специалисти.

Като отделен медиен проект се обособи рубриката „*Събития и мероприятия*“ в формат Информационен бюлетин „Нашите деца“, който периодично проследява реализирани мероприятия за деца със специални образователни потребности на територията на областта.

РЕСПО – брой 1 – декември 2021г.

https://rcm.dstcenter.eu/images/downloads/emagazine/2021/respo_12_2021.pdf

РЕСПО – брой 2 – юни 2022г.

https://rcm.dstcenter.eu/images/downloads/emagazine/2022/respo_06_2022.pdf

РЕСПО – брой 3 – юли 2023г.

Информационен бюлетин „Нашите деца“

„Нашите деца” – брой 1 – Януари 2023г.

„Нашите деца” – брой 2 – Юни 2023г.

В същностния замисъл на бюлетина се крие идеята все повече хора да имат възможността да се запознаят с добри практики за работа с децата със специални образователни потребности. В съдържателно отношение форматът прави периодичен обзор на реализирани дейности на образователни институции в областта, в които са включени и участват според своите възможности деца, получаващи допълнителна подкрепа за личностно развитие от специалистите на Регионален център Монтана.

Наред със своя информативен характер да проследи и представи мероприятия с участията на „различните“ деца, бюлетинът представлява и една добра компилация от ефективни модели на приобщаване, която да бъде полезна на педагогически специалисти от детски градини и училища, сред които да намери последователи за реализиране на ефективно приобщаване.

С цялата си същност и визия информационен бюлетин „Нашите деца“ преследва идеята, че всички деца, независимо от техните силни или слаби страни, могат да играят и учат заедно със своите връстници в добре структурирана и подкрепяща среда, осигуряването на която трябва да се превърне в приоритетна дейност сред многото моменти, нуждаещи се от промяна в нашата образователна система.

Линк за достъп Брой 1:

<https://www.rcm.dstcenter.eu/index.php/bg/our-children>

Линк за достъп Брой 2:

https://www.rcm.dstcenter.eu/images/downloads/2023/OurChildren/nashite_dec_a_07_2023.pdf

Участие на деца и ученици със СОП в общински, областни и национални конкурси и изложби. Получени награди и отличия.

Ръководители:

Даниела Алексиева

- Участие на **8 ученика** от сборната група в **Национален онлайн конкурс** за детска рисунка на тема: „ *Моят любим сезон*“, организиран от Мега мама и ИК „Хермес“ и **получени грамоти**.
- Участие на **7 ученика** от сборната група в **Регионален конкурс за Коледна картичка с Коледно послание**, организиран от Клуб „Толерантност“ и **получени грамоти за второ и трето място**.
- Участие на **Боряна Аспарухова-ученичка** от III б клас в ОУ ”К. Фотинов”- гр. Лом в две състезания: „ *Аз, природата и светът*”, и „**Аз рисувам**“ на тема: „*Вълшебната планина*“, които са организирани от Съюз на българските начални учители. Ученичката постигна **много добри резултати и е отличена с грамоти**.
- Участие на **3 ученици** – в Национален онлайн конкурс за детска рисунка на Мега Мама и Издателство „Фют“ на тема: „*В чудния свят на животните*“. **Получени са грамоти за участие**.
- Участие на дете от ДГ“Синчец“- град Брусарци в традиционен конкурс за мартеници към Народно читалище “Просвета-1891“- град Брусарци. **Получена е грамота и материална награда-шапка**.
- След проведено проектно-базирано обучение, участие на **5 ученици в Национален конкурс на тема: “Аз обичам България и традициите ни”**, проведен от РЦПППО – Бургас. Спечелени са **2 трети места** в трета възрастова група с материални награди, направление “Ръчно творчество-пано“ и **3 грамоти за участие** в направление “Рисунки и приложения“.
- Участие на **6 ученици** в III Национален онлайн конкурс на тема: “*Празник на мама*“, проведен от Общински детски комплекс-Несебър. **Всички участвали са отличени с грамоти**.
- Участие на дете от ДГ “Синчец“- град Брусарци в традиционен конкурс за Великденски пана към Народно читалище “Просвета-1891“- град Брусарци и ЦОП – град Брусарци. **Получена е грамота и материална награда-книга и комплект за рисуване**.

- Участие на **5 ученици** във II Национален конкурс за дигитална картичка и приложно изкуство на тема: „*Великденско яйчице*“, организиран от Община Несебър и Общински детски комплекс-Несебър. **Всички участвали са отличени с грамоти.**
- Участие на **3 ученички** в Национален конкурс на тема: „*Българска шевица*“, организиран от Народно читалище „Просвета-1862“-град Перушица. **Всички участвали са отличени с грамоти.** За ръководителя има грамота и материална награда.
- Участие на **4 ученици** във II Национален конкурс за приложно изкуство на тема: „*Великден-празникът на празниците*“, организиран от Община Трявна. **Всички участвали са отличени с грамоти.** За ръководителя има грамота и материална награда.

Валя Петрова

- Цветислава Борисова 10а клас ПГПТ – първа награда от конкурс за коледна картичка и оригинално пожелание, организиран от клуб „Толерантност“
- Георги Иванов 8б – грамота за участие в конкурс за коледна картичка и оригинално пожелание, организиран от клуб „Толерантност“
- Цветислава Мариянова – предметна награда и грамота за отлично представяне в конкурс за коледна картичка и послание, организиран от НЧ „Н. Вапцаров“ - Ковачица
- Цветислава Мариянова, Калин Николов, Георги Иванов, Алберто Иванов – първа награда за групова работа „Елхата на ангелите“ в национален коледен конкурс, организиран от НЧ „Пробуда 1961“ Кюстендил.
- Участие на 4 ученика и получени предметни награди и грамоти за отлично представяне в конкурс за коледна картичка, организиран от НЧ „Н. Й. Вапцаров“ Ковачица.
- Участие на 4 ученика и получена първа награда за групова работа „Елхата на ангелите“ в национален коледен конкурс, организиран от НЧ „Пробуда 1961“ Кюстендил.

- Участие в национален онлайн конкурс „Баба Марта”, организиран от НЧ „Зора-1929” с. Харачерите. Участниците са отличени с грамоти и предметни награди.
- Участие на 4 ученика в Национален конкурс на тема: „ **Българска шевица**“, организиран от Народно читалище „Просвета-1862“-град Перушица. Всички участвали са отличени с грамоти.
- Участие на **4 ученици** във II Национален конкурс за приложно изкуство на тема: „**Великден-празникът на празниците**“, организиран от Община Трявна. Всички участвали са отличени с грамоти.
- Участие в национален конкурс „**Дъга на толерантността**“, организиран от Община Силистра. Участниците са отличени с поименни грамоти и материални награди.

Лъчезар Лазаров

- Алсу Пейчева – IV б клас в Трето основно училище „Иван Вазов”, гр. Берковица е взела участие в различни национални и училищни конкурси, от където е получила награди.
- Самостоятелна изложба, която бе открита в изложбената зала на Етнографски музей- Берковица - м. октомври 2022 г.
- Участие в конкурс за детска рисунка на тема: „**Нейно величество кралицата на Англия**“. Рисунката на Алсу ще бъде изложена на Британско - българския бизнес бал в Лондон на 12 октомври.
- Участие в конкурс в Украйна с рисунка със заглавие „**Майка Украйна**“, където и е присъдено и първото място - м. януари 2023 г.
- Участие в конкурс за рисунка на тема: „**Рецептите на баба**“ – от където е получила грамота- м. май 2023 г.

Нели Вълкова

- **Грамота за отлично представяне** на Виктория Аврамова в училищен конкурс на 1. ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ на тема „**Пролет здравей**“, проведен на 22.03.2023 г.

Силвия Исаева

- **Участие в конкурс „Коледни въшебства**“, организиран от ЦПЛР- ОДК , гр. Вълчедръм, като има и наградени участници. Едно

първо и едно трето място и всички други деца получиха грамоти за участие.

- Деца от групата изработиха коледни картички и взеха участие в изложбата на коледно мероприятие „ *Сладка, приобщаваща Коледа*” организирано от клуб „Толерантност”, гр. Лом. Всички участници получиха грамоти за участие.

Елеонора Планинец

- **Първо място** на клуб „ТОЛЕРАНТНОСТ“ за участие в конкурс на тема: „*Моята Коледа - 2022*“ от Читалище „Пробуда 1961“ град Кюстендил

- **Второ място** и благодарствено писмо за Клуб "ТОЛЕРАНТНОСТ" от участието ни в конкурса организиран от Община Силистра на тема: "*Дъга на толерантността*", посветен на доброто, толерантността и подадената ръка.

- **Второ място** на ученици от I ОУ „Никола Първанов” – гр. Лом в конкурса организиран от Община Силистра на тема: "*Дъга на толерантността*", посветен на доброто, толерантността и подадената ръка.

- **Трето място** от конкурс на Борислава Димитрова от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Ковачица за коледна картичка от НЧ “Никола Йонков Вапцаров 1898“ – с . Ковачица

- **Трето място** на Елена Георгиева от I ОУ „Никола Първанов” – гр. Лом за участие в конкурс: „Моята Коледа -2022“ от Читалище „Пробуда 1961“ град Кюстендил

- **Грамоти** за участие в конкурс за коледна картичка от НЧ “Никола Йонков Вапцаров 1898“ – с . Ковачица

- **Грамоти** за участие на 4 ученици в конкурс организиран от Народно читалище „Зора - 1929“ – с. Харличе на тема: “Баба Марта“

- **Грамоти** за участие на 5 ученика от сборната група в Регионален конкурс за Коледна картичка с Коледно послание, организиран от нашият Клуб „Толерантност“

- **Грамоти** и награди за участие на 4 ученици и ръководител във II Национален конкурс за приложно изкуство на тема: „*Великден-празникът на празниците*“, организиран от Община Трявна.

2. Анализ на дейността на логопедите

Резултати от корекционно- възпитателната работа през 2022/2023 учебна година при логопедичен кабинет към РЦПППО–Монтана за общини: Монтана, Берковица, Вършец, Бойчиновци, Чипровци, Георги Дамяново, Якимово, Лом, Вълчедръм, Брусарци, Медковец.

- Общ брой деца и ученици с езиково – говорни и комуникативни нарушения-**121**
- Общ брой деца и ученици, приети за корекционно-възпитателна работа през втори срок на учебната 2022/2023 г.- **63**
- Новопостъпили деца и ученици в логопедичен кабинет през втори срок на учебната 2022/2023 г.- **11**
- Напуснали деца и ученици в логопедичен кабинет през втори срок на учебната 2022/2023 г.- **4**

Комплексната диагностика на комуникативните нарушения е представена в Приложение № 1, както следва:

2.1. Диагностична дейност

В периода от 15.09.2022 г. до 01.10.2022 г. бе подготвен инструментариум и направено входно логопедично обследване на деца и ученици със СОП в общините Монтана, Берковица, Вършец, Бойчиновци, Чипровци, Георги Дамяново, Лом, Вълчедръм, Брусарци, Медковец.

Диагностичната дейност се състои в провеждане на скринингово изследване на децата и учениците в съответните детски градини и училища. Диагностика е базирана върху основните методи за изследване на речевите нарушения-запознаване с документацията, анамнеза на актуалното състояние, диагностична беседа, анализ на продуктите от дейността на децата и др. Диагностика е комплексна и обхваща всички видове нарушения на езика, говора и комуникацията. Подбора на диагностичните процедури е съобразен с възрастовите и индивидуални особености на децата и учениците. С всяко дете или ученик се провежда пълно логопедично изследване –гнозис, праксис, импресивна и експресивна реч, след което се поставя диференциална логопедична диагноза, на базата на която се изготвя терапевтична програма. Диагностика включва тестове за класификация- „Четвъртият е излишен”, наблюдение и изследване на моториката, вербални тестове, рисувателни тестове /нарисувай човек, прерисувай/. Най-използвани са картинните тестове- „ Езиково разбиране, ”Елементарни понятия”, ”Познаване на

цветове”, ”Назоваване на предмети”, ”История с картинки”, ”Аналогии по сходство”, ”Аналогии по теми”, ”Светът около нас в 68 картинки”, „Назоваване с една дума”, „Части на тялото”, карти за развитие на речта” Кой какво прави”, “Разбиране на устна реч-Token test”. Изследва се степента на формиране на понятия, развитието на свързана реч (съставяне на изречения, умения за използване на съединителни съюзи, речников запас). Използват се и тестове за отчитане развитието на зрително-моторна координация и фина моторика. Тест за откриване на грешки-нелогичности- „Сбъркани картинки”. Тестове за психомоторно развитие представени от Весела Банова, които включват: наблюдение на пози и движения при двигателна дейност, рисуване на човешка фигура, къща, дърво, рисуване на графема, невербални тестове за подражания на движения (теста на Хед-подражания на движения ”ръка-око-ухо”). В предучилищна възраст се използва играта като метод за диагностика-конструктивни игри, игри-пъзели, игри за вгнездяване. Тези игри се използват като тест за отчитане на развитието на груба моторика, мускулен тонус, оценяване се качеството на жеста, движението. Оценява се развитието на нервно-двигателния контрол на ръката, китката, пръстите и координацията ръка- око. При учениците от начална и средна степен се отчита развитието на четивни и писмени умения. Обръща се внимание на допусканите грешки на равнище графема, лексема и на синтактично равнище.

Обследвани са деца и ученици от предучилищна възраст до гимназиален курс. Преобладават децата с езиково-говорни нарушения в предучилищна възраст. Най-често срещани са алалийните прояви при децата и учениците. Най-често се срещат децата и учениците с общо недоразвитите на речта (алалия). Алалийните прояви са твърде разнообразни. Във всеки конкретен случай характерът на синдрома се обуславя от локализацията и тежестта на поражението, от характера на детето, неговата възраст, тип висша нервна дейност, интелект. Като цяло лексикалният фонд на децата и учениците с алалия е ограничен. Използват елементарни речеви конструкции. Испитват трудности в кодирането на сложни речеви изказвания. Имат фонематични проблеми-слабости в речезвуковите диференциации и замени на звуковете. Проявяват невропатологична симптоматика. Въпреки това, при тези деца се наблюдават опити за социализация и адаптация в заобикалящата ги среда.

През последните години се наблюдава увеличаване броя на децата със специфично разстройство в развитието на речта и езика. При тях се отчита нарушение на развитието, което се проявява чрез три основни симптома: нарушение на социалните умения, нарушение на уменията за комуникация, механична повтораемост на дейности и интереси.

Логопедическата рехабилитация на децата и учениците със СОП е насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково

развитие и по-специално качествените параметри на езика - самостоятелна реч, способности за разбиране и употреба, разширяване на активната лексика, изграждане на граматично правилна устна и писмена реч.

Групите бяха сформирани, съобразно вида, степента на говорния дефект, възрастовите и индивидуални особености на децата и учениците. Изготвени са графици за корекционно - възпитателна работа с децата и учениците.

2.2 Комплексната диагностика на комуникативните нарушения през учебната **2022/2023** е представена в таблица и диаграма.

Таблица 10

Логопедична диагноза	Брой ученици предучилищна възраст	Брой ученици I-IV клас	Брой ученици V-XII клас	Общ брой ученици
1. Специфично разстройство в развитието на речта и езика	15	1	-	16
2. Общо недоразвитие на речта (алалия)	18	5	-	23
3. Ринолалия	1	-	-	1
4. Общо недоразвитие на речта при намален слух	2	1	-	3
5. Вторично езиково нарушение	2	1	-	3
6. Разстройство на експресивната реч	8	3	1	12
7. Заекване	-	1	-	1
8. Дисграфия/дислексия	-	2	-	2
9. Вербална диспраксия	-	-	1	1
10. Дизартикулия	-	-	-	-
-мономорфна	-	-	-	-
-полиморфна	-	1	-	1
ОБЩ БРОЙ ДЕЦА И УЧЕНИЦИ С КОМУНИКАТИВНИ НАРУШЕНИЯ	46	15	2	63

От таблицата се вижда, че по-голям брой деца, постъпили в логопедичен кабинет са от предучилищна възраст. Ранното диагностициране и ранната терапия са от изключително важно значение за по-късното развитие на индивида и за неговата успешна социализация в обществото. Навременен поставената диагноза дава по-добри и по-трайни резултати.

Изводи:

Най-често се срещат децата и учениците с общо недоразвитие на речта (алалия)-36%. Алалийните прояви са твърде разнообразни. Във всеки конкретен случай характерът на синдрома се обуславя от локализацията и тежестта на поражението, от характера на детето, неговата възраст, тип висша нервна дейност, интелект. Увеличава се броя на децата от детска градина със специфично разстройство в развитието на речта и говора- 25%, както и разстройство в експресивната реч – 19%. В начална училищна възраст са по-чести мономорфните и полиморфните дизартикулии. Те са вследствие на недоразвит фонематичен слух, антомо-физиологични промени в говорния апарат /нарушена захапка, къса подезична връзка/. Учениците с дисграфия-дислексия допускат фонетико-фонематични грешки. Трудно диференцират артикулационно фонемите и графемите, като писмен белег на буквите. Учениците срещат все повече трудности при звуко-буквения анализ и синтез. Наблюдават се пропуски на букви, срички, размествания /инверсии и интеринверсии/, добавяне на букви или

срички, персеверации. Най-малък е процента при ринолалия – 1%, заекване и вербална диспраксия.

Логопедическата ревалидация на децата и учениците със СОП е насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково развитие и по-специално качествените параметри на езика-самостоятелна реч, способности за разбиране и употреба, разширяване на активната лексика, изграждане на граматично правилна устна и писмена реч.

2.3 Резултатите от **корекционно-възпитателната** работа са представени в таблица и диаграма.

Таблица 11

логопедична диагноза	коригирана реч	подобрена реч	без резултат
Специфично разстройство в развитието на речта и езика	-	14	2
Общо недоразвитие на речта /алалия/	-	13	10
Ринолалия	-	1	-
Общо недоразвитие на речта при намален слух	-	2	1
Вторично езиково нарушение	-	3	-
Вербална диспраксия	-	1	-
Разстройство на експресивната реч	-	9	3
Заекване	-	1	-
Дисграфия/дислексия	-	2	-
Дизартикулия	-	1	-
Общо ученици с комуникативни нарушения	-	47	16

От таблицата се вижда, че няма деца с коригирана реч, поради тежките дефицити, които съпътстват развитието им, с подобрена реч са **47** деца и ученици, без резултат- **16**. Посочените резултати са в зависимост от тежестта на нарушението и от системността и последователността на логопедичните терапии.

Изводи:

При 75% от децата и учениците с комуникативни нарушения, които са били на корекционно-възпитателната работа се наблюдава подобрена реч, няма деца и ученици с коригирана реч. Не е малък процентът - 25% при децата и учениците без резултат.

2.4. Административна дейност

В срок бяха изготвени и попълнени от логопедите необходимите документи, определящи предмета, целите, задачите и дейностите в логопедичната работа:

- Логопедичен доклад за всяко обследвано дете и ученик в началото и края на учебната година;
- Логопедична карта за всяко дете и ученик от логопедичните групи;
- Дневник за подлежащите на корекционна работа деца и ученици;
- Тетрадки за обратна връзка с родителите на децата и учениците от логопедичните групи;

- Седмичен план-график за работа, съобразен със заетостта на децата и учениците в училище и утвърден от Директора на РЦПППО–Монтана;
- График за консултации с родители и учители;
- Амбулаторна книга

2.5. Учебно – възпитателна дейност

Активно участие бе взето от логопедите при диагностиката и попълването на карта за оценка и план за подкрепа на всяко дете и ученик. Логопедите познават и прилагат методи и техники на работа, подходящи за различни стилове на учене, мултисензорно учене, визуализация.

2.6. Терапевтична и корекционно-възпитателна работа

Логопедите от РЦПППО –Монтана познават и прилагат иновативни методи и похвати за логопедична терапия на комуникативните нарушения и алтернативни индиректни, директни и креативни различни методи и подходи за логопедична терапия и успешно ги прилагат при всеки отделен случай. Логопед Д. Николова работи по цели и задачи, заложили в терапевтична програма за корекционно-възпитателна работа с децата от предучилищна възраст.

През учебната година логопедическата рехабилитация на учениците със СОП бе насочена към стимулиране на общото психомоторно, когнитивно и езиково развитие. Работи се върху създаване на мотивация за общуване у децата и учениците, придобиване на практически опит и умения за използване на езика в социалната среда.

В логопедичната работа са използвани нагледни (демонстрация, илюстрации, образци), словесни (разказ, беседа и др.) и практически (игрови, речеви и други упражнения, подражателни изпълнения, моделиране и др.) методи и алтернативни форми на комуникация. На практическите методи се придава корекционно-обучаваща, подпомагаща, разтоварваща или онагледяваща словесните упражнения роля. В логопедичната терапия често се прилага игровият метод. В предучилищна възраст, децата преживяват с изключителна сила потребността от общуване и я удовлетворява в игровата дейност.

От логопедите са използвани следните средства за работа: книжки, схеми, табла, подготвен дидактичен материал, макети, ламинирани картинки, серия картини, пъзели, мултимедийни продукти и др.

При деца и ученици с **общо недоразвитие на речта** има изявена клинична картина (епилепсия, хромозомни аномалии, емоционална нестабилност, генерализирано разстройство на развитието). Засягат се

структуроопределящите нива на езиковата функция: фонетично, лексико-граматическо, семантично. Целият процес на речево формиране преминава в условията на патологично състояние на ЦНС. Въпреки това при тях се наблюдават опити за социализация и адаптация към заобикалящата ги среда. Логопедичната рехабилитация е насочена към развитие на познавателната сфера, зрителни и слухови възприятия, преодоляване на недостатъците в сферата на артикулационната моторика, развитие на фонематичен слух, развитие на общата моторика (превключване от едно движение в друго), развитие на фината моторика /вгнездяване на фигури, разглобяване и сглобяване на различни фигурки–кубчета, матрьошки, пирамидки, топчета, сглобяване на пъзели, работа с мозайка, низане, подреждане на кубчета по определена инструкция, цветове и форми, изграждане на графични умения, ориентация в рамките на листа, тесен и широк ред, нареждане на елементите на лесни за изписване букви с помощта на пръчици, кибритени клечки, пластилин др./. Чрез упражнения за развитие на артикулационен праксис се формират умения у децата и учениците за възпроизвеждане на позите на говорните звукове, достига се до точност и координираност на движенията на говорния апарат. В основата на корекционната работа се използва близка до децата битова реч, съответстваща на усвоените от тях лексеми. Така се стимулира комуникацията, повишава се речевата активност. Опитът на децата в конструирането на лексемите и тяхното съчетаване в речево изказване подпомага по-нататъшното развитие на речта.

Като цяло лексикалният фонд на децата и учениците с алалия е ограничен. Използват елементарни речеви конструкции. Изпитват трудности в кодирането на сложни речеви изказвания. Имат фонематични проблеми-слабости в речезвуковите диференциации и замени на звуковете. Проявяват невропатологична симптоматика.

При деца и ученици със специфично **разстройство в развитието на речта и езика** се използват методи и похвати, средства за онагледяване, които ги ориентират към ситуацията на общуване. Дават се препоръки на родителите за създаване на визуални графици и визуални разписания, свързани с ежедневните дейности на децата. Логопедът обръща внимание на използването на символни картинки, които ги подпомагат при разбиране на инструкциите и подобряват социалното им поведение. Този метод на работа подобрява мотивацията за работа на децата и учениците, насърчава самочувствието им и тяхната независимост при изпълнение на задачите.

При деца и ученици с **разстройства в експресивната реч и при дизартикулии** се провежда триетапна артикулационна терапия:

1. Първи етап-подготвителен

Подготовката се осъществява посредством упражнениата за невербален и вербален гнозис, съчетани със задачи за фонологично познание и упражнения за активизиране на артикулационния праксис.

2. Втори етап-основен

През този етап логопеда демонстрира, обяснява, онагледява артикулационната поза на трудния звук и провокира неговото изолирано учленение.

3. Трети етап-автоматизация на звуковете.

С автоматизацията се създават уменията за правилно изговаряне на нарушените звукове в срички, думи, изречения, свързана реч.

Прилаганата терапия е строго индивидуална за всяко дете или ученик. В часовете за индивидуална и групова логопедична работа се използва лаптоп като високо-технологично помощно средство. Същественото в използването на компютъра е комбинацията между визуална и звукова информация, която въздейства върху децата и учениците, мотивира ги за работа и по достъпен начин обогатява познавателния им опит. Стимулира техните зрително-пространствени представи. Децата и учениците с езиково-говорни нарушения посещават високотехнологичните зали по ерготерапия и сензорна терапия към РЦПППО–Монтана.

3. Анализ на дейността на рехабилитатора на слуха и говора.

Групата за деца и ученици със слухови нарушения стартира учебната година с 13 деца, през първи срок напусна едно дете и един ученик се премести, но постъпиха едно ново дете и 1 ученик и броят на групата остана 13.

Групата е разнородна по пол, възраст и степен на слухов дефицит. Включва 8 момчета и 5 момичета на възраст от 4 до 16 години. Три деца са в детска градина, 3-ма третокласници, 3-ма четвъртокласници, 2-ма петокласници, един шестокласник, един деветокласник. Всички децата са с диагноза двустранна глухота. Четири са слухопротезирани с кохлеарни имплантни системи, 5 са с конвенционални слухови апарати, от тях 2 деца са с комбинирано слухопротезиране. Трима ученика не ползват усилващи слухови средства, въпреки предписание от специалист аудиолог. Една ученичка с кохлеарен имплант и трима ученици със слухови апарати не използват устройствата системно.

Таблица 12

Вид слухопрот	Брой деца с	Добра функция	Добра ефектив	Начален етап на	Без резултат	Липсва слухопр	Не се носи	Не се носи
---------------	-------------	---------------	---------------	-----------------	--------------	----------------	------------	------------

езиране	увре-ден слух	нал-ност на устройството и развити комуникативно-речеви умения	ност на устройството и частичн о развити речеви умения	слухопр отезира не и слухово-речева рехабилитация	от слухопро те-зирането за целите на вербалнат а комуника-ция	отезира не. Частичн о развити комуник ативно-речеви умения	устройс твото. Частичн о развити умения вербалн а комуник ация	устройс твото. Липса на умения за вербалн а комуник ация
Кохлеарен имплант	5	2	1	1	-	-	1	1
Конвенци онални слухови апарати	4	1	1	-	-	-	-	1
От тях с комбинирано слухо-протезиране	0	-	-	-	-	-	-	-
Липса на слухопротезиране	4	-	-	-	-	3	-	1

При 3 от децата с кохлеарни импланти, устройствата функционират добре, ползват се системно, семействата осигуряват своевременно консумативи, поддръжка и настройки на апаратите. Благодарение на системната слухово-речева рехабилитация децата са развили комуникативно-речеви умения на различно ниво. Две от тях са достигнали ниво на свободно общуване, при 1 ученик комуникативните умения са на средно равнище. Двама от учениците с КИ покриват ДОС за съответния клас в който се обучават, благодарение на предоставената допълнителна подкрепа. Една ученичка не ползва кохлеарния имплант и е в състояние на практическа глухота, общува невербално и се обучава по индивидуален план и индивидуални програми.

При един ученик с конвенционални слухови апарати е постигната добра ефективност, с положителен резултат за слуховите възприятия и са развити комуникативно-речеви умения за свободно общуване, той покрива минимума на ДОС с помощ. Едно дете е в начален етап на слухопротезиране и на слухово-речева рехабилитация. Един ученик не

носят системно слуховите апарати, порди счупдане и загубване. Един ученик има частично развити умения за вербална комуникация и един ученик комуникира невербално, всички те не покриват ДОС за класа в който се обучават.

При 4-ма ученици липсва слухопротезиране, въпреки лекарско предписание, но поради системната слухово-речева рехабилитация се развива остатъчният слух и умения за вербална изява чрез обучение по специалните предмети за деца с увреден слух и чрез допълващи и алтернативна комуникация при необходимост. Има семействата, които negliжират отговорността за осигуряване и изграждането на навици за системно ползване на слуховите апарати в ежедневието, често липсват батерии и поддръжка, което се отразява на развитието и напредъка на децата. При три от тези деца се наблюдава речева динамика. Развита е ограничен речников запас, в обръщение са кратки фрази и са подобрени комуникативните умения.

С помощта на предоставената допълнителната подкрепа четирима ученици от групата покриват ДОС за класа, в който се обучават. От тях 1 четвъртокласник не са се е явил на външно оценяване в края на 4. клас по заявено желание на родителя и 1 се е явил и е издържал успешно изпитите по БЕЛ с добър 4 и по математика с много добър 5. Останалите 6 ученици не постигат ДОС и се обучават по индивидуални учебни програми. Те завършват учебната година с качествени оценки по БЕЛ и по Математика.

Системната слухово-речева рехабилитация е ключова за децата с увреден слух. Тя подпомага развитието на слуховите възприятия и езиково-речевите възможности и подпомага ограмотителния процес и езиковото обучение по БЕЛ в училище. Чрез слухово-речева рехабилитация децата с увреден слух развиват остатъчен слух, формират умения за детекция и дискриминация на звукови стимули от средата и реч. Научават се да слушат с насочено внимание, да разбират и продуцират речеви модели. Речникът се обогатява тематично. Работи се за развитие на фразова реч и образуване на правилни граматически конструкции. Развива се диалогичната реч и уменията за разгърнато самостоятелно изказване, обогатява се речниковия фонд с нови думи и понятия. Подпомага се ограмотителния процес и развитието на четивни и писмени умения. Работи се за постановка, корекция и автоматизация на говорни звукове, за правилна артикулация на думи и фрази, постигане на ясно произношение в свързана речева продукция.

Провежда се обучение по алтернативна и допълваща комуникация – развиват се умения по жестомимика, зрително отчитане, дактилна реч, развиват се тактилно-вибрационни възприятия, стимулиране на остатъчен слух, визуална комуникация чрез картинки/пиктограми.

През учебната годината бе осигурено редовното присъствие в учебните заведения на почти всички деца от групата. Една ученичка от СУ – Вършец и 1 ученичка от НУ - Вършец присъстваха нередовно през втория срок и ЕПЛР приложи усилия за задържането им в училище, като проведе посещения до дома, срещи и разговори с родителите.

През месец декември 2022г. и през месец февруари 2023 г. ученици от групата участваха в ПБО на тема: "Сурва, весела година" - изработване на сурвачки. Във връзка 19 февруари „Апостолът на свободата Васил Левски“ по повод 150 години от гибелта на великия българин и революционер.

С родителите на всички деца и ученици с увреден слух се поддържа системен контакт. Провеждат се срещи, консултации, телефонни и онлайн разговори, напътствия, препоръки за работа у дома. Поддържат се професионални контакти с други специалисти и родителски организации и институции работещи с децата, с цел синхронизиране на работата и проследяване на състоянието и напредъка на децата с увреден слух.

4. Анализ на дейността на педагога на деца с нарушено зрение

Обучението на зрително затруднените деца и ученици покрива твърде много и разнообразни области на подготовка, свързани с ранното въздействие за намаляване или предотвратяване на вторичните увреждания, училищното обучение, рехабилитацията и професионалната подготовка.

Зрително затруднените деца и ученици към РЦПППО - Монтана се намират в различни населени места. Всяко едно от децата се обучава в зависимост от потребностите и възможностите. Въз основа на това ЕПЛР подготвя към съответното училище План за подкрепа, Индивидуалните учебни програми и др. необходими документи.

На незрящите деца от РЦПППО – Монтана са предоставени необходими материали за развитието на тактилността, бял бастун, машина за писане на брайл, лупи и дидактични материали. Монтирана е на компютъра „говореща“ програма JAWS.

Устройството OrCam MyEye (Моето око) е дело на израелската иновативна компания „ORCAM“. Изобретението тежи 22,5 грама и е колкото по-голяма флашка. Прикрепва се към рамките на очилата, не

изисква интернет връзка и е лесно за използване. Използва се при необходимост от зрително затруднените ученици.

Един от най-важните проблеми, свързани с увреденото зрение е сензорния и информационния дефицит. Сензорен проблем за хората с тотална слепота и ниска степен на слабо зрение е ориентирането и придвижването в околната среда.

Ученици към РЦПППО – Монтана със зрителен проблем има в СУ „Иван Вазов” - Вършец, ПГ „Д-р Иван Панов” – гр. Берковица, ДГ 6 „Слънце”- Монтана, ДГ 12 „Здравец” – Монтана, IV ОУ „Иван Вазов”- Монтана, Лесотехническа професионална гимназия – Берковица, V ОУ „Хр. Ботев“ - Монтана и ОУ „Петър Парчевич” - Чипровци.

В зависимост от степента на заболяването, а така също и според желанието на родителите се обучават по различен начин. Едни от тях четат с увеличен шрифт, други се обучават на брайл.

Зрително затруднените ученици имат следните часове: Четене и писане на брайл, Ориентиране и мобилност, Зрително подпомагане, Полезни умения. В тези часове научават как да се придвижват с или без бастун, координират движенията си, научават как да боравят с техниките – дву и три точкова на белия бастун, да се справят с проблеми от битов характер и не на последно място да пишат и четат на брайл. Важно е за всяко дете да се научи на самостоятелност и независимост.

Специалните предмети:

Обучение на брайл - Незрящите ученици се обучават на брайл. В началото на всяка учебна година със съдействието на РЦПППО - Монтана, се предоставят учебници на брайл от СУДНЗ „Луи Брайл” – София. В наличност е и машина за писане на брайл, листи за писане на брайл, които се предоставя на зрително затруднените ученици. Ползва се и „говореща” програма JAWS, монтирана от „Съюза на слепите” – гр. София. Предоставени са и брайлови геометрични помагала, дискове с подходяща литература за съответния клас, дидактични материали.

Ориентиране и мобилност – Програмата цели да развие у учениците умения и навици за ориентиране и мобилност, необходими за определяне на положението на собственото тяло в пространството чрез използване на запазените сетива и да развие умения и навици за придвижване в пространството по начин, който е безопасен, уверен и колкото е възможно по-независим.

Специфичните цели, към които програмата по ориентиране и мобилност се стреми са:

-познание за тялото: познание за различните части на своето и чуждо тяло, тяхното място, функция и положението на собственото тяло, спрямо други обекти от обкръжаващата го среда;

- знание за значими обекти и стимули, които се използват за определяне на положението и посоката на движението;
- знание за общи понятия: размери, форми, функции, позиции;
- овладяване на различни мобилни техники (с виждащ водач, с бял бастун) и изготвяне на стратегии за индивидуално и безопасно придвижване в малкото и голямото пространство.

Полезни умения - основна цел на тази програма е да предложи разнообразие общи, познавателни, всекидневни и социални умения като основа за бъдещ самостоятелен и независим живот в контекста на цялостното развитие на зрително затруднените деца и ученици. Програмата включва разпределение на свободното време, култура на поведение в домашна обстановка и на обществени места, опаковка на подарък, култура на подаряване на цветя, запознаване с изкуства – кино изобразително изкуство, балет, разпознаване на пари, грижи за дрехите, пазаруване, готварство, използване на светлинен и звуков индикатор и др.

Зрително подпомагане

Тази програма включва 3 основни модула: обучение на деца от подготвителна група, на ученици в училищна възраст и на деца и ученици с различна степен на нарушено зрение и с множество увреждания.

Зрителният терапевт има творческата свобода да осъществява подходящи зрителни дейности и извън тази програма. Задачите в програмата не могат да бъдат еднакво приложими за всички ученици със слабо зрение, тъй като съществуват индивидуални различия в тяхното когнитивно (познавателно) развитие.

Това е една комплексна програма, съобразена с развитието на новите реалности в световната теория и практика на подпомагането на зрително затруднените, свързана с ефективното използване на слабото зрение, която съдържа:

- разнообразие от оценъчни процедури и обучаващи програми;
- включване на деца от предучилищна възраст и на деца с множество увреждания;
- разширяване на функционалния характер на зрителните задачи;
- обучение в използване на неоптични и оптични средства;
- развитие на специфични четивни техники;
- употреба на електронни средства.

Учебната програма по зрително подпомагане си поставя следните основни цели:

1. Мотивиране на ученика за осъзнаване на своя индивидуален зрителен потенциал за активно подбиране, пресяване и интерпретиране на информацията от околния свят.

2. Чрез директно и индиректно експериментиране подпомагане на ученика в овладяването на подходящи техники и средства за формиране и развитие на основни зрителни понятия.

3. Основаване процеса на развитие на функционалното зрение върху три основни координации: око - ръка, око - крак и око - реч.

4. Въз основа на индивидуалните нужди и възможности усвояването от ученика на използването на подходящи оптични средства и решаване на задачи за близки, средни и далечни разстояния.

5. Интегриране на придобитите практически умения за ефективно използване на слабото зрение в обучението по другите специални учебни програми, в останалите учебни предмети, във всекидневието, в професионалната подготовка и в семейната среда.

6. Съчатаване на постигнатото равнище на зрителна ефективност с възможностите на други сензорни канали за достъп до информация, като брайл, релефни изображения, говоряща книга, синтетична реч, компютърна грамотност и пр.

Ученикът от СУ „Иван Вазов” - Вършец използва висок диоптър оптични средства. Обучава се с увеличен плоско-печатен шрифт. Важна е екипната и индивидуалната работа от специалисти. Не на последно място е и помощта, която получава от съучениците си за движение в затворено пространство, а така също и в извънучилищна среда. Ученикът получава оценки с количествен показател.

Ученикът от ПГ „Д-р Иван Панов” – Берковица е със зрителен и говорен проблем. При него е затруднено фокусирането на буквите и оттам възпроизвеждането на даден текст. Ползва оптични средства и увеличен плоско-печатен шрифт. През тази учебна 2022/2023г. завърши своя втори гимназиален етап на образованието си /12. клас/.

В ЛПГ – гр. Берковица се обучава ученик, който освен зрителния проблем има и придружаващо заболяване, което изисква често специализирано кръвопреливане. Предоставят му се листи за работа, според възможностите му, беседи и презентации. Ученикът се справя само с помощ от учител във всички часове.

В ДГ № 6 „Слънце” – Монтана се подпомага дете, което е със зрителни и слухови дефицити. Поставен му е слухов имплант, но за зрителния проблем е необходимо време. Изисква се специален подход с него, но се постигат добри резултати.

В ДГ 12 „Здравец” – Монтана детето е невербално и с нарушено зрение. Предоставена е от директора на детското заведение за рехабилитация сензо-моторна зала, която е много добре оборудвана. Чрез

игра и специализиран подход се постигат добри резултати. Детето произнася думи и формулира кратки изречения.

В 5.ОУ „Хр. Ботев” – Монтана се работи с ученик, който е с глаукома. Материалите, с които се обучава са с увеличен плоско-печатен шрифт. Поради прогресивно намаляване на зрението ще се наложи през новата учебна 2023/2024г. обучение на брайл.

От началото на учебната 2022/2023 година в ОУ „Петър Парчевич” - гр. Чипровци се обучава за първа година седмокласничка, която е със зрителни нарушения. Работи с увеличен плоско-печатен шрифт.

На комбинирана форма на обучение е ученик от 4. клас от 4. ОУ „Иван Вазов” – Монтана. Наблюдават се както зрителни, така и двигателни проблеми. Обучението на ученика от тази година е с приложение на говореща програма JAWS. Изключително добре му влияе музикотерапията.

От голямо значение за постигането на добри постижения при ограмотяването и развитието на учениците със зрителен дефицит е екипната работа. Важно за децата със зрителни нарушения е адаптацията в училище. Те са чувствителни, осъзнават проблема си и успешно се включват в живота на класа. Радват се, когато имат подкрепа от съучениците си и обществото.

5. Анализ на дейността на психолозите

Професионалната реализация на психолозите Антон Цифудин и Биляна Костова през учебната 2022/2023г. е свързана с диагностициране и консултиране на **171** деца и ученици със СОП на територията на общините Монтана, Берковица, Вършец, Лом, Вълчедръм, Чипровци, Брусарци, Медковец, Г. Дамяново, Бойчиновци, Якимово.

- Брой деца и ученици с осигурена допълнителна подкрепа от психолог : **171**
- Брой деца/ученици включени в психологична група: **72**
- Брой деца/ученици отпаднали или невключени за психологична подкрепа: **99**

ДИАГРАМА 15

От данните по Диаграма 15 се вижда, че 42% от всички деца и ученици със специални образователни потребности получават системна психологична подкрепа. При 58% от децата със специални образователни потребности се проследява периодично функционалното им развитие. Необходимо е за нуждите на анализа да се уточни, че тези 42% от всички деца са деца с тежки поведенчески, емоционални и ментални дефицити, докато другите 58% са успешно социализирани и адаптирани към съответните групи или класове из област Монтана.

Съобразно годишния план за дейността на психолога в началото и в края на учебната година се реализира цялостна прецизна диагностика на емоционалните, познавателните, психични процеси и интелектуално равнище на учениците и децата със СОП. Диагностика на всяко едно дете и ученик се извършва чрез набор от тестове и методики, част от батерията за диагностициране, с която разполага Регионален център - Монтана. Диагностицирането се извършва по посока на различните сфери и в зависимост от индивидуалните особености със следните методики:

IQ:

- Тест Бине-Терман – изследване на интелект;

- Тест на Рейвън за деца – изследване на интелекта;
- Тест на Векслер за интелигентност при деца от 6 до 16 години (HAWIK-R 1983);

Когнитивна сфера на функциониране:

Памет:

- Виноградова – изследване на логическата и механична памет;
- Тест на Лурия " Заучаване на 10 думи"- изследване на ретенция и репродукция на паметта;
- Тест "Коректурна буквена проба"- изследване на обем и работоспособност;
- "Цифрова проба на Джекобсон" – изследване на обем и работоспособност;
- Тестове за узнаване с вербален и невербален материал;
 - мислене:
- Тест за понятия и асоциации „Четвърти излишен”
- Мемори карти с цветове и мемори карти с противоположности.

Внимание:

- Тест на Пиерон и Рутер- Изследване на концентрация и устойчивост;
- Проба на Тулуз и Пиерон- изследване на концентрация и устойчивост;
- Проба на Херберт Винклер - изследване концентрацията и устойчивост;
- Проба „Украсяване на рамки на Ш.Бюлер”- изследване концентрация и устойчивост;
- Проба на Бурдон- концентрация и устойчивост;
- Тест „Лабиринт” или „Пръстени на Ландолт”- изследване на устойчивостта на вниманието;
- Тест ” Коректурна матрица”- превключване;
- Проба за превключване на вниманието на Пиръов и Цанев;
- "Преплетени линии на Платонов" – разпределяемост;
- Тест на Оскар Ман; Проба със силуети – изследване на въображение и възприятия;

Личностна и емоционална сфера:

- Тест за изследване на самооценката;
- Въпросник за измерване на агресивността на Б.Дюрки;
- Тест за изследване на стила на поведение в конфликтна ситуация „Т.Килман”;
- тест „ психични девиантни диспозиции/акцентуации”;
- тест „Училищна тревожност” на Филипс;
- тест „Таблицы на Шульте”;
- графически метод " Моят кръг на общуване" на Т.Ю. Андрюшенко особено полезен при деца със затруднения в общуването;

➤ Проективни тестове и нестандартизирани методи – диагностично наблюдение, интервю и беседа.

Осигуряване на подкрепяща среда за децата и учениците със специални потребности

В психологичната си дейност специалистите се ръководеха от европейските стандарти за прилагане на специфичната си дейност и неизменно се ръководеха от спецификите на био-психо-социалния модел на взаимодействие отразен в МКФУЗ/ICF-CY/, промотирайки грижата за личното здраве, включително профилактиката и промоцията, както и подобряване на участието чрез премахване или ограничаване на социалните прегради поощрявайки предоставянето на социалната подкрепа и факторите, улесняващи общуването в обществото.

На всички деца от психологичните групи им бе предоставена подкрепа за самостоятелно и независимо функциониране, за развитието на техните екзекутивни функции, както и за разрешаване на проблеми в поведението /където има такива/ и за превенция на отпадането от училище.

В работата си психолозите залагат часове за развитието на когнитивните процеси, които чувствително страдат при децата и учениците със СОП, а в същото време са от съществено значение за усвояване на учебния материал. Усилията им са насочени да се постигнат по-добри резултати относно концентрацията и устойчивостта на вниманието си, да им помогнат да обогатят възприятията и представите си, да се подобрят вербалната и невербалната им памет, мисленето, въображението. Залагат също така корекционна дейност, с която целят намаляването на агресивните прояви на учениците със СОП в училище и тяхното успешно приобщаване в живота на класа и разбира се социализацията им в обществото.

Работата на екипа психолози е насочена към развитие и усъвършенстване на способностите за преодоляване или компенсиране на затрудненията и дефицитите в развитието, произтичащи от основното заболяване с оглед подобряване възможностите за интеграция и социализация. Активно се оказваше съдействие по места на учителите от общообразователните училища относно възникнали затруднения в поведенческата реализация на подрастващите. Съдействието се изразяваше най-вече в консултации, както по отношение на поведението на подрастващите, така и относно адекватната реализация и релевантна организация на тяхното време за достигане на пълноценна просоциална активност и психично благополучие.

При индивидуалните им занимания с децата и учениците, действията им бяха насочени предимно към корекция и превенция на

негативните поведенчески прояви и предоставяне на позитивни модели за подражаване и формиране на адекватна ценностна система, самооценка и самочувствие.

При всяка една от срещите си с децата отделят време да поговорят и за неща като: лична хигиена и външен вид, училищни задължения и отговорности, приобщаване и адаптиране към групата и класа.

Сериозна част от работата на екипа психолози (най-вече с по-големите) е насочена изцяло към това да ги мотивират да посещават училището и учебните занятия, както и да изградят модел на поведение, съответстващ за тази институция. Провеждат корекционна дейност за промяна на нагласата и приемането на образованието като ценност.

Психологическата подкрепа бе насочена към адекватната социална реализация както на ниво училище, така и на ниво социум чрез въздействие на поведенческите диспозиции.

Целите и задачите, които екипа си бе поставил в началото на учебната година са съобразени с потребностите и възможностите на всяко дете. Екипът работи постоянно и задълбочено и с родителите на децата/учениците. В консултациите с тях се обяснява състоянието на детето им в настоящия момент, получават съдействие да стигнат до най-доброто за детето решение за форма на обучение, за собственото си отношение към проблема, за конфликтните ситуации, които възникват в училище и на улицата и т.н.

При взаимодействието на екипите по места относно реализиране на дейността не се срещаха трудности, които да затруднят или възпрепятстват целенасоченото изпълнение на плановете за подкрепа.

В резултат от задълбочената работа на психолозите през последните учебни години се забелязва мотивация и интерес у учениците за учебна дейност, подобряване процеса на общуване между ученици и учители. Активно бе участието на учениците в живота и дейността на класа и училището като същите придобиха самочувствие и започнаха да се чувстват по-значими в обществото.

Постигнати бяха по-добри резултати относно развитието на когнитивната и емоционалната сфера. По отношение на познавателните процеси при част от децата и учениците със СОП частично бяха подобрени качествата на вниманието – устойчивост и концентрация; констатира се обогатяване на възприятията и представите за календарната възраст, за съществуващите предмети и явления от обкръжаващата среда, въображението, емоционалната сфера и социализацията им в обществото.

6. Анализ на дейността на болничните учители

През учебната 2022/2023 г. в област Монтана няма назначени болнични учители.

7. Анализ на дейността на помощниците на учителя

През учебната 2022/2023 г. в 1 детска градина ДГ №12 „Звънче”- гр. Лом 1 училище II СУ ”Н.Йонков Вапцаров” – гр. Монтана е назначени помощник на учителя. В СУ „Отец Паисий” – с. Медковец е назначен 1 помощник - възпитател по проект „Подкрепа на приобщаващото образование”.

Наличието на помощник на учителя в детската градина е от голямо значение за ефективното приобщаване на децата със специални образователни потребности. Той се явява медиатор между детето, учителя, останалите деца в групата, специалистите които оказват допълнителна подкрепа за личностно развитие и родителите. Неговата дейност спомага престоят на „различните” деца да бъде максимално облекчен спрямо техните специфични нужди и здравословно състояние, така че да не са изолирани от своите връстници, но и да получават адекватна на потребностите си подкрепа.

През учебната година помощника на учителя участва в работата на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата със специални образователни потребности като осъществява следните **основни дейности**:

- Подпомага изпълнението на дейности, определени в плановете за подкрепа на децата със специални образователни потребности;
- Оказва техническа помощ при подготовката на образователни материали за децата;
- Съдейства на учителите при подбиране на подходящи методи, средства и материали за осъществяване на образователния процес;
- Съдейства организационно и технически на учителите при провеждането на педагогическите ситуации в групите в детските градини;
- Подпомага осигуряването на безопасни условия за обучение на децата, като подкрепя учителите при осигуряването на реда в групите в случай на проблемно поведение на дете;
- Подпомага овладяването на хигиенни навици и самообслужването на децата в детските градини;
- Улеснява процеса на комуникация между учителите и децата;
- Включва се в организирани курсове за обучение и квалификация.

През цялата година дейността на помощника на учителя бе насочена към децата и тяхната индивидуалност. Той подпомогна формирането на положителна нагласа към учебния процес и работеше за пълноценното приобщаване на децата към средата в детските градини, съобразно специфичните и възрастовите им особености и потребности. Подпомогна за по-успешното преодоляване на възникващи затруднения от образователно естество, както и социализиране на децата от семейства със затруднения.

Организационни връзки и взаимоотношения:

Помощникът на учителя винаги се отзовава на нуждите на учителите. Той поддържа постоянна връзка с родителите, създавайки мост между детската градина и общността. Подпомага ръководството на детските градини и учителите при взаимодействието с родителите. Осъществява трайно сътрудничество с родителската общност, запознава я с евентуални затруднения на децата, популяризира успехите им сред нея и способства за активното ѝ включване в живота на детските градини. Със своята дейност съдейства за детското развитие през периода на първоначалното изграждане и формиране на детската личност. Помощникът на учителя спомага за формирането на ценностна система, ориентиране към уважение и зачитане на индивидуалността на отделната личност. Отношенията между децата и техните учители трябва да се основават на уважение и разбирателство.

8. Анализ на дейността на старши ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт в РЦПППО-Монтана

През учебната 2022/2023г. старши учител ресурсен, сензорен и ерготерапевт работи с 12 деца със специални образователни потребности. Групата включва 11 момчета и 1 момиче на възраст от 4 до 8 години.

Обхванатите деца провеждат терапия в ерготерапевтична и сензорна зала към РЦПППО гр. Монтана.

Сензорната интеграция е несъзнателен процес и основополагащ фактор в ранното детско развитие. Ефективното интегриране на усещанията от сетивата и генерирането на адаптивен отговор дава възможност за доброто познаване, както на собственото тяло, така и на двигателни умения, обработване и разбиране на пространство и време. Възможността за разграничаване на сетивните дразнители и

контрола над собственото си поведение и реакции създават социално приемливи граници и правят възможно спазването на правила. Терапията на сензорно-интегративните дисфункции представлява стимулиране на сетивата и предизвикване на адаптивен отговор. Това включва тактилна, вестибуларна и проприоцептивна стимулация и се счита за пряка интервенция, която може да подобри функционирането на нервната система. Основната цел на терапията е да създава сетивни въздействия, като ги дозира правилно (особено онези, които са свързани с вестибуларната и проприоцептивната система), така че спонтанно да се предизвика адаптивна реакция спрямо съответното дразнение. Този адаптивен отговор води до интеграция на отделните компоненти на нервната система при преработката на дразненията. Ефективността на терапията е значително по-голяма, когато детето само избира вида на стимулацията и начините, по които да я постигне. Задачата на терапевта е да следва неговите потребности и да го насочва при нужда. Деца с тежки нарушения се нуждаят от по-голяма помощ и от точно структурирани дейности. Сетивните възприятия и тяхната интеграция подпомагат развиването на отделните компоненти на нервната система при организиране на моторните, езиковите и мисловните операции и емоционалните отговори, което води до повишаване самочувствието на детето и на социалното му функциониране.

Ерготерапията пък от своя страна осигурява възможност за максимална степен на самостоятелност и независимост на лица с физически, умствени и емоционални дефицити чрез развиване, възстановяване, поддържане или промяна в ежедневните им умения за самообслужване и трудова дейност. Ерготерапията спомага за компенсирането на трайно увредени функции чрез адаптиране на домашната, училищна и работна среда. Ерготерапевтът разглежда силните и слабите страни на детето. След това създава програма за дейности, по които да се обучава детето. Основната цел е да се осигури пълно и активно участие на децата със СОП в обществения живот и да се подобри качеството на техния живот.

По време на терапевтичните сесии децата се справяха успешно с поставените им задачи и постигнаха добри резултати.

Преобладаваше редовно присъствие на децата от групата, с изключение на моментите, налагащи тяхното отсъствие, поради здравословни причини.

По отношение включването на семейството в терапевтичния процес, Терапевтът работи в тясно сътрудничество със самото дете и с родителите му. Терапевтът насочва родителя да насърчава детето в неговата трудова дейност като контролира изпълнението на всяка задача. В началото се поставят леки, постижими задачи, докато детето усвои механизма на действие, след което поетапно се усложняват и се поставят нови.

Необходимо е работата да е приятна и да укрепва увереността на детето и то да довършва докрай започнатото. При поставянето на задачите родителят винаги взема под внимание условностите на дома и дейностите от битата на детето.

С поставената нова форма на дистанционно обучение Ерготерапията и сензорната терапия се оказват изключително ефективни за работа у дома, за подпомагане в домакинството, за контакт и изграждане на по-силна емоционална връзка между родителя и детето, за реализиране и планиране на съвместни семейни дейности. Липсата на физическия контакт с терапевта се осъществява в замяна от този на родителя, но насоките и препоръките са подадени от самия терапевт. Сензорната интеграция и Ерготерапия могат да се осъществяват в различни условия, под всякаква форма, търпят развитие, адаптивни са, динамични и в частност се оказват изключително ползотворни, полезни и успешни като допълнителна форма на подкрепа на децата и техните семейства.

V. ИНФОРМАЦИЯ СЪГЛАСНО ЧЛ. 145, АЛ.2 ОТ НАРЕДБАТА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ, ИЗМ. И ДОП. ДВ, БР.105 ОТ 18.12.2018 г., ИЗМ. И ДОП. ДВ, БР.48 ОТ 26.05.2020 г., ИЗМ. И ДОП. ДВ, БР.92 ОТ 27.10.2020 г., ИЗМ. И ДОП. ДВ, БР.91 ОТ 02.11.2021 г.

1. Брой деца със СОП по групи, които се обучават в детските градини по чл. 35 от ЗПУО:

Таблица 13

Детска градина / групи	Брой деца
1-ва група	10
2-ра група	15
ПГ 5 години	12
ПГ 6 години	20
Общ брой деца от предучилищна възраст	57

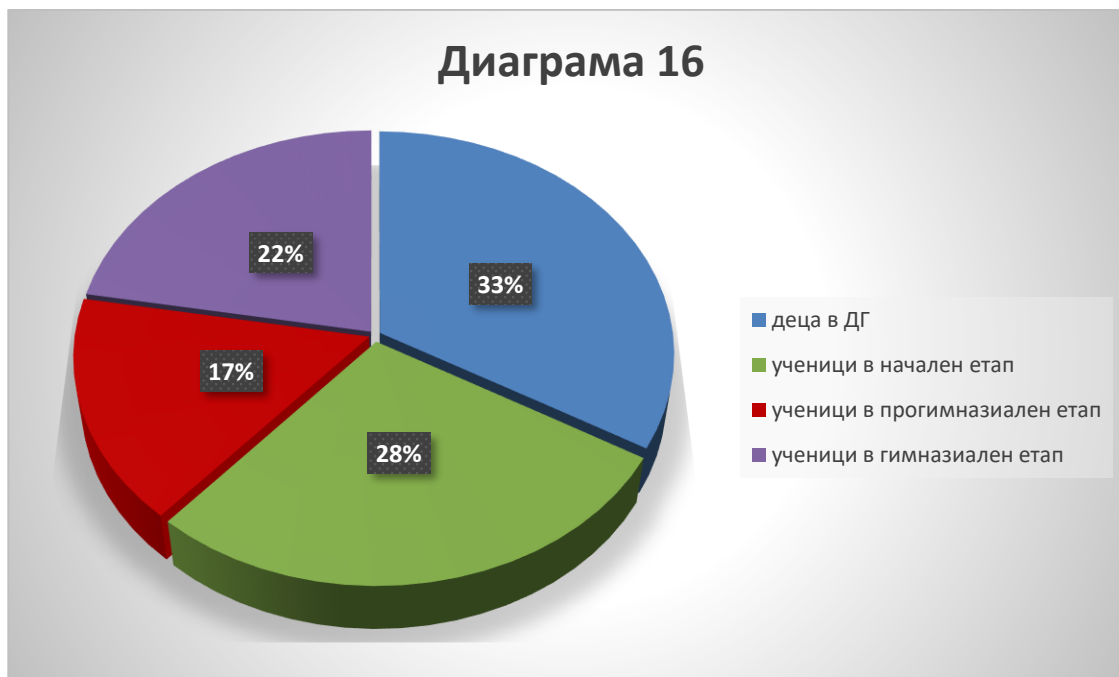
2. Брой ученици със СОП по класове, които се обучават в училищата по чл. 38 и 39 от ЗПУО:

Таблица 14

Общ брой ученици в начален етап	48
I клас	4
II клас	12
III клас	15
IV клас	17
Общ брой ученици в прогимназиален етап	28
V клас	8
VI клас	8
VII клас	12
Общ брой ученици в гимназиален етап	38
VIII клас	14
IX клас	9
X клас	6
XI клас	2
XII клас	7
ОБЩ БРОЙ УЧЕНИЦИ СЪС СОП	114

ОБЩ БРОЙ ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СОП: 171

Диаграма 16

Изводи:

От направения статистически анализ на децата и учениците със СОП, които се подпомагат от РЦПППО – Монтана по класове и етапи на образование се наблюдава следната тенденция:

Най-висок 33% е броят на децата от предучилищна възраст. Това е и доказателство за информираността относно ресурсното подпомагане и доверието към специалистите, осъществяващи тази подкрепа, което от своя страна дава една добра основа за успешното им обучение и личностно развитие в бъдеще.

28% е броят на учениците в начален етап на образование и след него следва броя на учениците със СОП в гимназиален етап - 22%. Най-нисък е броят на учениците в прогимназиален етап – 17%.

Поради социално - икономическите условия в областта и ниския социален статус на семействата се забелязва тенденция към заминаване за чужбина заедно с родителите.

Допълнителната работа с помощта на ресурсен учител води до стимулиране на общото психомоторно развитие и когнитивните процеси. Това ще доведе до повишаване на мотивацията на учениците за учебна дейност и подобряване на общуването им с техните връстници. Ще бъдат

активно включвани в живота и дейността на класа и училището и по този начин учениците със СОП ще намерят своето място в обществото.

3. Брой деца със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

В област Монтана няма деца със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

4. Брой ученици със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

В област Монтана няма ученици със СОП, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания.

5. Брой деца със СОП, които се обучават в ЦСОП.

През учебната 2022/2023г. има **1** дете, което се обучава в изнесена група/паралелка на ЦСОП на територията на област Монтана.

6. Брой ученици със СОП, които се обучават в ЦСОП.

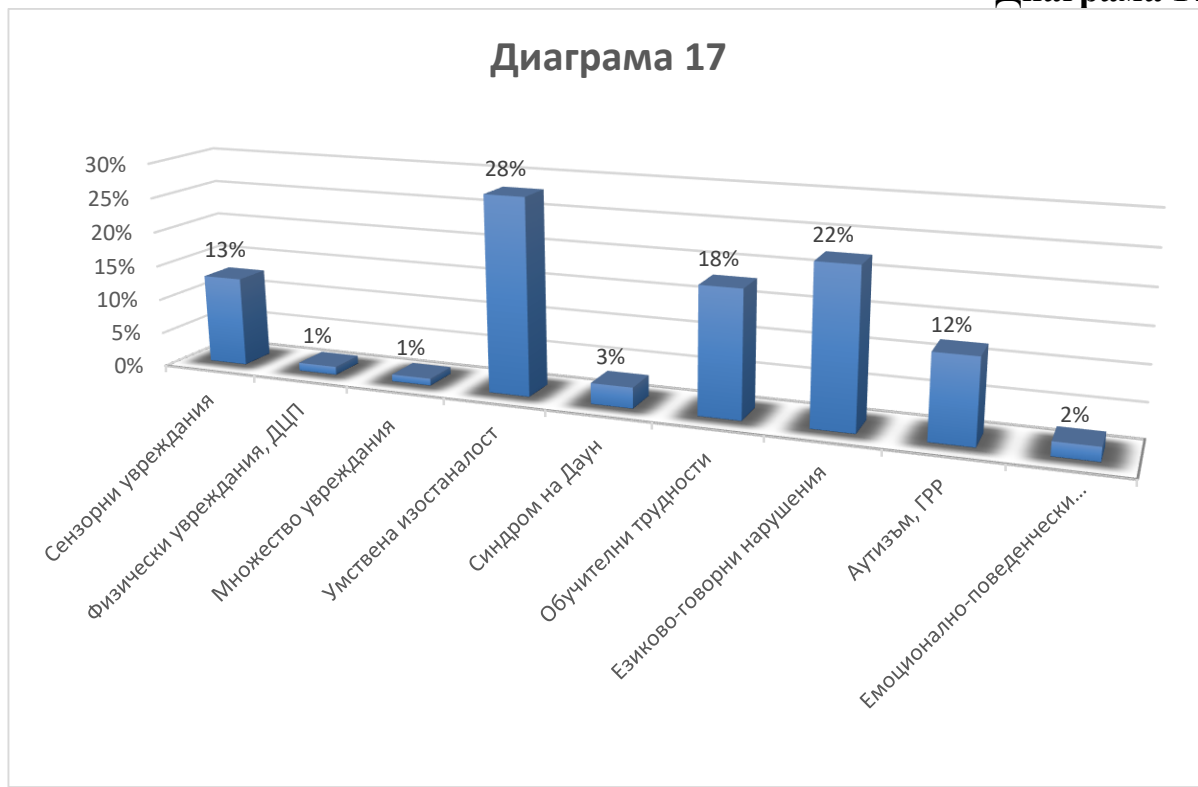
През учебната 2022/2023г. в Центровете за специална образователна подкрепа на територията на област Монтана се обучават общо **78 ученици**, както следва: в ЦСОП „Христо Ботев”, гр. Берковица - 30 и в ЦСОП „Д-р Петър Берон”, Лом – 48. Екипите за подкрепа за личностно развитие са разработили индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми на всички ученици.

7. Брой деца и ученици, подпомагани от РЦПППО по вида на специалните им образователни потребности.

Разпределението на децата и учениците, подпомагани от Регионален център – област Монтана по вида на специалните им потребности, е представено в следната таблица:

Таблица 15

ВИДОВЕ УВРЕЖДЕНИЯ	БРОЙ УЧЕНИЦИ
I. СЕНЗОРНИ УВРЕЖДЕНИЯ	
1. Увреден слух	15
2. Нарушено зрение	7
ОБЩО СЕНЗОРНИ УВРЕЖДЕНИЯ	22
II. ФИЗИЧЕСКИ УВРЕЖДЕНИЯ, ДЦП	2
III. МНОЖЕСТВО УВРЕЖДЕНИЯ	2
IV. УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ	
1. Лека умствена изостаналост	36
2. Умерена умствена изостаналост	10
3. Тежка умствена изостаналост	1
ОБЩО УМСТВЕНА ИЗОСТАНАЛОСТ	47
V. СИНДРОМ НА ДАУН	5
VI. ОБУЧИТЕЛНИ ТРУДНОСТИ - Специфично разстройство на училищните умения	30
VII. ЕЗИКОВО-ГОВОРНИ НАРУШЕНИЯ	39
VIII. АУТИЗЪМ, ГРР	20
IX. ЕМОЦИОНАЛНО – ПОВЕДЕНЧЕСКИ РАЗСТРОЙСТВА	4
ОБЩО:	171

От така представената диаграма може да се направи следния **анализ**:

Най-голям процент от децата и учениците са с интелектуален дефицит, като преобладаваща е ЛУИ – 28%.

Тези деца и ученици са със задържане или непълно развитие на интелекта, характеризиращо се с нарушение на уменията, които възникват в процеса на развитие и дават своя дял във формирането на общото ниво на интелигентност, т.е. когнитивните, речевите, двигателните и социални умения.

При децата с лека умствена изостаналост се наблюдават умения за обличане, миене, хранене, тоалет. Темпът на развитие на практическите умения е значително забавен. Нарушенията в паметта се изразяват в нарушаване на логичната памет. Нарушенията във вниманието се изразяват в появата на ниска концентрация. При засегнатите от лека умствена изостаналост индивиди се наблюдават проблеми с четенето, писането и смятането. Промените в мисленето и речта, които наблюдаваме при децата с умерена умствена изостаналост се изразяват в усвояване на речта със закъснение. Някои от засегнатите деца достигат нивото на ежедневната реч, водят разговори. Не са в състояние да извършват сложни мисловни операции. Липсва абстрактно и логическо мислене. Промени в подвижността се явяват по-късно, като страдат фините движения. Всички

така описани проблеми при децата и учениците с умствена изостаналост са обект на корекция и терапия на екипа от психолози.

Следва процентът на децата и учениците с езиково-говорни нарушения - 22%. Децата и учениците с обучителни трудности са 18%. Децата и учениците със сензорни увреждания – 13%, като преобладава групата на децата и учениците с увреден слух пред тази на децата и учениците с нарушено зрение. Може да се отбележи, че голяма част от децата със сензорни увреждания са със съхранени и добри интелектуални възможности. При тях психологичната подкрепа е насочена предимно по отношение на социализиране, адаптиране и самооценка. Има и изключения, при които се констатира по-сериозен дефицит в интелектуалната сфера и когнитивните процеси.

Групата на деца и ученици с аутизъм е 12%. Трябва да се отбележи, че именно при децата с аутистични прояви се изисква сериозна работа и подкрепа от страна на педагогическите специалисти. При тези деца процесът на адаптация и социализация е силно затруднен, срещат се най-много поведенчески проблеми и емоционална неустойчивост.

Следват децата и учениците със Синдром на Даун – 3%. След тях 2% - емоционално-поведенчески разстройства и най-малък е дялът на децата и учениците с физически увреждания и множество увреждания – 1%.

В заключение може да се каже, че всички тези групи поради спецификата на уврежданията си изискват един много продължителен и задълбочен процес на терапия и корекция.

8. Брой помощници на учителя.

На територията на областта е назначен **2** помощници на учителя и **1** помощник – възпитател:

- ДГ № 12 „Звънче” - град Лом;
- П СУ „Н. Й. Вапцаров“ – гр. Монтана;
- СУ „Отец Паисий” с. Медковец – Помощник възпитател по проект „Подкрепа за приобщаващото образование”.

VI. КВАЛИФИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ

1. Брой специалисти от РЦПППО преминали квалификационни курсове (въвеждаща и периодична квалификация)

През учебната 2022/2023 г. **19** педагогически специалисти от Регионален център – Монтана повишиха своята квалификация. Те се включиха в различни тренинги, обучителни семинари, кръгли маси, работни срещи и конференции на общинско, областно, национално и международно ниво.

Всички педагогически специалисти взеха участие в 2 обучения и 1 иновативен психо - социален тренинг с присъждане на 1 квалификационен кредит.

- **Обучение** на тема *„Работа с електронен дневник“*, организиран от „SHKOLO Academy“ с лектор Красимира Кирова, за което е присъден **1 квалификационен кредит**;
- **Обучение** на тема *„Агресията и емпатията в класната стая – емоционално учене чрез творене“*, организирано от Обучителна организация Център за професионално обучение „Професия 21век“ – „Дидакта консулт“ – гр. София, за което е присъден **1 квалификационен кредит**;
- **Иновативен психо - социален тренинг** *„Работа в екип – гарант за успех“*, организиран и проведен от Диана Божинова – Директор на РЦПППО – Монтана, Елеонора Планинец – учител, ресурсен и психолог и Елена Илиева – Истаткова – старши учител, ресурсен, сензорен, ерготерапевт, за което е присъден **1 квалификационен кредит**. *Внедряване на новаторски подходи в работата чрез приложение на фасилитационния интерактивен метод „Световно кафене“ при въвеждане на STEM/STEAM базираното обучение за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.*

Беатрис Рангелова - психолог

- Клинична оценка на поведението (САВ) – Фондация „Хестия“ - 11-12.03.2023г.– Онлайн сертификационно обучение.

Даниела Алексиева – главен учител, ресурсен

- Защита на дипломна работа и придобиване на **II професионално-квалификационна степен** на 18.10.2022 година към СУ ”Климент Охридски” – София, Департамент за информация и усъвършенстване на учители.
- В периода септември/октомври 2022 година в квалификационен курс с продължителност от 48 академични часа на тема: **„Диагностичната дейност на учителя“**, за което са присъдени **3 квалификационни кредити** към СУ ”Климент Охридски” – София, Департамент за информация и усъвършенстване на учители.
- На **19.09.2022** година участие в работна среща и обмяна на опит с професионален образователен център “Хринсяу” – град Рейкявик, Исландия. Презентирах дейността на II сектор и дейността на главния учител.

- На **26.10.2022** година участие в методична среща на тема: „Изготвяне на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за обучение на ученици със СОП“.
- На **31.10.2022** година участие в работна среща на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвимите групи“.
- На **08.12.2022** година участие в регионални срещи за представяне функционалностите на платформа „Подкрепи ме“ в град Враца.
- В периода **24-25.03.2023** година участие като лектор във **II Национална училищна конференция “Споделени педагогически практики в преподаването на природни науки“**, организирана от 51 СУ „Елисавета Багряна“- град София. Получен е сертификат за участие и удостоверение с 1 квалификационен кредит на тема: “Интердисциплинарните уроци проекто-базирано обучение в природните науки“.
- В периода **29-30.03.2023** година участие в най-голямото събитие на годината в образователната сфера - „Добрите практики на фокус 2023 година“ на Prepodawame.bg в град София. Утвърдена добра практика на екипно взаимодействие на общообразователен учител, психолог и ресурсен учител бе селектирана в инициативата, която има за цел да открие, опише и популяризира ефективни, приобщаващи и устойчиви практики в три категории: благосъстоянието на учениците, отговорност и принос на учениците, академичен напредък на учениците. Получен е сертификат за участие.

Иван Илиев – учител, ресурсен

- Участие в работна среща за обмяна на опит с професионален образователен център “Хринсяу“ – град Рейкявик, Исландия – септември 2022г.;
- Участие в национален форум на тема: „**Нашето участие в приобщаването - успехът в действие**“, проведен в гр. Силистра, където е присъден 1 квалификационен кредит.
- На **31.10.2022** година участие в работна среща на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвимите групи“.

Димитрина Трендова – учител, ресурсен

- На **31.10.2022** година участие в работна среща на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвимите групи“.
- Участие в работна среща за обмяна на опит с професионален образователен център “Хринсяу“ – град Рейкявик, Исландия – септември 2022г.;
- Участие в семинар, проведен в град Банско на тема: „Дигитализация на учебните процеси и интерактивни методи на преподаване“.

Елена Илиева – старши учител, ресурсен, сензорен и ерготерапевт

- Участие в работна среща за обмяна на опит с професионален образователен център “Хринсяу“ – град Рейкявик, Исландия – септември 2022г.;
- На **31.10.2022** година участие в работна среща на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвимите групи“
- Участие в Образователна програма – „Морска академия 2030” на тема: „Комуникационни и презентационни умения”, проведена в периода от 30.06.2023 - 03. 07.2023г.

Виолета Цветанова – старши учител, ресурсен

- Участие в работна среща за обмяна на опит с професионален образователен център “Хринсяу“ – град Рейкявик, Исландия – септември 2022г.;
- Защита на дипломна работа и придобиване на II професионално-квалификационна степен към СУ ”Климент Охридски” – София, Департамент за информация и усъвършенстване на учители – октомври 2022г.;
- Участие в методическа работна среща с директори на училища, осъществяващи професионално образование и обучение, учители по професионална подготовка и ресурсни учители на тема: „Изготвяне на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за обучение на ученици със СОП“ – октомври 2022г.
- Участие в работна среща на РУО – Монтана и РЦПППО – Монтана на тема: „Взаимодействия между образователните институции в

процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвими групи“ – октомври 2022;

- Участие в 4-та Международна конференция „Допълваща и алтернативна комуникация”- ноември 2022г. – сертификат за участие;
- Участие в Национална конференция на тема: „Живот с епилепсия в България“ – декември 2022г.
- Участие в заключителна областна среща за представяне на резултатите от проект на УНИЦЕФ – България „Глас за всяко дете“ – декември 2022;
- Придобиване на II ПКС – януари 2023г;
- Участие в обучение на РААБЕ – България на тема: „Методи и подходи при работа с хиперактивни деца и деца с нарушена концентрация на внимание“ – февруари 2023г;
- Участие в обучение за обучители по прилагане на модела за функционална оценка базирана на ICF-CY – Враца, март 2023г.
- Участие в семинар за ресурсни учители и специалисти на НАРУ – Плевен 2023г.
- Участие в конкурс и одобрена кандидатура за формиране и обучение на национален екип по допълваща и алтернативна комуникация (ДАК), организиран от Фондация „АСИСТ – Помагачи технологии“ в партньорство с UNICEF България и с подкрепата на дирекция „Приобщаващо образование” на МОН.
- Участие в Образователна програма – „Морска академия 2030” на тема: „Комуникационни и презентационни умения”, проведена в периода от 30.06.2023 - 03. 07.2023г.

Силвия Любенова – старши учител, ресурсен

- Участие в семинар от разяснителната кампания по проект , на тема: „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование”, с участие на РУО – гр. Монтана, общ. Вълчедръм, Директори на училища и детски градини, учители, родители и др. специалисти.

- Участие в методическа среща на тема: „Изготвяне на Индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за обучение на ученици със СОП”, организирана от РУО , Монтана и РЦПППО, гр. Монтана.
- Участие в работна среща на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвими групи”.

Валя Петрова – старши учител, ресурсен

- През месец април организирано и финансирано обучение от ДГ №1 „Снежанка” Лом на тема: „Гражданско образование”.
- Участие в Образователна програма – „Морска академия 2030” на тема: „Комуникационни и презентационни умения”, проведена в периода от 30.06.2023 - 03. 07.2023г.

Елеонора Планинец – психолог

- Участие в методична среща на тема: „Изготвяне на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за обучение на ученици със СОП“, 26.10.2022г.
- Участие в работна среща на тема: „Взаимодействие между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвимите групи“, 31.10.2022г.
- Участие в регионални срещи за представяне функционалностите на платформа „Подкрепи ме“ в град Враца с представяне на дидактичен материал, 08.12.2022г.
- Сертификат и удостоверение издаден от Nestia на тема: “Работа с въпросници за оценка на Клинична оценка на поведението – Clinical Assessment of Behavior (CAB)“
- Курс за обучение на тема: Агресия и отклоняващо се поведение в семейството и училище със сертификат на български и английски език към ВСУ „Черноризец Храбър“ – Варна.
- В процес на специализация за придобиване на III ПКС към СУ ”Климент Охридски” – София, Департамент за информация и усъвършенстване на учители.
- Одобрена кандидатура по програма на УНИЦЕФ за обучение на ментори за програма “Стъпки заедно”. „Подкрепа на училищната общност за превенция на насилието и тормоза в училище“.

- Завършена образователна – квалификационна степен Магистър – специалност: „Психологично подпомагане на оперативно издирвателната дейност” – Академия на МВР, гр. София, факултет „Полиция”.

Антон Цифудин – психолог

- Участие в обучение за обучители по прилагане на модела за функционална оценка базирана на ICF-CY – Враца, март 2023г.
- месец октомври 2022г. - Участие в методическа работна среща с директори на училища, осъществяващи професионално образование и обучение, учители по професионална подготовка и ресурсни учители на тема: „Изготвяне на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за обучение на ученици със СОП“;
- месец октомври 2022г. Участие в работна среща на РУО – Монтана и РЦПППО – Монтана на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвими групи“;
- Участие в Образователна програма – „ Морска академия 2030” на тема: „Комуникационни и презентационни умения”, проведена в периода от 30.06.2023 - 03. 07.2023г.

Теодора Калафатова – логопед

- Участие в методична среща на тема: „Изготвяне на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за обучение на ученици със СОП“, 26.10.2022г.
- Участие в работна среща на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвимите групи“, 31.10.2022г.
- Участие в конкурс и одобрена кандидатура за формиране и обучение на национален екип по допълваща и алтернативна комуникация (ДАК), организиран от Фондация „АСИСТ – Помагащи технологии“ в партньорство с UNICEF България и с подкрепата на дирекция „Приобщаващо образование” на МОН.

Нели Вълкова – рехабилитатор на слуха и говора

- **Участие в Международна научна конференция „Жестовият език в образованието и науката“**, проведена в Парк-хотел „Москва“ – София на 12 – 14.10.2022 г.
- **Участие** с презентация «Успешни терапевтични подходи и практически модели по слухово-речева рехабилитация» **в Национална работна среща на рехабилитаторите на слуха и говора** от Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование в България, проведена на 01 – 02.03.2023 г., по повод Световния ден на слуха - 3 март, в гр. Ямбол, където бе обменен ценен практически опит и бяха представени успешни практики от рехабилитационно-терапевтична дейност с децата и учениците с увреден слух.

Янита Сейкова - логопед

- През месец октомври участвах в обучение на тема: „Агресията и методи за разрешаване на конфликти“ към Бургаски свободен университет – 1 квалификационен кредит;
- Месец ноември участвах в обучение на РААБЕ – България на тема: „STEM – прилагане на интердисциплинарен подход в детската градина/началното училище“;
- Месец декември 2022 г. диплома за придобиване на степен „Магистър“ в специалност „Специална педагогика“, специализация „Слухово-речева рехабилитация“ в СУ „Климент Охридски“ гр. София;
- Месец януари 2023г. придобиване на II ПКС;
- Месец февруари 2023г участие в обучение на РААБЕ – България на тема: „Методи и подходи при работа с хиперактивни деца и деца с нарушена концентрация на внимание“;
- 11-13 ноември 2022г. участие в ААС2022 – 4-та Международна конференция на тема „Допълнителна и алтернативна комуникация” – сертификат за участие като слушател;
- Месец декември 2022г. участие в Национална конференция на тема: „Живот с епилепсия в България“;
- Участие в семинар за ресурсни учители и специалисти на НАРУ – Плевен 2023г.

- Месец октомври 2022г. участие в методическа работна среща с директори на училища, осъществяващи професионално образование и обучение, учители по професионална подготовка и ресурсни учители на тема: „Изготвяне на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за обучение на ученици със СОП“;
- Месец октомври 2022г. участие в работна среща на РУО – Монтана и РЦПППО – Монтана на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвими групи“;
- Март 2023г. участие в обучение за обучители по прилагане на модела за функционална оценка базирана на ICF-CY – Враца;

Диана Николова – логопед

- Участие в работна среща за обмяна на опит с професионален образователен център “Хринсяу“ – град Рейкявик, Исландия – септември 2022г.;
- Участие в национален форум на тема: „**Нашето участие в приобщаването - успехът в действие**“, проведен в гр. Силистра, където получен по 1 квалификационен кредит.

Лъчезар Лазаров – старши учител, ресурсен

- Месец октомври 2022г. участие в работна среща на РУО – Монтана и РЦПППО – Монтана на тема: „Взаимодействия между образователните институции в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици от уязвими групи“.

2. Периодична вътрешно-училищна квалификация на кадрите

Традиция на Регионален център – област Монтана е да организира обучителни семинари за повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

Педагогическите специалисти ежемесечно споделят своя добър педагогически опит помежду си и със своите колеги от общообразователните училища. Целта е обмен на добри педагогически практики между специалистите и повишаване качеството на образователно – възпитателния процес. Те провеждат разнообразни по форма и

съдържание теми – открити уроци, семинари, дискусии, работни срещи, обучителни тренинги и супервизии.

Таблица 16

Презентации по актуални теми:

№	Дата	Тема	Целева група	Педагогически специалисти
1.	м. X.	„Как уменията да разпознаваме дефицитите в дясното и лявото мозъчно полукълбо ни помагат в работата с деца със СОП”	Сп. педагози	Диана Николова
2.	м. XI.	„Агресията при децата. Как да се справим с нея”	Сп. педагози	Силвия Исаева
3.	м. I.	„Внедряване на C-BOARD приложение в образователната среда – анализ, предизвикателства и перспективи”	Сп. педагози	Виолета Георгиева, Теодора Калафатова
4.	м. II	„Междупредметна интеграция и ресурсно подпомагане на деца със СОП”	Сп. педагози	Нели Вълкова
6.	м. III.	„Интерактивни методи на обучение”	Сп. педагози	Лъчезар Лазаров
7.	м. III.	„Развитие на моториката в предучилищна възраст“	Сп. педагози	Янита Сейкова
8.	м. IV.	„Тактилно разпознаване на букви и предмети при зрително затруднените деца и ученици”	Сп. педагози	Бисерка Салтирова
9.	м. IV.	„STEM: Как да започнем?”	Сп. педагози	Иван Илиев
10.	м. V.	„Четивната грамотност. Стратегии за развитието ѝ у учениците“	Сп. педагози	Даниела Алексиева
11.	м. V.	„Приказките в помощ на децата със СОП”	Сп. педаг.	Румяна Димитрова

3. Програма за наставничество на новоназначени учители за учебната 2022/2023 г.

През учебната 2022/2023 година със Заповед на Директора на РЦПППО – обл. Монтана е определен за учител наставник на Димитрина Трендова - учител, ресурсен г-жа Румяна Димитрова - старши ресурсен учител. По време на учебната година с цел подпомагане на младия учител е извършена следната дейност:

- Разговори с *новоназначения учител* за неговите задължения спрямо училищна политика, учебни планове, учебни програми, учебно разписание, учебници и учебни помагала, система за оценяване и други;
- Установена практика на провеждане на редовни срещи между ресурсните учители в РЦПППО и *новоназначения учител* с цел обсъждане на текущи проблеми, обмяна на идеи и опит;
- Подпоматане участието на *новоназначения учител* в родителски срещи, педагогически съвети и други служебни мероприятия и съдействие в изпълнението на решенията на Директора;
- Съвместно разработване на уроци с *новоназначения учител* с акцент използването на интерактивни методи, насочени към потребностите и възможностите на учениците със СОП;
- Даване насоки и методическа подкрепа при задаване на задачи в урочната работа и домашната работа с оглед качествено, бързо и лесно усвояване на учебния материал от учениците със СОП;
- Подпомагане дейността на *новоназначения учител* при отчитане на резултатите на входно, междинно и изходно ниво, при анализ и обобщаване на получените резултати.
- Съвместно с *новоназначения учител* съставяне на План за подкрепа, Индивидуален учебен план и Индивидуални учебни програми, задачи за упражнение и проверка на знанията върху раздел от изучавания материал и съобразно достигнатото образователно ниво на обучаваните при: индивидуално/групово изпитване, контролна/класна работа, тестове;
- Подпомагане на *новоназначения учител* при воденето на задължителната учебна документация;
- Подпомагане на *новоназначения учител* в работата с родителите;
- Информиране на *новоназначения учител* за традициите, културата и събитията от училищния живот;

Теми и дейности за наставничество:

- Взаимно наблюдение на уроци и даване на ефективна обратна връзка;
- Съвместно разработване на уроци;
- Разработване и включване на интерактивни дейности в урока;
- Съвместно съставяне на задачи за упражнение и проверка на знанията върху раздел от изучавания материал и съобразно достигнатото образователно ниво на обучаваните при:
 - индивидуална и групова диагностика на усвоените от учениците знания и умения
 - самоподготовка
 - тестови проверки
 - проектно ориентирани дейности;
- Подпомагане на учителя при работа със задължителната учебна документация;
- Подпомагане на учителя в работата с родителите;
- Подпомагане на учителя при организиране на извънкласни дейности, занимания по интереси и Терапевтични програми;
- Подпомагане воденето на отчетност за извършените училищни дейности.

VII. ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ПОЛОЖИТЕЛНИ НАГЛАСИ ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ – БРОЙ И ВИД НА ДЕЙНОСТИТЕ

Работа с родителите

Когато планират работата си с родителите, специалистите от Регионален център – Монтана не забравят, че родителите са хора с натрупан опит и разполагат с много информация. Винаги свързват нещата, които им се съобщават с предишния си опит и знания и са практически ориентирани.

Специалистите към Регионален център – област Монтана се стремят целогодишно да включват родителите и техните деца в разнообразни дейности и мероприятия. Организират за тях тренинги, включват ги в дискусии и разнообразни извънкласни дейности и мероприятия. Провеждат работни срещи в неформална обстановка, на които се информират за предстоящи събития, организират бъдещи мероприятия или просто, за да си общуват.

На тези срещи се делегират отговорности – за намиране на информация, усвояване на умения от родителя за продължаващо обучение въкъщи, за закупуване на материали за работа или придружаване на детето за участие в извънкласни мероприятия или други видове дейности.

През учебната 2022/2023 година се проведеха общо **445** консултации с родители от ресурсни учители, логопеди и психолози II сектор и **106** са проведени срещи за родителско консултиране от РЕПЛР. **Общ брой консултации с родители 551 консултации.**

Родителско консултиране

Родителско консултиране – индивидуални консултации - ноември 2022г. – май 2023г.

VIII.Извънкласни дейности и занимания по интереси

Дейност на Клуб „Партньори” Даниела Алексиева, Валя Петрова

Участие на всички ученици от сборната група **в извънкласна дейност към Клуб ”Партньори”- Лом** на тема: ”Българският фолклор - знак за национална идентичност и повод за гордост”, с проведени две мероприятия:

➤ На **13.12.2022** година се проведе **открито занятие с елементи на приложна дейност на Клуб „Партньори” – град Лом** на тема: „**Коледно послание за здраве, любов и благоденствие, предавано през вековете чрез българската шевица**”. С помощта на електронната платформа Microsoft Teams, занятието се проведе съвместно с ученици от две училища – ПГПТ - град Лом с ръководител старши ресурсен учител Валя Петрова и II ОУ ”Константин Фотинов” – град Лом с ръководители: главен ресурсен учител Даниела Алексиева и училищен психолог Надежда Петрова. Съпричастни на мероприятиято бяха: госпожа Диана Божинова-Директор на РЦПППО – Монтана, госпожа Ани Филинова-Директор на ОУ „Константин Фотинов“ – град Лом, госпожа Емилия Първанова - Зам. директор и координатор на приобщаващото образование в училището, госпожа Елена Илиева-Истаткова-старши ресурсен учител, ерготерапевт и сензорен терапевт, Нина Борисова-медиатор към ПГПТ - Лом.

➤ На **06.04.2023** година на тема: „Традиции на Лазаровден и Цветница“. Занятието е проведено в присъствена форма в училище и изнесена част - на брега на река Дунав. **Гости на занятието:** Госпожа

Диана Божинова - Директор на РЦПППО – Монтана; Елена Илиева-Истаткова - старши учител, ресурсен, ерготерапевт и сензорен терапевт.

Клуб „Специални родители” – Лом
Виолета Цветанова, Антон Цифудин и Янита Сейкова

СЪВМЕСТНИ ДЕЙНОСТИ И ИНИЦИАТИВИ:

- Есенен празник във III група на ДГ № 12 „Звънче” – Лом – ноември 2022г.;
- Есенен празник във IV група на ДГ № 12 „Звънче” – Лом – ноември 2022г.
- Ден на толерантността в ДГ № 2 „Червената шапчица” - Лом
- Коледен празник във III група на ДГ № 12 „Звънче” – Лом с участието на деца със СОП;
- Реализиране на дейности по проект на УНИЦЕФ – България „Глас за всяко дете“;
- Планиране, организация и участие в Заключителна областна среща за отчитане на резултатите по проект на УНИЦЕФ – България „Глас за всяко дете“ – декември 2022г.;
- Участие в организация и провеждане на кръгла маса на тема: „Междуйнституционалното сътрудничество – позитивни нагласи и нови хоризонти за ефективно приобщаващо образование“ – март 2023г.;
- Планиране, организация и реализиране на тържество по случай 9 години ресурсен кабинет в ДГ № 12 „Звънче“- Лом – март 2023г.;
- Участие в тържество по случай Благовещение – празник на ДГ № 2 „Червената шапчица“ - Лом
- Балонено денс парти по случай 10 години от основаването на Клуб „Специални родители“ – Лом - март 2023г.;
- Тържествено откриване на ресурсен кабинет за допълнителна подкрепа за личностно развитие в ДГ № 2 „Червената шапчица“ – Лом – май 2023г.;
- Проектно-базирани обучения за деца със СОП от ДГ №12 „Звънче“ – Лом и № 2 „Червената шапчица“ - Лом, съвместно реализирани от екип в състав: Виолета Цветанова – старши ресурсен учител, Янита Сейкова – логопед и Антон Цифудин – психолог с участието на родители и учители от детската градина;

- Представяне на дейности по проектно базирани обучения в ДГ № 12 „Звъче“ - Лом чрез иновативна педагогическа ситуация с участието на родители на деца със СОП – май 2023г.

**Дейност на „Ресурсна школа за деца, родители и учители” –
гр.Берковица**

**Нели Вълкова, Диана Николова, Лъчезар Лазаров и Бисерка
Костадинова**

- Мероприятие на „Ресурсна школа за деца, учители и родители” – гр. Берковица. Празнична работилница „Коледа – време за надежда и добрини” – съвместна практика на екип педагогически специалисти, за изработване на коледна украса, картички, сувенири и сурвачки, проведена през месец декември в ресурсните кабинети в детските градини и училищата в община Берковица.
- Лятна терапевтична школа за УСОП „Учим, творим, играем” – съвместна практика на педагогическите специалисти, в периода 22 – 29.06.2023 г.

**Дейност на Клуб „Толерантност”
Елеонора Планинец, Валя Петрова**

- Коледно занятие с родители и ученици на тема: **„Сладка Приобщаваща Коледа“** – Клуб “Толерантност“ - **20.12.2022 г.** Гости присъствали и уважили събитието бяха г-н Орлин Орлинов-старши експерт по приобщаващо образование в РУО – Монтана и г-жа Диана Божинова - Директор на РЦПППО- обл. Монтана и г-жа Елка Балачева - Зам. директор на училището и г-жа Даниела Алексиева – главен, ресурсен учител към РЦПППО- обл. Монтана с ученици от групата си.
- Организиране на конкурс за Коледна картичка на тема: „Моето Коледно послание“- Клуб “Толерантност”.
- Благотворителна инициатива в помощ на бездомните животни - Клуб “Толерантност“ - **20.12.2022 г**
- Информационна среща – тренинг по повод 16 ноември с родители и ученици на тема: **„Толерантни към себе си, толерантни към другите”** в ОУ"Св.Св.Кирил и Методий"-с. Ковачица - **20.11.2022 Г.** - Клуб “Толерантност“ - Гости присъствали и уважили

- събитието бяха родители, учители и г-жа Румяна Вацова - Директор на ОУ "Св.Св.Кирил и Методий"-с. Ковачица
- Тренинг по повод 16 ноември на тема: **„Как да бъдем толерантни“** в ОУ "П.Кр. Яворов" -с. Крива бара- 16.11.2022Г. - Клуб "Толерантност"- Гости присъствали и уважили събитието бяха учители и г-жа Румяна Вацова- Директор на ОУ "Св.Св.Кирил и Методий"-с. Ковачица
 - Информационна беседа на тема: **" Как да разрешаваме конфликти и да намалим агресията"** в изпълнение на терапевтичната програма на Клуб "Толерантност"-20.10.2022 г.
 - 16.05.23г. се проведе социално-психологически тренинг на тема: **"Как да приемаме учениците със СОП в класа и как да разрешаваме конфликтни ситуации"**.
 - 27.03.2023 г. По повод Международният ден на търпението и смисъла да бъдем толерантни в разрешаванто на конфликтите в IV Б на I ОУ "Никола Първанов"-град Лом се проведе психолого-педагогически тренинг на тема: **"Толерантни в клас – как да разрешаваме конфликти"** - Гости на тренинга бяха госпожа Диана Божинова- Директор на РЦПППО-Монтана, госпожа Елена Илиева - ресурсен учител, сензорен и ерготерапевт към РЦПППО-Монтана и г-жа Елка Балачева- Зам. директор на I ОУ "Никола Първанов"- град Лом.

IX. Партньорство с организации, асоциации и междуинституционално сътрудничество

- Втора поредна година Виолета Георгиева работи като сътрудник във **Фондация „Заедно в час“** и е автор на *статии, посветени на работата с деца със СОП и стратегии за приобщаващо образование в училище* за **Prepodavame.bg** - най-големия сайт за ресурси, материали, курсове и добри практики за учители, директори и образователни експерти в България.
<https://prepodavame.bg/author/v-cv-georgievaabv-bg/>
- В периода 29-30.03.2023 година Даниела Алексиева взе участие в най-голямото събитие на годината в образователната сфера - **„Добрите практики на фокус 2023 година“** на Prepodawame.bg в град София. Утвърдена бе добра практика на екипно взаимодействие на общообразователен учител, психолог и ресурсен учител и бе селектирана в инициативата, която има за

цел да открие, опише и популяризира ефективни, приобщаващи и устойчиви практики в три категории: благосъстоянието на учениците, отговорност и принос на учениците, академичен напредък на учениците.

- Публикуван **Доклад** в сборник с добри педагогически практики от иновативно и проектно базирано обучение за деца и ученици от Елеонора Планинец на тема: **„Иновативни практики за повишаване на емоционалната компетентност в училище и детската градина“**, Фондация Кузманов, м. 10.2022г.
- Публикувани статии на директора и педагогически специалисти в Регионалното електронно списание за приобщаващо образование /РЕСПО/.
- Публикувана статия на Нели Вълкова в Електронно списание на ДИУУ към СУ „Св. Климент Охридски“, Том 17/2022 г., рубрика Методически аспекти **„Практическа българска граматика – терапевтично помагало за работа с деца със специални образователни потребности“**
- Дългогодишни партньорски отношения на Нели Вълкова с АРДУС от 2013 г., като специалист и координатор за област Монтана. Нели Вълкова поддържа междуинституционално партньорство с Център за обществена подкрепа – Берковица, кв. Раковица. Организирана **Кампания за родителска взаимопомощ „Родители помагат на родители“**.
- Отразяване на събитията от извънкласните дейности, занимания по интереси, електронно списание, бюлетин „Нашите деца“ и добри практики и модели на работа на сайта на РЦПППО-област Монтана и страницата на РЦПППО – Монтана във фейсбук.
- Активна дейност в социалните мрежи чрез използване на информационни ресурси под формата на видеосесии посредством видеовръзка с Viber, Skype, Facebook Messenger, видеоуроци, презентации, работа с платформи - MICROSOFT TEAMS и др., създаване на групи за споделяне на опит във фейсбук и др.
- И през тази учебна 2022 – 2023г. продължи да функционира и да се използва активно - Затворената група РЦПППО-Монтана и бе създадена нова група „Споделен опит от приобщаващата класна стая“. Целта на дейността на тези групи бе да се координира работата на педагогическите специалисти, да се споделят моменти от допълнителна подкрепа и обучение от разстояние в електронна среда, да се консултират децата, учителите и родителите. Педагогическите специалисти качваха разработени от тях уроци, учебни материали, кратки обучителни видеа, работни листа. Споделяха учебни материали и линкове с

дидактични материали за работа, които бяха използвани в работата от учениците и родителите.

Всички мероприятия проведени от РЦПППО – област Монтана са публикувани на сайта на Регионалния център.

Х. УЧАСТИЕ В ПРОЕКТИ НА ОБЛАСТНО, НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ БРОЙ И ВИД НА ПРОЕКТИТЕ, БРОЙ И ВИД НА СПЕЦИАЛИСТИТЕ ОТ РЦПППО, АНГАЖИРАНИ В ПРОЕКТИТЕ

Проект на УНИЦЕФ „Глас за всяко дете“

През учебната 2022/2023г. РЦПППО – Монтана е сред партньорите на УНИЦЕФ - България при реализиране на проект „Глас за всяко дете“. Проектът цели повишаване капацитета на Регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование за въвеждането на ДАК в образованието и предоставяне на методическа подкрепа на учебните заведения от съответната област в този процес, за да могат всички деца да учат и общуват заедно с връстниците си.

- На 19.12.2022г. специалисти от РЦПППО – Монтана проведоха **заклучителна областна среща** за представяне на резултатите от проект на УНИЦЕФ – България „Глас за всяко дете“ с участието на експерти, директори на образователни институции, учители, ресурсни специалисти, координатори на екипи за подкрепа за личностно развитие и родители. Проектът цели поэтапното въвеждане и използване на помощни средства за допълваща и алтернативна комуникация (ДАК) в детските градини и училищата в България, за да могат всички деца да учат и общуват заедно с връстниците си.

Гости на форума бяха г-жа Надежда Иванова - консултант към УНИЦЕФ – България и г-н Орлин Орлинов – старши експерт по приобщаващо образование към РУО – Монтана.

Областната среща се реализира в две основни тематични направления: заключително отчитане на резултатите по проекта и повишаване на информираността сред педагогически специалисти и родители за същността на допълващата и алтернативна комуникация и за внедряването на средства за ДАК в образователна среда. Тя бе открита от г-жа Диана Божинова – директор на РЦПППО – Монтана и координатор по проекта, която сподели с аудиторията, че използването на различни технологични средства за допълваща и алтернативна комуникация води до висока успеваемост сред невербалните деца и трябва да бъде приоритетна дейност в сферата на приобщаващото образование.

В рамките на проект „Глас за всяко дете“ до момента бяха обучени за обучители двама педагогически специалисти Виолета Георгиева и Теодора Калафатова, които взеха участие в семинари и поредица от методически срещи с лектори от Университета в Загреб. Благодарение на повишаване на тяхната квалификация по посока използване на средства за допълваща и алтернативна комуникация бяха организирани поредица от форуми и работни срещи, които да повишават информираността на широка аудитория от педагогически специалисти и родители за същността на ДАК, средства за ДАК и приложението на ДАК в образователния процес:

- Обучение за педагогически специалисти от РЦПППО – Монтана за използване на приложение C board;
- Информационни срещи с родители с предоставяне на устройства на нуждаещи се от подкрепа семейства – дарение от УНИЦЕФ – България;
- Презентация за ДАК пред широка аудитория на Регионална конференция за приобщаващо образование, организирана от РУО – Монтана и РЦПППО – Монтана;
- Разпространяване на брошури с информация за същността на ДАК и информация за C board приложението;
- Областна работна среща за представяне на средства за ДАК;
- Подкрепа за невербални деца и периодични консултации с родители;
- Статия „Допълваща и алтернативна комуникация или как технологиите променят съдби“ – публикувана в Prepodavame.bg за популяризиране същността на ДАК сред педагогически специалисти от цялата страна
<https://prepodavame.bg/dopalvashta-i-alternativna.../>

Бяха идентифицирани и обхванати 10 деца от областта със сериозни езиково-говорни нарушения, с които се работи с използване на приложение C board в посока осъществяване на комуникация и в посока ефективно обучение чрез използване на технологиите в образователния процес. Родителите на тези деца получиха подкрепа и насоки за използване на C board приложението.

С цел повишаване на обществената информираност за ДАК обучителите по ДАК от РЦПППО – Монтана стартираха информационна кампания за възможностите на C board приложението чрез консултиране на родители на невербални деца от областта.

Вдъхновени и повишили своите компетентности в областта на ДАК благодарение на проект „Глас за всяко дете“ и с финансовата подкрепа на МОН по Национална програма „Подкрепа за личностно развитие на децата

и учениците“, модул 2, създадохме **информационно-консултативно студио за ДАК „Чуй ме“**, оборудвано с необходими устройства, софтуерни програми и професионално принтерно устройство, което има за цел да продължи започнато прокарване на пътеки на ДАК в нашата образователна система и след приключване на дейности по проекта. Студиото, което е в процес на внедряване на своята нова ДАК визия, ще се превърне в пространство за провеждане на консултации и практически методически срещи за учители и родители, както и място, в което подкрепа и насоки ще получават невербални деца от областта, така че да бъдат чути в своето мълчаливо съществуване.

XI. СПЕЦИФИЧНИ ПРОБЛЕМИ И ЗАТРУДНЕНИЯ В РАБОТАТА НА РЦППО

- Липса на подкрепяща среда - достъпна физическа и архитектурна среда в повечето детски градини и училища с оглед осигуряване на подходяща инфраструктура за достъп на децата и учениците с двигателни увреждания до класните стаи.
- Недостиг на квалифицирани кадри с образователно - квалификационна степен бакалавър и магистър в областта на Специалната педагогика за работа с деца и ученици със СОП.
- В някои от общообразователните училища на територията на област Монтана, в които се осъществява процеса на приобщаващото образование все още не са изградени ресурсни кабинети, поради недостиг на стаи в училищата. Това от своя страна създава неудобство на ресурсните специалисти при организацията за работа. Само в три детски градини на територията на област Монтана има изградени ресурсни кабинети.
Липсата на налични стаи не би било основание да се пренебрегне възможността за обособяване на кътове за работа на специалистите, подкрепящи децата със СОП. Всякакви адаптации на пространството биха способствали за осигуряване на подходяща за работа подкрепяща среда. Необходимо е иновативен начин на проектиране на средата, креативност и желание.
- Недостатъчен обхват на деца с увреждания в областта, поради липса на статистически данни / информационна банка за деца със СОП в областта-екипност между РУО, Регионален център и Регионална здравна инспекция/.
- Липса на достатъчна квалификация и възможности за работа на учителите от общообразователното училище в паралелка, в която има наличие на деца със СОП. Необходимост от повишаване на квалификацията на общообразователните специалисти и

подобряване на техните умения за прилагане на ефективни модели на приобщаване на децата със СОП.

- Липса на цялостен анализ на успешните практики и конструиране на политики за прилагането им /ранна детска интервенция, осигуряване на индивидуални технически помощни средства/. Подобряване на диалога между социални служби и образователни институции.
- Необходимост от промяна в нагласата на обществото по посока подкрепа на приобщаващото образование с оглед гарантиране образователните права на учениците със СОП за равноправната им социална интеграция.
- Промяна в начина на възприемане на отговорността между участниците в ЕПЛР относно изготвяне на задължителната документация в частта допълнителна подкрепа / отговорността да не пада единствено и само на ресурсния учител/.
- Избягване на формиране на противоречиви и некоректни мнения и желания на родителите от общообразователните учители относно възможностите за продължаване на обучението на учениците със СОП след завършен 7 клас и 10 клас / има механизъм за насочване от РЕПЛР - чл.140 от Наредба за приобщаващо образование. РЕПЛР осигурява индивидуално родителско консултиране и посочва ориентири относно наличните възможности, съобразени с потребностите на конкретното дете/.
- Непълен състав на ЕПЛР в някои училища и детски градини. Занижен и недостатъчен контрол относно състава на ЕПЛР в училища и детски градини.
- Необходимост от назначаване на помощник на учителя в детските градини и училища.
- Трудности при реализиране дейността на РЕПЛР при осъществяване на комуникация с някои от родителите. Общуването с родителите е междуличностно взаимодействие и носи проявленията на всяко социално общуване. То е професионално взаимодействие, защото в него общуващите участват от позициите на определени социални и професионални роли. Това придава специфика, поставя рамки на отношенията и налага спазването на определени правила, което понякога е трудно за реализиране. За осъществяването на ефективен диалог РЕПЛР умело си партнира и сътрудничи с детски градини, училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, центрове за специална образователна подкрепа, социални служби, социални услуги, комисии за противообществени прояви и други. Утвърдена практика на ефективно взаимодействие при осъществяване на комуникация с някои семейства от асоциални

общности е участието на образователен медиатор, който да посредничи и съдейства за реализирането на диалог.

- *Трудности при администриране на процеса за работа с електронни платформи.* Необходимо е повишаване компетенциите на психолога за работа с електронни платформи за обучения, съгласно Заповед № РД-382/07.09.2022г. на Директора в частта работа с информационни ресурси и платформи за обучение, администриране на процесите, свързани с провеждане на обучения.

ХІІ. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ И ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОБЛАСТТА

- Продължаване на дейностите по **изграждане на достъпна архитектурна среда** в учебните заведения, в които се осъществява приобщаващо образование за учениците със СОП с цел осигуряване на подходяща инфраструктура за достъп на учениците с двигателни увреждания до класните стаи. Препоръки: да се използват вече изградените съоръжения, гарантиращи физически достъп /асансьори, рампи, стълбищни работи и др./.
- Наред с осигуряването на физически достъп до образование, за децата със СОП е необходимо да се осигурят необходимите специалисти, които да ги подкрепят в условия, отговарящи на спецификата на потребностите им с обособени кътчета за отдих в класните стаи и с пригодени работни места, оборудвани с подходящи софтуери, дидактични материали и други разумни адаптации. Не на последно място коректно отношение към различието, висока мотивация за работа и променени нагласи към ефективността на приобщаването. Всички тези компоненти на средата, обединени в едно цяло, биха способствали за реализиране на ефективно приобщаване.
- Осигуряване на **приобщаващи класни стаи** в общообразователните училища и детски градини.
- Подобряване на междуинституционалното партньорство и сътрудничество между образователни институции и РЗИ, Дирекция „Социално подпомагане, Отдел „Закрила на детето“.
- Навременна и точна диагностика на деца със специални образователни потребности и насърчаване индивидуалния подход при работата с деца и ученици, нуждаещи се от допълнителна подкрепа.

- Въвеждане на **иновативни педагогически и психологически методи и техники за преподаване**, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП.
- Използване на **разнообразни образователни стратегии**, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП. Търсене на възможности чрез проекти и програми за изграждане на сензорни помещения и внедряване на компютърни програми за работа с ученици със СОП и от аутистичния спектър.
- Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.
- Осигуряване на **методическа подкрепа** от РЕПЛР в училища и детски градини. Внедряване на формата на супервизия като своеобразна форма на методическа подкрепа.
- Коректни взаимоотношения със социалните партньори, НПО, Областна и Общинска администрация, Дирекция «Социално подпомагане», Отдел «Закрила на детето» и др.
- **Ефективно взаимодействие с родителите**. Изградени са активни родителски сдружения - Клуб «Специални родители» под мотото «Ръка за ръка», «Училище за родители», Клуб «Партньори», «Ресурсна школа за деца, учители и родители»; Клуб „Толерантност”.
- **Координираност и екипност** между всички участници в образователния процес при изготвянето на задължителната учебна документация.
- **Ефективно включване** на деца и ученици със специални потребности в процеса на приобщаващото образование чрез прилагане на терапевтични програми за развиване на способности и компетентности.
- **Положителни резултати и тенденции в дейността на РЕПЛР.**

Създадох се механизми за прилагане на **практически ориентири за изграждане на разбирателство и партньорска комуникация**. Специалистите от РЕПЛР работят в атмосфера на разбирателство и ползотворно сътрудничество. Трудностите се отстраняват чрез **ползотворна диалогичност и ефективно сътрудничество** както между членовете на екипа, така и между всички останали участници в опитите за комуникацията със семействата. За изминалата учебна година Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие успя да постигне високо ниво на ефективна партньорство и взаимодействие с различни служби и институции на територията на областта. В края на учебната

2022/2023г. отчита една мащабна дейност, съобразена с нормативната уредба и насочена към ефективна подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

ДИАНА БОЖИНОВА

Директор на РЦПППО – област Монтана